

Hensetting Moss

Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar

00B	Første utgave	08.05.2024	AFKOST	IRELIL	CHEG
Revisjon	Revisjonen gjelder	Dato	Utarb. av	Kontr. av	Godkj. av
Tittel: Østfoldbanen vestre linje, (Moss) – Sarpsborg, Rygge st, Hensetting Moss Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar		Antall sider: 109	Entrepriise:		
		Produsent:			
		Produsent dok.no:			
		Erstatning for:			
		Erstattet av:			
Prosjekt 965012		Dokument-/tegningsnummer:		Revisjon:	
Parsell: 11		ICH-11-A-25168		00B	
		Drifts dokument- /tegningsnummer:		Revisjon drift:	
					

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 2 av 103 Dok.nr. ICH-11-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
------------------------------------	---	--

INNHOLDSFORTEGNELSE

1	FELLES UTSVAR OVERORDNEDE TEMAER.....	3
1.1	Håndtering av overvann	3
1.2	Håndtering av forurensning av Kureåa i anleggsfase Slik tiltaket er beskrevet og slik konsekvensene er utredet i konsekvensutredningen, er det ikke grunn til å si at jernbanetiltaket vil påvirke Kureåa med forurensning.	4
1.3	Ivaretagelse av jordvanningsanlegg	4
1.4	Jordvern og prioritering av dyrka mark	5
1.5	Visuell skjerming av hensettingsanlegget	6
1.6	Håndtering av støy og støyskjerming.....	7
1.7	Erstatningsarealer for arealer i bruk av barn og unge	7
1.8	Grunnerverv	8
1.9	Naturmangfold.....	10
2	OFFENTLIGE ETATER.....	11
	Statens vegvesen (SVV).....	11
	Statsforvalteren i Oslo og Viken (SF)	11
	Viken fylkeskommune (VFK).....	16
	Kulturhistorisk museum (KHM)	25
	Oppdatert uttalelse fra Viken fylkeskommune (VFK)	34
	Forsvarsbygg.....	42
	Norges vassdrags og energidirektorat (NVE).....	42
	MOVAR/Mossregionen interkommunale brann og redning (MIB).....	44
	Moss kommune (MK).....	45
3	ORGANISASJONER, LAG OG FORENINGER	58
	FAU Halmstad skole, ved Ingri Guren.....	58
	Gulland vanningslag	62
	Voldbrua vanningslag	71
	Norges Bondelag (NB).....	78
4	GRUNNEIERE, BERØRTE, PRIVATPERSONER.....	82
	Torgeir og Ole Gjølberg	82
	Petter Andersen.....	98
	Jan Bremseth.....	103

Vedlegg Notat: Justeringer av reguleringsplan i området ved Stasjonsbygningen etter offentlig ettersyn, 22.04.2024

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 3 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

1 FELLES UTSVAR OVERORDNEDE TEMAER

1.1 Håndtering av overvann

Slik tiltaket er beskrevet og slik konsekvensene er utredet i konsekvensutredningen, er det ikke grunn til å si at jernbanetiltaket vil påvirke Kureåa med hverken erosjon eller betydelige endringer i avrenning. Det vises til planbestemmelsenes punkt 3.9 om overvannshåndtering, hvor det er stilt krav til dimensjonering og at overflateavrenning ikke skal øke som følge av tiltaket. Hensettingsanlegget gir ikke sammenhengende harde flater, det vil kun være harde flater på vei- og parkeringsarealer samt smale plattformer mellom spor.

Overvannsystemet består av omfattende fordrøyningsmagasin (med kapasitet på 4000m³), med tilhørende utløpskontroll og sandfang. Dette er beskrevet i planbeskrivelsen og innarbeidet i teknisk plan. I tillegg til fordrøyningsmagasinet er det prosjektert et nedsenket areal som skal ivareta fordrøyning fra dagens bekk der denne føres gjennom en ny kulvert (med åpning på 1x3 meter) under jernbanen. Kulverten skal fungere som flomvei fra hensettingsområdet og utløp for overvann til bekken sørvest for hovedsporet. Vannet slippes kontrollert ut i bekken gjennom ny kulvert. Utløpet av fordrøyningsmagasinet dimensjoneres slik at vannet ikke slippes raskere ut til vassdrag enn i dagens situasjon.

Planmaterialet inneholder etter Bane NORs syn en god dokumentasjon av hvordan avrenningen fra anlegget er ivaretatt, og hvordan etablering av fordrøyningsanlegg skal hindre økt avrenning. Det anses ikke at ytterligere utredninger vil gi annen beslutningsrelevant kunnskap enn det som allerede er innarbeidet i planmaterialet. Det vises også til statsforvalteren, som gjennom sin uttalelse aksepterer tiltakene som gjøres for ivaretagelse av vannmiljø og overvann; *«Statsforvalteren peker på at det er viktig og i tråd med overordnede føringer at konsekvensutredningen beskriver vannforekomster som kan bli berørt, både ut fra naturverdier, miljøtilstand, påvirkninger og miljømål. Utredningen omfatter også vurderinger etter vannforskriften § 12, og konklusjonen er at planforslaget ikke medfører noen permanent forringelse av den økologiske tilstanden i vannforekomstene Gatubekken eller Kureåa.»*

Statsforvalteren ser positivt på at overvann har vært et sentralt tema i utredninger og ved utforming av planforslaget. Forslaget til bestemmelser stiller krav til en lokal overvannshåndtering som hovedprinsipp, der vannet enten infiltreres, ledes i åpne grøfter eller i overvannsledninger til resipienter (nærliggende bekker). Det er avsatt arealer til fordrøyning og leding av overvann, og statsforvalteren legger til grunn at dette er tilstrekkelig for å sikre en størst mulig grad åpen og naturbasert overvannsløsning.»

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 4 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

1.2 Håndtering av forurensning av Kureåa i anleggsfase

Slik tiltaket er beskrevet og slik konsekvensene er utredet i konsekvensutredningen, er det ikke grunn til å si at jernbanetiltaket vil påvirke Kureåa med forurensning.

Utdrag fra fylkesmannens uttalelse til planprogram med konsekvensutredning:

«Alternativet på Gon kan berøre vassdraget Kureåa. Kureåa har dårlig økologisk tilstand. Hovedpåvirkningene er knyttet til avrenning fra jordbruk og utslipp av avløpsvann. Det er en god bestand av sjøørret helt opp til gyteområdene ved Kirkegrenda. Tiltaksområdet er helt i toppen av vassdraget i et kanalisert sideløp. Tiltaket vil i liten grad ha direkte påvirkning på de fysiske forholdene i vassdraget, og forventet påvirkning for sjøørret eller andre vannlevende organismer blir liten.»

For forholdene i Kureåa vises det til beskrivelsen av tiltaket og konsekvensutredningen som følger reguleringsplanen. Slik tiltaket er planlagt og konsekvensene er utredet er det liten grunn til å anta at tiltaket vil ha vesentlig virkning på vannføring, erosjon eller naturmiljøet i Kureåa. Det er beskrevet omfattende tiltak for å ivareta og fordrøye overvann, slik at avrenningen fra området vil være godt kontrollert. Det er heller ikke planlagt aktivitet på hensettingsområdet eller på stasjonsområdet som innebærer fare for forurensning til vassdraget etter at anlegget er ferdig bygget.

I planmaterialet er det pekt på at det kan være risikoer for avrenning i anleggsfasen. Bane NOR har stort fokus på dette både i denne planfasen og i det videre arbeidet med byggeforberedelse og gjennomføring. Det vil bli utarbeidet en egen utslippssøknad for anleggsfasen der mulige risikoer blir beskrevet og aktuelle tiltak for å avbøte risikoene blir bestemt. Denne skal sendes til statsforvalteren for godkjenning før oppstart av anleggsgjennomføring.

Det er gjort forundersøkelser i vassdraget i ett år for å kunne ha en god tilstandsbeskrivelse før anlegget igangsettes. Det skal gjøres ny undersøkelse gjennom det siste året før anleggsstart for å sikre oppdatert tilstandsvurdering. Resultatene fra disse undersøkelsene er noe av grunnlaget for Bane NORs vurdering av tilstanden i Kureåa. Undersøkelsene er gjort for å ha grunnlag for oppfølging og eventuelle tiltak både i anleggsfasen og evt. senere.

1.3 Ivaretagelse av jordvanningsanlegg

Det er Bane NORs intensjon at eventuelle midlertidige eller permanente omlegginger av vanningsanlegg kan skje i forbindelse med forberedelsene til anlegget og da helst utenom vanningssesongen, slik at vanningsanleggene er operative når det er behov for dem. Det er viktig å få en god kartlegging av eksisterende anlegg, slik at det kan legges til grunn for eventuelle omleggingsplaner. En slik kartlegging ønsker Bane NOR å gjøre i samarbeid med vanningslagene og i god tid før anlegget skal igangsettes. Bane NOR ønsker ikke å knytte detaljerte rammer om nedetid og varslingstid til reguleringsbestemmelsene, men har foreslått å revidere punkt 3.11 i bestemmelsene slik at også vanningslagene skal sikres deltagelse i planleggingen av

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 5 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

eventuelle tiltak. I likhet med Sandbukta-Moss-Såstad-prosjektet kan Bane NOR forplikte seg til å godta krav om maks nedetid på vanningsanlegg på inntil 6 timer for forhold som kan knyttes til Bane NORs tiltak.

I fagrapport for hydrologi og VA, dok.nr ICH-11-A-25109, rev. 01B står det «I områder hvor tiltaket ødelegger jordbruksdrenering må denne reetableres eller erstattes. Dette må prosjekteres i byggeplanfasen. Ved hensettingsområdet skal ikke jordbruksdreneringen blandes med drenering og overvannshåndtering for hensettingsområdet. Det bør derfor i samarbeid med eier av jordene utarbeides jordbruksdrenering som vil være avskjærende i forholdt hensettingsområdet både permanent og i anleggsfasen.»

Bane NOR er kjent med at Kureåa er kilde for jordvanningsanlegg for jordbruksarealene videre ned mot Kurefjorden. Som nevnt i kap. 1.2 Håndtering av forurensning av Kureåa i anleggsfaseer det i anleggsfasen det kan være risiko for utslipp. Forurensing og utslipp fra anleggsarbeidet vil kunne ha konsekvenser for muligheten til jordvanning av disse arealene. Dette er omhandlet i miljøoppfølgingsplanen, og det er et krav at dette følges opp gjennom anleggsgjennomføringen.

Utklipp fra Statsforvalterens uttalelse til offentlig ettersyn:

«Videre mener vi konsekvensene for jordressursene og landbruksnæringen er gjort godt rede for i konsekvensanalysen og i planbeskrivelsen. Vi er kjent med at planområdet drenerer til Kureåa, som er kilde for jordvanningsanlegg for jordbruksarealene videre ned mot Kurefjorden. Forurensing og utslipp fra anleggsarbeidet vil kunne ha vidtrekkende konsekvenser for muligheten til fortsatt jordvanning av disse arealene. Vi registrerer at dette er omhandlet i miljøoppfølgingsplanen, og forutsetter at dette følges opp gjennom anleggsgjennomføringen.»

1.4 Jordvern og prioritering av dyrka mark

Det er flere viktige fagområder som har vært vurdert i planarbeidet. Et eksempel på dette er vern av skogen vurdert mot jordvern hensynet. Bane NOR har lagt stor vekt på å beslaglegge minst mulig dyrka mark, og har prioritert dyrka mark høyt i avveiningen mot beslag av skog.

Viser i jordvernsammenheng til statsforvalterens uttalelse ved oppstartsvarsel:

«Jordvern og matproduksjon. I vår uttalelse til planprogrammet viste vi til nasjonal jordvernstrategi, og ba om at det ble valgt løsninger med minst mulig konsekvens for jordressursene. Det nasjonale jordvernmålet er nå skjerpet inn, og legger opp til at årlig omdisponering av dyrka jord ikke skal overstige 3 000 dekar. Dette er en innskjerping sammenlignet med tidligere, hvor målsettingen var at omdisponeringen ikke skulle overstige 4 000 dekar. Vi ber om at det innskjerpede jordvernmålet tas inn som en overordnet føring ved reguleringsarbeidet, og at dette påvirker valg av løsninger. Vi viser også til føringene i Kommunal- og moderniseringsdepartementets brev 10. februar 2021.»

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 6 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

I høringsfasen av planen har statsforvalteren følgende innspill, som understøtter hvordan prosjektet har håndtert jordvern. «Statsforvalteren mener konsekvensene for jordressursene og landbruksnæringen er gjort godt rede for i konsekvensanalysen og i planbeskrivelsen.»

Derfor forholder Bane NOR seg til føringer om jordvern fra overordnede myndigheter og i kommuneplanens arealdel.

1.5 Visuell skjerming av hensettingsanlegget

Bane NORs hjemmel for ekspropriasjon i oreigningsloven § 2, sier at ekspropriasjonsinngrep kun kan settes i verk så langt det trengs til eller for jernbane. Et slikt skjermingsbelte er ikke nødvendig for selve jernbanetiltaket, og innebærer ulemper for jernbanen. Eksempler på ulemper kan være økte driftskostnader, enklere tilgjengelighet for inntrengere på avsperrert område, beslag av dyrka mark mm.

Gonskogen er i kommuneplanens arealdel satt av til framtidig friområde. Skogen er ikke regulert til dette formålet og drives i dag som en skogeiendom som en del av landbrukseiendommen den tilhører.

Når det gjelder visuell skjerming av hensettingsanlegget er det i Gonskogen satt av et skjermingsbelte med en bredde på 15 meter. Bane NOR anser dette som en god skjerm mellom resten av skogen og anlegget. Mellom anlegget og dyrka mark er det avsatt et vegetasjonsbelte på 6 meter. Dette sammen med skånsom belysning av anlegget overfor omgivelsene, anses som tilstrekkelig. Viser også til Bane NORs høringssvar om hensynet til jordvern kap. 1.4 Jordvern og prioritering av dyrka mark.

I kommuneplanens arealdel for Moss heter det: «Det er igangsatt en planprosess for å etablere hensettingsanlegg for tog i nærheten av Moss stasjon. Økt hensettingskapasitet er nødvendig for å kunne utnytte den økte kapasiteten når dobbeltsporet står ferdig. Matjord er en knapp ressurs i Norge og Moss kommune vil arbeide for at hensettingsanlegget må ha dette som høyeste prioritet.» I tråd med denne føringen fra kommuneplanen for Moss har hensynet til jordvern veid tungt i vurderingen av bredden på skjermingsarealet.

Bane NOR vil legge vekt på en skånsom behandling av skogen og å ivareta naturmangfoldet ihht. utredninger, rapporter og planbestemmelser. Det er gjort en totalvurdering, også med hensyn til klima og miljø. Hvis anlegget hadde blitt plassert lengre sørøst ville dette medført større masseuttak, ytterligere behov for grunnstabilisering og økt beslag av dyrka mark.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 7 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

1.6 Håndtering av støy og støyskjerming

Statsforvalteren er støymyndighet og har ikke uttalt seg negativt til støyanalysene som er gjennomført i konsekvensutredningen. Bane NOR har vurdert støy i forhold til retningslinje T1442/21, og har redegjort for støytiltak knyttet til støyfølsom bebyggelse. I tråd med vurderingene av Gonskogen som nevnt i kap. 1.5 Visuell skjerming av hensettingsanlegget, er det ikke foreslått spesielle tiltak for skjerming av skogen.

Bane NOR viser til at det er foreslått etablert støyskjerming mot arealer som er regulert til friområde, idrettsanlegg og park. Dette gjelder først og fremst arealer ved skolen og idrettsanlegget. Bane NOR viser til konsekvensutredningen i forhold til hvilke områder som er vurdert viktig for barn og unge, og at delen av Gonskogen som beslaglegges av tiltaket er vurdert til å være et mindre viktig/lite brukt areal for barn og unge. Det er for øvrig ikke samme krav til støyskjerming av et skogsområde som Gonskogen, og ifølge retningslinjene skal man ikke støyskjerme for fremtidig bruk (friluft-/naturområde i kommuneplanens arealdel). Området som er foreslått omregulert fra bolig til natur/friluftsmål mellom Gatugrenda og jernbanesporet, er vurdert på samme måte som omdisponert areal i Gonskogen.

Bane NOR vurderer derfor at det ikke er krav til skjerming av Gonskogen eller av arealet som foreslås omregulert fra bolig til naturområde ved Gatugrenda.

1.7 Erstatningsarealer for arealer i bruk av barn og unge

Gonskogen

Gonskogens verdi for friluftsliv, by- og bygdeliv er vurdert i konsekvensutredningen som følger planen. Der er det pekt på at de områdene som i dag er mest brukt for lek og barn- og unges opphold, er den nordlige halvdelen av skogen. Områdene nærmere jernbanen har også en verdi, først og fremst ved at det går stier gjennom området. Det er i mindre grad spor av lek og opphold i områdene nærmest jernbanen.

Bane NOR vurderer området som beslaglegges til jernbanemål og skjermingsbelte i første rekke som et skogsområde i aktiv landbruksdrift, sekundært et turområde med gjennomgående stier, og at det bare i liten grad er benyttet som lekeareal. Før den siste hogsten i området var deler av dette arealet relativt tett bevokst, med lite tilgjengelighet og framkommelighet utenom stiene. I henhold til RPR for barn og planlegging er det bruken av et område som skal vurderes opp mot eventuelle behov for erstatningsareal.

Bane NORs vurdering er dermed at det ikke er grunnlag for å kreve erstatning for omdisponering av arealer i Gonskogen i henhold til RPR for barn og planlegging.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 8 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

Naturområde (GN1)

Regulert naturområde (GN1) som er forslått omdisponert fra bolig til naturområde er vurdert til å ikke være egnet for lek eller opphold for barn og unge og dermed heller ikke i planforslaget vurdert i den sammenheng.

Områder ved skolen og idrettsanlegget

Det planlegges ikke permanente beslag av områder som benyttes av barn og unge ved skolen eller idrettsanlegget. Bane NOR anser det derfor ikke relevant å etablere erstatningsarealer knyttet til utbygging av stasjonen.

1.8 Grunnerverv

Generelt

Det er fremsatt konkrete merknader som gjelder inngrep på eiendom. Basert på dette gis det en generell forklaring om grunnervervsprosessen, da informasjonen gjelder flere enn kun vedkommende som har gitt merknad.

Selve grunnervervet tar utgangspunkt i den vedtatte reguleringsplanen. Reguleringsplanen gir prosjektet grunnlag for å kreve/skaffe hjemmel til å kunne gjennomføre prosjektet. Det er også i reguleringsplanprosessen vurderinger og avgjørelser knyttet til hvilke eiendommer som må innløses og hvilke arealer som permanent og midlertidig vil måtte benyttes for å gjennomføre jernbaneprosjektet.

Prosjektet vil ta direkte kontakt med alle som må avstå grunn og rettigheter (direkte berørte), og informerer om hva som skal skje og hvilke regler som gjelder. I tillegg gjennomføres informasjonsmøter. Normalt starter arbeidet med innløsning av boliger først. Alle erstatninger i forbindelse med grunnervervet skal bygge på ekspropriasjonsrettslige regler og prinsipper. Det er viktig for likebehandling av alle berørte parter. Alt grunnerverv skal søkes utført på en slik måte at belastningen for de som berøres blir minst mulig.

Prosjektet ønsker størst mulig grad å komme frem til minnelige/frivillige avtaler eller avtale om at prosjektet kan starte arbeidene og at erstatningen blir avgjort ved et senere skjønn. Dersom det ikke lykkes å inngå frivillige avtaler, har prosjektet anledning til å ekspropriere grunn og rettigheter både til midlertidig og permanent bruk. Ekspropriasjon er en prosess som innebærer tvungen avståelse. Da fastsettes erstatningen i et ekspropriasjonsskjønn ved domstolene. Det vil si at erstatningen fastsettes i en rettssak. Avgjørelser i skjønnsretten kan ankes til lagmannsrett og Høyesterett.

Erstatningsfastsettelse

Direkte berørte grunneiere skal ha erstattet sitt økonomiske tap som følge av at eiendommen blir berørt av ny jernbane. Erstatning ved grunnerverv skal minimum dekke eiendommens salgs- eller bruksverdi. Her inngår også rettigheter på gjenværende eiendom, for eksempel atkomst og vei. Ved avståelse av deler av eiendommen vurderes det økonomiske tapet som forskjellen mellom salgsverdi før og etter avståelsen. For produksjonsarealer som jord- og

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 9 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

skogbruk, knytter erstatningen seg normalt til avkastningen (bruksverdien) fra de avståtte arealene. Det kan oppstå tap av inntekter ved utleie av eiendom, jaktrettigheter, parkeringsplasser mv. som må erstattes etter samme prinsipp.

Ved avståelse av bolig eller eiendom er prinsippet at dersom erstatningen av salgsverdi ikke er høy nok til å holde eier skadesløs, skal erstatningen normalt dekke kjøp av eiendom med tilnærmet samme standard og type i samme område. Dette kalles gjenanskaffelsesverdi, og kan være aktuelt dersom visse lovbestemte vilkår er oppfylt. Alle erstatninger fastsettes i kronebeløp. Prosjektet har ingen plikt til å tilby annen eiendom eller regulere nye tomter.

Garasjer, småhus og byggverk på næringseiendommer, herunder landbrukseiendommer, verdsettes ut ifra kostnaden ved oppføring av tilsvarende bygning. Fra anleggskostnaden gjøres det fradrag blant annet for hensiktsmessighet, slitasje og elde.

Når det gjelder ulemper på resteiendommen skilles det mellom spesielle og alminnelige ulemper. Spesielle ulemper er ulemper på resteiendommen som er en direkte følge av arealavståelsen. Et eksempel kan være vanskeligheter med å utnytte restarealet (gjelder typisk næringseiendommer). Spesielle ulemper erstattes særskilt. Alminnelige ulemper er tiltak som berører en større krets av eiendommer uavhengig av om grunnarealer avstås. Det gjelder for eksempel støv og støy. Alminnelige ulemper erstattes normalt ikke. Erstatning for økonomisk tap kan likevel gis der ulempene overgår det som etter rettspraksis bør tåles i naboforhold.

Ved erstatning for midlertidig bruk av areal til anleggsområdet skal denne dekke det økonomiske tapet som følge av at prosjektet bruker arealet ved anleggsgjennomføringen. For eksempel dekkes tapte leieinntekter fra parkering, mens bruk av hager normalt ikke medfører et økonomisk tap. Ved midlertidig bruk av landbruksareal, erstattes tapt avling med utgangspunkt i hva som normalt dyrkes på arealet. I tillegg erstattes nedsatt produksjonsevne etter at arealene er tilbakeført og tatt i bruk til landbruksproduksjon. Prosjektet er ansvarlig for istandsetting av arealer etter endt anleggsperiode.

Dersom prosjektet stenger lovlige adkomster eller legger om adkomstvei til eiendom i forbindelse med anlegget, vil det i grunnervervet sørges for at det gis rettighet til ny vei og adkomst.

I forbindelse med gjennomføring av tiltaket vil det kunne oppstå resteiendommer med uhensiktsmessig arrondering, eller eiendommer som blir delt og mister sin naturlige tilknytning. Disse utfordringer vil bli håndtert i grunnervervet.

Det er viktig å presisere at vi her viser til hovedlinjer i saksgangen og erstatningsprinsippene. I praksis vil det forekomme mange unntak, og erstatningsfastsettelsen må basere seg på en konkret vurdering fra eiendom til eiendom og sak. Derfor er det ikke uvanlig at grunnervervet kan skje på en annen måte enn det som er vist her.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 10 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

1.9 Naturmangfold

Gonskogen

Bane NOR vil legge vekt på en skånsom behandling av Gonskogen og å ivareta naturmangfoldet i tråd med konsekvensutredningen og øvrige relevante fagrapporter. Det er også gjort en totalvurdering i forhold til plassering av hensettingsanlegget med hensyn til miljø. Hvis anlegget hadde blitt plassert lenger sørøst, ville dette medført større masseuttak og ytterligere behov for grunnstabilisering som er negativt for miljøet.

Hule eiker

Bane NOR har innarbeidet bestemmelse om at felte eiker med vedmuld skal legges igjen i området slik at de brytes ned naturlig (eikekirkegård).

Kureåa som økosystem

Slik tiltaket er beskrevet og slik konsekvensene er utredet i konsekvensutredningen, er det ikke grunn til å si at jernbanetiltaket vil påvirke Kureåa med forurensing, erosjon eller betydelige endringer i avrenning.

Det er gjort prøvetakning av Kureåa i en lengre periode og Bane NORs analyser av Kureåa har vist at bekken har til dels dårlig økologisk tilstand. Dette bekreftes av Fylkesmannens uttalelse til høring av planprogrammet. Viser til sitat nedenfor;

«Kureåa har dårlig økologisk tilstand. Hovedpåvirkningene er knyttet til avrenning fra jordbruk og utslipp av avløpsvann».

Bane NOR mener derfor at en slik vurdering av Kureåas økosystem etter føringer i naturmangfoldloven, ikke er nødvendig med bakgrunn i tiltaket.

Statsforvalter har spilt inn følgende til høring og offentlig ettersyn:

«Statsforvalteren peker på at det er viktig og i tråd med overordnede føringer at konsekvensutredningen beskriver vannforekomster som kan bli berørt, både ut fra naturverdier, miljøtilstand, påvirkninger og miljømål. Utredningen omfatter også vurderinger etter vannforskriften § 12 og at konklusjonen er at planforslaget ikke medfører noen permanent forringelse av den økologiske tilstanden i vannforekomstene Gatubekken eller Kureåa.»

 BANE NOR Hensetting Moss		Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 11 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad		Bane NORs kommentar

2 OFFENTLIGE ETATER

Statens vegvesen (SVV) 19.06.23, refnr. 202205561-30	Ved varsel om planoppstart hadde Statens vegvesen innspill til følgende tema: • trafikkanalyse for vegtrafikk • massetransport • tilrettelegging for syklende • tilrettelegging for gående • universell utforming Generelt synes SVV disse tema er godt ivaretatt i planen og har derfor ingen merknader til planforslaget som dermed kan egengodkjennes. SVV ber om å få tilsendt endelig planvedtak og plandokumenter.	Bane NOR har notert seg informasjonen.
Statsforvalteren i Oslo og Viken (SF) 28.04.23, refnr. 202205561-22	Statsforvalteren berømmer planbeskrivelsen som gir en grundig og oversiktlig redegjørelse for planprosessen. SF mener dette er viktig for at alle skal kunne få oversikt over bakgrunnen for planforslaget. SF ser det som viktig å legge til rette for tog i kollektivtransportsystemet, blant annet for å følge opp Norges klimamål. Landbruk og jordvern SF viser til at prosjektet vil medføre varig omdisponering av 23 dekar fulldyrket jord, og at matjorden på raet i Østfold er blant de mest produktive i landet, og under et stadig nedbyggingspress fra andre samfunnsinteresser. SF mener likevel det er positivt at arealbeslaget er halvert i forhold til det som ble forespeilet ved oppstart av reguleringsplanen. SF legger til grunn at jordvern har vært et prioritert hensyn i planarbeidet. SF mener konsekvensene for jordressursene og	Bane NOR har notert seg informasjonen i merknaden. Landbruk og jordvern Jordvern har vært et prioritert hensyn i planarbeidet. Bane NOR bekrefter at miljøoppfølgingsplanen skal følges opp

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 12 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	landbruksnæringen er gjort godt rede for i konsekvensanalysen og i planbeskrivelsen. SF er kjent med at planområdet drenerer til Kureåa, som er kilde for jordvanningsanlegg for jordbruksarealene videre ned mot Kurefjorden. Forurensing og utslipp fra anleggsarbeidet vil kunne ha vidtrekkende konsekvenser for muligheten til fortsatt jordvanning av disse arealene. SF registrerer at dette er omhandlet i miljøoppfølgingsplanen, og forutsetter at dette følges opp gjennom anleggsgjennomføringen. Det er utarbeidet en matjordplan for prosjektet. Matjordplanen gir en beskrivelse av jordressursene innenfor planområdet, og angir prosedyrer for behandling, flytting og gjenbruk av matjord som blir permanent og midlertidig omdisponert. I tillegg mener SF det er positivt at matjordplanen vektlegger betydningen av jordbruksfaglig kompetanse i anleggsgjennomføringen, og at det stilles krav om retting og tilbakeføring av jordvanningsanlegg som blir berørt av arbeidet. Matjordplanen er henvist til i reguleringsbestemmelsene, og SF legger til grunn at den følges opp i henhold til dette. Vannmiljø og overvann SF peker på at det er viktig og i tråd med overordnede føringer at konsekvensutredningen beskriver vannforekomster som kan bli berørt, både ut fra naturverdier, miljøtilstand, påvirkninger og miljømål. Utredningen omfatter også vurderinger etter vannforskriften § 12 og at konklusjonen er at planforslaget ikke medfører noen permanent forringelse av den økologiske tilstanden i vannforekomstene Gatubekken eller Kureåa. SF ser positivt på at overvann har vært et sentralt tema i utredninger og ved utforming av planforslaget. Forslaget til bestemmelser stiller krav en lokal overvannshåndtering som	gjennom anleggsgjennomføringen. Bane NOR bekrefter at matjordplanen skal følges opp gjennom anleggsgjennomføringen. Vannmiljø og overvann Bane NOR har notert seg informasjonen.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 13 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	hovedprinsipp, der vannet enten infiltreres, ledes i åpne grøfter eller i overvannsledninger til resipienter (nærliggende bekker). Det er avsatt arealer til fordrøyning og leding av overvann, og SF legger til grunn at dette er tilstrekkelig for å sikre en størst mulig grad åpen og naturbasert overvannsløsning. Vassdragsinngrep og kantvegetasjon Planforslaget åpner for at Gonbekken skal legges om for å tilpasses kryssing under jernbanen. Bekken med tilhørende kantsone er avsatt som naturområde i sjø og vassdrag på plankartet. Det er foreslått en tilhørende bestemmelse om mest mulig naturhermende bekkekanter og bunn. SF viser til at dersom ikke NVE konsesjonsbehandler, vil inngrep i vassdrag kreve tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. For strekninger uten anadrom laksefisk og edelkreps, er fylkeskommunen myndighet etter forskriften. SF viser til foreslåtte bestemmelser om istandsetting av kantsoner med stedegen vegetasjon og tilrettelegging for etablering av ny kantvegetasjon, og ser positivt på at kantvegetasjon langs vassdrag på denne måten får oppmerksomhet gjennom bestemmelsene. SF minner også om at dersom vassdraget har årssikker vannføring, fastsetter vannressursloven § 11 at det skal opprettholdes kantvegetasjon. Ved alle inngrep og skjøtsel som kan redusere kantsonens økologiske funksjon, skal SF vurdere om det er behov for en dispensasjon fra denne bestemmelsen. Forurensningsregelverk SF er forurensningsmyndighet for graving i vassdrag (og sjø), og ved omlegging av Gonbekken må det derfor avklares om tiltaket vil kreve en egen tillatelse. Informasjon finnes på	Vassdragsinngrep og kantvegetasjon Det skal søkes om fysiske tiltak i vassdrag. Det avklares om søknaden sendes nå eller senere i prosessen. Forurensningsregelverk Med grunnlag i miljøoppfølgingsplanen skal det søkes om utslippstillatelse i forbindelse med anleggsarbeider i tilknytning til Gatubekken.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 14 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	https://www.statsforvalteren.no/oslo-ogviken/miljo-og-klima/forurensning/mudring-dumping-og-utfylling-i-sjo-og-vassdrag/. SF viser til konsekvensutredningen der det står at en kortvarig lokal negativ påvirkning i Gatubekken i forbindelse med anleggsarbeider skal forebygges gjennom pålegg i utslippstillatelse, og at det utover dette ikke anses nødvendig med ytterligere skadereduserende tiltak. Miljøoppfølgingsplanen som følger planforslaget, beskriver hvordan krav og føringer om ytre miljø skal følges opp i anleggsfasen. På bakgrunn av denne planen anser SF at tiltaket kan kreve utslippstillatelse etter forurensningsloven § 11. Naturmangfold SF viser til at det er kartlagt tre eiker i utkanten av Gonskogen. Disse inngår i den utvalgte naturtypen hule eiker. Ifølge kartleggingen i Miljødirektoratets Naturbase er de ikke synlig hule. De er ikke registrert som hule, men har stor omkrets og representerer viktige naturverdier. Det fremgår av planforslaget at disse må felles, men at de skal legges igjen i området som bidrag til naturmangfoldet. SF vil påpeke at dersom det viser seg at disse har hulrom og tilhørende vedmuld, er det viktig for naturmangfoldet at vedmulden følger med stokkene og legges tilbake i stokkene etter henlegging. Vedmuld er et viktig levested for en rekke insekter. SF vil sterkt anbefale at reguleringsbestemmelsene oppdateres med et slikt krav. Støy Det står i planbeskrivelsen at boliger i Gatuveien som er registrert med fasadestøy over gjeldde grenseverdier «må utredes for lokale	Naturmangfold Bane NOR har oppdatert bestemmelsene §3.18 med et krav om at eventuell vedmuld i stokkene skal følge med i stokkene ved henlegging. Støy Bane NOR bekrefter at retningslinje T1442/21 skal legges til grunn
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 15 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	støytiltak, der det ved befaringer skal gjøres en detaljert kartlegging av uteoppholdsarealer og bygningskonstruksjon som grunnlag for tiltaksvurderinger». Det er også noe overskridelse ved Halmstad skole. I reguleringsbestemmelsene 3.4 b) er det imidlertid kun stilt krav om innendørs lydnivå. SF vil for det første anbefale at tiltak ikke bare skal «vurderes» slik det er formulert i bestemmelsen, men «tilbys». SF minner videre om at de anbefalte grenseverdier i T-1442 (tabell 2) gjelder utenfor vinduer med støyfølsomt bruksformål og på stille del av uteoppholdsarealer. SF viser til Klima- og miljødepartementets retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2021) punkt 5.2.1 om samferdselstiltak og forutsetter at føringene i retningslinjen følges opp. SF minner også om retningslinjens punkt 5.2 der det står at det er særlig viktig at støy er tilstrekkelig utredet og sikret i reguleringsplanen da jernbaneanlegg kan unntas byggesaksbehandling. Andre forhold I reguleringsbestemmelsene er det angitt at BKB1 skal benyttes til forretning/kontor. SF har ikke klart å finne dette området i plankartet, og ber om at dette kvalitetssikres. Om det finnes et slikt areal i plankartet vil SF anbefale at det legges inn føringer tilsvarende det som er gjort for BKS og BKB2, som viser hvilke bestemmelser som skal gjelde for arealet. SF viser til sin vurdering ovenfor om forhold SF forutsetter følges opp i videre anleggsarbeid og søknader om tillatelse etter annet lovverk. SF vil sterkt anbefale at reguleringsbestemmelsene justeres for å ivareta naturmangfoldet knyttet til hule eiker og for å	for støytiltakene knyttet til tiltaket. For støy er bestemmelsene endret til å også omfatte tiltak med tanke på utendørs støyinnivå, og at tiltak skal tilbys for boliger der anbefalte grenseverdier overskrides. Dette gjelder også Halmstad skole, hvor det anlegges ny støyskjerm. Bestemmelsene pkt. 3.4 er supplert slik at det for eiendommer med støyømfintlig bebyggelse, som får et støyinnivå som overskrider de anbefalte grenseverdier i retningslinje T-1442/21, skal det gis tilbud om skjerming av privat hoveduteoppholdsplass i nær tilknytning til boligen og/eller fasadetiltak. Bestemmelsene er også supplert med at hvis skjerming er uforholdsmessig kostbart kan kravene eventuelt fravikes og erstattes med endret arealbruk. Alle avvik skal avklares med ansvarlig myndighet. Bestemmelser som krever at støytiltak skal være utført når jernbanetiltaket tas i bruk. Andre forhold Her har det vært en feil nummerering. BKB2 er nå endret til BKB1 og nummereringen i bestemmelsene er oppdatert. BKB1 har deretter falt ut i revisjonen grunnet at areal fra vedtatt Vårliplan er tatt ut fra denne planen. Det vises til kommentarene over. Bane NOR foreslår endringer i planen som ivaretar Statsforvalterens merknader.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 16 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	ivareta støyforholdene på Halmstad skole og de omtalte boenhetene i Gatuveien. Ellers viser SF til Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegg for 2023 og til overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor SFs ansvarsområde. SF ber om å få tilsendt vedtaket i saken og eventuelt godkjent reguleringsplan.	
Viken fylkeskommune (VFK) 16.06.23, refnr. 202205561-27	I tidligere fase ble det varslet at fylkeskommunen ville vurdere innsigelse til alternativ Gon. I fylkesutvalgets vedtak sto: <i>-Viken fylkeskommune mener det er behov for å utvide hensettingskapasiteten for vestre linje av Østfoldbanen. Dette er en viktig forutsetning for den planlagte tilbudsforbedringen på Østlandet.</i> <i>-Det forutsettes at den endelige plasseringen og utformingen av hensettingsanlegget så langt som mulig ivaretar lokalmiljøets behov for skjerming i forhold til innsyn og støy.</i> FK peker på at etablering av hensettingsanlegg på Gon kan gi utslippsreduksjon ved at flere kan velge tog fremfor bil. Den totale gevinsten reduseres imidlertid av at dyrket mark (23,2 daa) og deler av Gon-skogen, hule eiker og gammel edelløvskog som bygges ned gir negativt samspill fordi jordbruksareal og natur har positiv samspillseffekt for klimagass-utslipp, klimatilpasning og biologisk mangfold sammenliknet med et hensettingsanlegg. VFK mener lokaliseringen av anlegget over tid bør få innvirkning på tilbudsforbedringen på Østlandet, blant annet ved at Mossependelen søkes forlenget sørover. Dyrket mark Fylkeskommunen mener det er viktig at jordressursene ivaretas	Bane NOR har notert seg informasjonen i innspillet. Teknisk sett vil det være mulig at pendelen kan forlenges til Rygge, men fremtidig rutetilbud kan ikke avklares i reguleringsplanen. Dyrket mark Bane NOR har notert seg informasjonen.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 17 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	på best mulig måte. Det er positivt at beslaget av dyrket mark er kraftig redusert i planprosessen og at det er utarbeidet egen matjordplan som følger planmaterialet på høring. De mener også det er en god løsning at det er knyttet rekkefølgebestemmelser til oppfølging av matjordplanen. Samferdsel VFK forutsetter at plankartet er utarbeidet i tråd med det VFK har blitt enige om i tidligere dialog med teknisk plan for fylkesveiene 1066 og 1072, og at det i plankartet er satt av tilstrekkelig areal til gjennomføring av tiltakene på og langs fylkesveiene. I planbestemmelse § 4.2.3 Fortau står det at det skal etableres fortau innenfor formål SF1-4. VFK savner at dette stilles som et rekkefølgekrav knyttet opp mot byggingen av hensettingsanlegget. Det er heller ikke nevnt som et rekkefølgekrav i § 7. Rekkefølgebestemmelser. VFK mener at det bør tydeliggjøres i planbestemmelsene at det er Bane NOR som skal bygge o_SF1-4, o_SGS1-11 og bussholdeplassen o_SKH1-2 som en del av hensettingsanlegget, og at dette sikres gjennom et rekkefølgekrav. Kulturminner og kulturmiljø Avdeling for kulturarv, arkeologi har sendt eget brev til Bane NOR vedrørende dispensasjonsbehandling, budsjett og prosjekt plan, samt ny frist 15. september. De er levert foreløpig uttalelse fra seksjon for Arkeologiske kulturminner i påventa av vedtak i dispensasjonssak for inngrep i automatisk fredete kulturminner.	Samferdsel Plankartet er utarbeidet med grunnlaget i de tekniske løsningene som tidligere er drøftet med fylkeskommunen. Intensjonen er at fortauene SF 1- 4 skal opparbeides i forbindelse med jernbanetiltaket. Rekkefølgebestemmelsene er supplert med en bestemmelse om dette. Rekkefølgebestemmelser Intensjonen er at disse gang og sykkelvegene, turvegene , fortauene og holdeplassene skal opparbeides i forbindelse med jernbanetiltaket. Rekkefølgebestemmelsene er supplert med en bestemmelse om dette. Kulturminner og kulturmiljø Bane NOR bekrefter at de i samråd med fylkeskommunen vil justere planen i tråd med innspill fra høringen.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 18 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Fylkeskommunen viser til at Bane NOR har planer om en innspillsrunde høsten 2023 i etterkant av høringen for å justere planen før den endelig vedtas. Dette vurderer fylkeskommunen som svært positivt og nødvendig. <i>Vurdering av dispensasjon for inngrep i automatisk fredet kulturminne jfr. § 4 fjerdeledd i Kulturminneloven</i> Planen berører flere registrerte fredete kulturminner og prosessen frem mot videre arkeologiske undersøkelser er satt i gang ved at det innhentes en faglig tilrådning fra Kulturhistorisk museum ved Universitet i Oslo. I anmodningen til museet ble det i et felles møte med Bane NOR, konsulenter og Kulturarv en enighet om at alle fredete kulturminner som berøres av planen vurderes for dispensasjon. Slik planen ble oversendt lå det mindre kulturminner innenfor plangrensene det i utgangspunktet ikke var tenkt som om dispensasjon for inngrep i f.eks. ID 2637355. Arealene de utgjør er små, men kulturminnene ligger uten en hensynssone H570 og Kulturarv vurderte at dette ville føre til økt risiko for skader i anleggs- driftsfasen og dersom kulturminne blir liggende igjen og disse kulturminnene blir følgelig inkludert i dispensasjonsvurderingen. Pga. størrelsen på planen og Kulturminnemyndighetenes behov for å samordne sine innspill anmodet Kulturarv om utsatt frist for sine innspill til 15. september 2023. dette ble innvilget av Bane NOR 31.05.2023 <i>Hensynssoner</i>	Bane NOR har dialog med Viken fylkeskommune for håndtering av justeringer ift. kulturminner. Bane NOR vil følge fylkeskommunen og Museets anbefalinger.
--	--	--

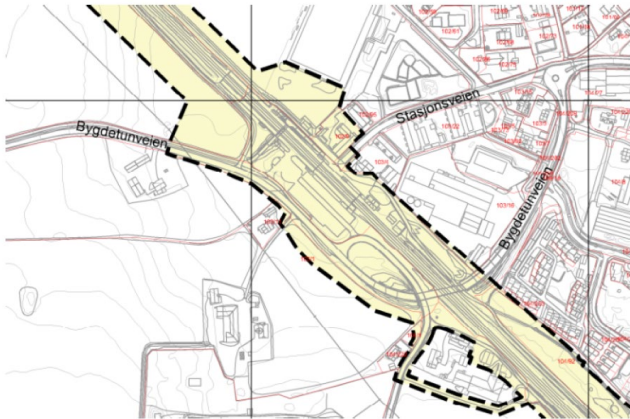
BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 19 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Alle fredete kulturminner angis med ID fra Askeladden og egen H730 sone med tilhørende bestemmelser. Hensynssonene består av selve kulturminnet og den tilhørende sikringssonen. Der ikke annet er bestemt strekker sikringssonen seg 5 meter ut ifra avgrensningen av det fredete kulturminnet og omgir det fullstendig. Bestemmelser knyttet til de automatisk fredete kulturminnene som berøres av planen: Hensynssone H730 må på plass for alle de fredete kulturminnene: ID285079, ID285077, ID48968, ID230298, ID285076, ID285075, ID274846, ID274843, ID274844, ID274845 og ID285074. Planen ber om dispensasjon for inngrep i de automatisk fredet kulturminnene. Som statlig plan vil det bli gitt dispensasjon for inngrep med vilkår. Det blir fattet vedtak og omfang og kostnader ved fristen kulturminneforvaltningen har 15. september 2023. Fylkeskommunens endelige innspill kommer da. Det er svært viktig at fylkeskommunens innspill og dispensasjonsbehandlingen er innarbeidet i planforslaget før planen endelig vedtas. For alle fredete kulturminner som berøres av planen legges det til i hensynsone H730 bestemmelsene: Hensynssone H730_1-10. Hensynssonene omfatter fredete kulturminner båndlagt etter kulturminneloven. Det er søkt om dispensasjon for inngrep i kulturminnet. Saken er under behandling og arealet er foreløpig ikke avklart. Frem til dispensasjonssøknader er behandlet gjelder Kulturminnelovens § 3 og det er forbud mot inngrep i automatisk i de fredete kulturminnene.	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 20 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Ingen må sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje. Hensynssone H570_1 Gravfeltet Gunnarsbingskogen ID 48968 H570 sonene er et bufferområde for nærmiljøet til det fredete kulturminnet og dets sikringssone. Avgrensningen har til formål å skjerme kulturminnet for uønsket påvirkning fra planer og tiltak. Ingen av de fredete kulturminnene i planen er gitt en H570 sone med tilhørende bestemmelser. I de tilfeller der kulturminnene går til utgraving er dette greit, men Ved Gravfeltet Gunnarsbingskogen ID 48968 må en opprettes en slik hensynssone for å skjerme gravfeltet. Dette blir særlig viktig med tanke på anleggsperioden i forbindelse med byggingen. Nyere tids kulturminner og landskap Fylkeskommunen viser til at Rygge stasjon utgjør et sammenhengende og bevart kulturmiljø som ble etablert som følge av utbyggingen av jernbanen og som handelssentrum for det omkringliggende landbruksområdet. Stasjonsmiljøet i teglstein og tre skiller seg ut med sitt tidstypiske uttrykk og representerer arkitekturhistoriske verdier. Bygningene er bevaringsverdige på bakgrunn av autenticitet, representativitet og fordi de samlet utgjør et helhetlig miljø knyttet til landbruks- og jernbanehistorie. Utbyggingen av jernbanen var også viktig for tettstedsutviklingen i området fra siste del av 1800-tallet. De viser til tidligere uttalelser til planen, og omtaler nå forhold som anses som mangler / usikkerhet knyttet til ivaretagelse av nyere tids kulturminner og landskap. I gjeldende reguleringsplan M122 er hele det verneverdige kulturmiljøet ved Rygges stasjon vist med	Nyere tids kulturminner og landskap I Bane NORs planforslag er vernesonen videreført med hensynssone H570, for de deler av bebyggelsen som ligger innenfor planavgrensningen. For bebyggelse som ikke omfattes av planforslaget vil eksisterende reguleringsplan gjelde. Bane NOR har i arbeidet med planen søkt å begrense reguleringsplanen til de områder som er nødvendige for å gjennomføre jernbanetiltaket. Det har gjennom planarbeidet vist seg at det ikke er nødvendig å inkludere andre private eiendommer i planforslaget. Etter innspill fra Moss kommune etter høringen er det utarbeidet en skisseplan for føring av gang/sykkelveg/fortau forbi parkeringsplass og stasjonsbygning øst for sporet. Denne løsningen er også drøftet med Østfold fylkeskommune knyttet til passering av
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 21 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	en hensynssone H_570. Fylkeskommunen viser til at i oppstartvarselet inngikk, i tillegg til stasjonsbygningen og godshuset, også Stasjonsveien 2 i planavgrensningen. Planavgrensning ved varsel Fylkeskommunen spilte inn til varselet at hele stasjonsmiljøet, i tillegg til stasjonsbygningen og godshuset, dvs. Stasjonsveien 1, 2, 3 og 4, burde gis hensynssone H_570. Det framgår i konsekvensutredningen (s. 92) at hensynssonen i eksisterende plan skal videreføres i den nye planen. I planen som er lagt ut til offentlig ettersyn inngår imidlertid kun stasjonsbygningen og restene etter godshuset i hensynssone H_570. Alle de øvrige verneverdige bygningene er merket som hvitt område, også Stasjonsveien 2, som inngikk til varselet. Siden	stasjonsbygningen. Løsningen er vist i et notat som følger som vedlegg til dette merknadsdokumentet
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 22 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	de øvrige verneverdige bygningene ikke omfattes av ny plan, forutsetter vi at de fortsatt vil omfattes av reguleringsplan M122, regulert til bevaring og med hensynssone H570. Arealet <i>mellom</i> Stasjonsveien 2 og 4 er gitt H570_1 til offentlig ettersyn, men ikke bygningene. Avgrensningen til hensynssonen går helt i vegglivet til bygningen i Stasjonsveien 2. Plankart til offentlig ettersyn I forslag til planbestemmelse 5.3c hensynssone <i>H570_1-2</i>, framgår at eksisterende bygninger <i>tillates som regel ikke revet</i> (--). Fylkeskommunen vurderer at formuleringen <i>tillates som regel ikke revet</i>, gir et for utydelig vern, og anmoder om at formuleringen <i>som regel</i> tas ut.	Det er riktig at det følger av planen at det for bebyggelse som ikke omfattes av planforslaget vil eksisterende reguleringsplan gjelde.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 23 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Anleggsarbeid tett på verneverdige bygninger I forbindelse med varsel om utvidelse av planområde ble det lagt opp til riggområde / anleggsvei tett inntil de verneverdige bygningene i Stasjonsveien 2 og Stasjonsveien 4. VFK uttalte da at de forutsatte at eksisterende verneverdige bygg ble sikret. «<i>Ved eventuell anleggsarbeider tett på eller i nærheten må det sikres at bygningene ikke tar skade. forutsetter at virksomhet som planlegges inntil den verneverdige bebyggelsen ikke medfører skade på bygningene. Det bør eksempelvis være god avstand mellom riggområde, adkomst eller parkering og de verneverdige byggene.</i>» I planbeskrivelsen framgår at det er anleggsvei alt 2, som er anbefalt, dvs. anleggsvei vist nordøst for Stasjonsveien 4. Viken støtter dette, da alternativet som går mellom Stasjonsveien 2 og 4, kan komme uheldig tett på bygningene og forårsake skade på disse. Viken vil legge til at analyser / undersøkelser for å kartlegge fare for skader på gamle verneverdige bygninger bør kartlegges <i>før</i> og <i>i forbindelse</i> med anleggsarbeidene. Ingeniørfaglig kompetanse, med erfaring med verneverdige bygninger og anleggsarbeid tett på disse, bør tidlig kobles på. Dette må også hensyntas i utformingen av planen. Sikring av de verneverdige bygningene bør i større grad inngå i reguleringsbestemmelsene; som i § 4.2.12 (SAA1 mellom Stasjonsveien 2 og 4), i bestemmelsesområder (§ 6) og rekkefølgebestemmelsene (§ 7). Natur Det foreslås å endre deler av regulert boligområde i Gatu-Vårli-	Formuleringen «som regel» er tatt ut av bestemmelse 5.3 c). Anleggsarbeid tett på verneverdige bygninger Alternativ med SAA1 er tatt ut av planen, planen går videre med nordøstlig adkomstalternativ. Foreslått bestemmelse om skade ved anleggsarbeid er lagt inn i bestemmelsene for andre arealer med H570. Alternativ 1 som går mellom Stasjonsveien 2 og 4 (SAA1) er tatt ut, og alternativ 2 er videreført.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 24 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Solhøi til naturområde for å kompensere noe for beslag av deler av Gonskogen. Det anbefales å etablere en eiketrekirkegård. Dette er løst ved at bestemmelsene ivaretar at de felte eikene skal plasseres i felt SBG3. Det er uklart for oss om planen sikrer at Naturmangfoldloven § 15 ivaretas, særlig for tiltak som skal gjennomføres i tresatt areal, hvor det er krav om at ved enhver aktivitet skal unødig skade og lidelse på villlevende dyr og deres reir, bo eller hi unngås. VFK ber om at det sikres at §15 overholdes. Bomiljø, friluftsliv, lek og rekreasjon Fylkeskommunen peker på at tiltaket beslaglegger deler av Gonskogen, som er et område for lek og rekreasjon i nærområdet til boligene på Gon/Halmstad. Mulige løsninger har vært drøftet med kommunen og statlige/regionale myndigheter blant annet i regionalt planforum. Det foreslås som kompensasjon å endre deler av regulert boligområde i Gatu-Vårli-Solhøi. Undergangen ved Gon blir stengt, noe som betyr at Pilegrimsleden blir brutt, men det blir etablert en forbindelse sørover til undergangen ved Pollenveien, som gir mulighet for en noe lengre rundtur. Fylkeskommunen forutsetter at retningslinje for behandling av støy i arealplanleggingene T-1442/21 legges til grunn for løsninger og videre oppfølging. Det er noe uklart for fylkeskommunen om planen er et godt nok verktøy for å sikre tilfredsstillende løsninger utendørs for en rekke boliger i Gatuveien. Viken ber om at dette gjennomgås og eventuelt revideres. Fylkeskommunen trekker fram som positivt at det både har vært	Natur Viser til felles utsvaer i kapittel 1.9 Naturmangfold. Konsekvensutredningen beskriver belastningen på ulike naturtyper og nevner enkelte arter. Det er intensjonen at utbyggingen skal foretas på en slik måte at artsforvaltning etter Naturmangfoldloven §15 ivaretas. Bomiljø, friluftsliv, lek og rekreasjon En mindre del av området som tidligere var avsatt til boliger i områderegeruleringsplanen for Gatu-Vårli-Sørli er endret fra bolig, og ligger nå i Vårliplanen som felles uteoppholdsareal. Retningslinje T1442/21 vil bli lagt til grunn, se også kommentar til merknad fra Statsforvalteren, også når det gjelder justering av bestemmelse om utendørs støy. Utsvaret til statsforvalteren gjentas her: «Bestemmelsene pkt. 3.4 er supplert slik at det for eiendommer med støyømfintlig bebyggelse, som får et støyntivå som overskrider de anbefalte grenseverdiene i retningslinje T-1442/2016, skal det gis tilbud om skjerming av privat hoveduteoppholdsplass i nær tilknytning til boligen og/eller fasadetiltak.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 25 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	og gjennomføres møter med ulike myndigheter, grupper i befolkningen og åpne møter både i planutarbeidelsesfase og i forbindelse med det offentlige ettersynet. De peker særlig på møter med barnehage og skole som viktig for å finne gode løsninger i anleggsfase og for ferdig løsning. Vannmiljø og fysiske tiltak i bekk Det er gjennomført en vurdering etter vannforskriften § 12, og det konkluderes med at påslaget ikke fører til permanent forringelse av økologisk tilstand i Gatubekken eller Kureåa. All avrenning som potensielt kan være forurensset skal renses tilstrekkelig før påslipp til resipient. Behovet for tiltak vurderes i forbindelse med utslippssøknad. Planforslaget åpner for omlegging av Gonbekken. VFK minner om at ved tiltak som ikke er konsesjonspliktig etter vannressursloven, må det også søkes om tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag. Fylkeskommunen er myndighet for vassdragstreknings uten laks, sjøørret og/eller kreps. Mer informasjon og søknadsskjema finnes på VFKs nettsider.	Det er også supplert med at dersom skjerming er uforholdsmessig kostbart kan kravene disse fravikes og endret arealbruk eventuelt vurderes. Alle avvik skal avklares med ansvarlig myndighet. Det foreslås også bestemmelser som krever at støytiltak skal være utført når jernbanetiltaket tas i bruk.» Vannmiljø og fysiske tiltak i bekk Det skal søkes om fysiske tiltak i vassdrag. Det avklares om søknaden sendes nå eller senere i prosessen.
Kulturhistorisk museum (KHM) 07.09.23, refnr. 202205561-34	Fra tidligere kjent mange kulturminner i nærområdet. Ytterligere funn ble gjort i 2020 og 2021 i forbindelse med fylkeskommunens arkeologiske registreringer. Tabellen under viser en sammenstilling av kulturminnene som er dispensert:	Merknadene vil bli fulgt opp av Bane NOR som foreslått av kulturhistorisk museum. Bestemmelser innarbeides og Bane NOR tar kontakt ang. godkjenning av budsjett, tid og gjennomføring av arkeologiske utgravninger. Kulturhistorisk museum anbefaler VFK å gi dispensasjon for den berørte delen av gravfeltet id 48968 (Gunnarsbingskogen) med vilkår om fysisk avskjerming under anleggsfasen. Videre planlegging og sikring (fysisk avskjerming under anleggsfasen) av gravfeltet med anleggsgjerde ved Gunnarsbingskogen skal foregå i tett dialog mellom tiltakshaver og kulturminnevernet i

BANE NOR Hensetting Moss		Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 26 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad		Bane NORs kommentar

Lok.nr.	Gård	Registreringsfunn	Areal, m² (m/sikringssone)	Dateringer
Id 285079	Vold, 151/1	3 kokegroper 1 grop	1 308 (2 089)	
Id 285077	Vold, 151/1	31 stolpehull 8 groper 3 kokegroper 1 groft	4 529 (6 209)	Stolpehull A29 til 268-539 e.Kr. (bjørk)
Id 48968	Voldskogen, 151/43	Gravfelt utenfor. 2018: To hauger utgravd (Khm ref. 17/11454)	–	
Id 230298	Vold, 151/39	Dyrkningslag og mulige rester av slike	1 743 (2 734)	
Id 285076	Rør nordre, 102/1	49 stolpehull 27 groper 13 kokegroper	8 561 (11 738)	(3 stk.) Dyrkningslag (bunn) til 1109-916 f.Kr. (bjørk)

Lok.nr.	Gård	Registreringsfunn	Areal, m² (m/sikringssone)	Dateringer
		4 grofter 6 dyrkningslag 1 mulig hulvei		Stolpehull A116 til 37 f.Kr. – 201 e.Kr. (bjørk) Stolpehull A132 til 255-424 e.Kr. (bjørk)
Id 285075	Rør søndre, 103/1	13 stolpehull (fine) 4 kokegroper 1 dyrkningslag	1 471 (3 137)	Ingen. Trolig STA-JA
Id 274846	Gate, 104/1	2 kokegroper 1 dyrkningslag (med ardspor)	1 272 (2 130)	Kokegrop A22 til 361-205 f.Kr. (lind)
Id 274843	Goen, 109/1	3 kokegroper 4 groper 1 ildsted 1+1 dyrkningslag	8 734 (10 858)	Kokegrop A2 til 1114-924 f.Kr. (rogn)
Id 274844	Goen, 109/1	3 kokegroper 3 groper 1 ildsted 1 dyrkningslag med ardspar	8 935 (10 967)	Grop A7 til 1392-1130 f.Kr. (ask) (BA P. II+III)
Id 274845	Goen, 109/1	3 groper under ett dyrkningslag. Del av bosetning id 274844	662 (1 300)	Grop A18 til 1680-1509 f.Kr. (hassel).
Id 285074	Eskelund nedre, 110/1	1 kokegrop	–	

Tabell 1: Tabell over omsøkte lokaliteter.

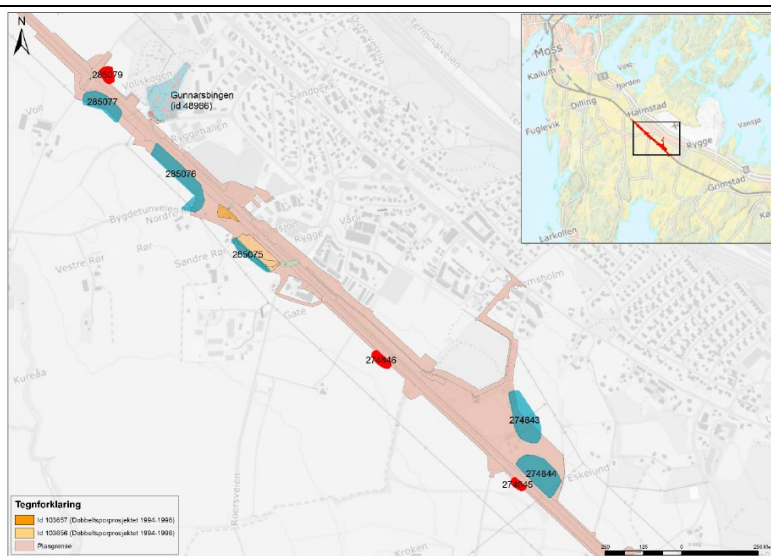
KHMs vurdering av spørsmål om dispensasjon
FK opplyser om at det er en statlig reguleringsplan, hvilket

fylkeskommunen.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 27 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	innebærer at videre bevaring av kulturminnene som søkes frigitt i realiteten ikke er aktuelt. KHM har dispensjonsbehandlet flere lokaliteter med tilsvarende kulturminner i nærliggende områder i Rygge, Moss og Råde kommuner. Foruten deler av et gravfelt omfatter de øvrige lokalitetene fossile dyrkingsspor, bosetnings- og aktivitetsspor. Det dreier seg om vanlig forekommende kulturminner, der en innvilgelse av dispensasjon ikke vil innebære en vesentlig reduksjon av den totale bestanden i området. Kulturminnene er uten unntak skadet og forstyrret, først og fremst som følge av jordbruk. Minnene er ikke synlige på markoverflaten og deres formidlings- og opplevelsesverdi in situ er følgelig svært liten. KHM finner det akseptabelt å innvilge dispensasjon fra fredningsbestemmelsene for alle de omsøkte lokalitetene. Nedenfor vil KMH redegjøre for museets vurdering av vilkår, om det bør stilles krav til utgravning av den enkelte lokalitet eller ikke. Vilkår om arkeologisk undersøkelse	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 28 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

Figur 1: Geografisk plassering av lokaliteter foreslått dispensert med vilkår om utgravning (blått), og uten vilkår (rødt). Inkludert er også gravfeltet Gunnarsbingens plassering (id 48986), samt de tilgrensede lokaliteter id 103657 og id 103655 som ble undersøkt i 1994-1996.

Tidligere Rygge kommune er rikt på kulturminner. Det er kjent flere gravfelt og enkeltliggende gravminner i området, i tillegg finnes kulturminner som bosetnings og aktivitetsspor, helleristninger og steinalderlokaliteter. Løsfunn og funn fremkommet gjennom utgravninger vitner om intensiv bruk av området gjennom store deler av forhistorien. Nærområdet som bl.a. omfatter gårdene Rør nordre og søndre, Gate, Vold og Goen, er et av de mest funnrike områdene i Østfold. Her ligger kulturminnene tett, og funnmengden ansees som betydelig. De senere årene er det undersøkt en rekke kulturminner i tilknytning til Raet. Et av de større feltarbeidene ble foretatt i forbindelse med

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 29 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	utvidelse av E6 i 2003/2004, som blant annet omfattet undersøkelsen av en storgård fra romertid på Missingen. Av nyere dato er de omfangsrike utgravningene gjennom Dillingprosjektet i 2017-2018, med funn av tilnærmet 100 stolpebygde langhus, en betydelig andel kokegroper og spor av tilhørende gårdsaktiviteter. Av nærliggende, tidligere undersøkelser av større betydning, ble det i 1994-1996 under utbygging av nytt dobbeltspor på strekningen Rygge–Råde, blant annet undersøkt to tilgrensede lokaliteter (id 103656 og id 103657) til de her omsøkte. Så sent som i 2018 ble det i forbindelse med utvidelse av en trafostasjon ved Ryggehallen gjennomført utgravninger av to gravminner (id 48968-8, 48968-9) på nordsiden av gjeldende planforslag. De tidligere undersøkelsene, kjente funn og de mange gravminnene på det nærliggende gravfeltet Gunnarsbingskogen (id 48968) vitner om et rikt og mektig kulturmiljø med stor tidsdybde. Samlet foreligger det mye kunnskap og forståelse om forhistorien i området. Ved ytterligere utgravninger av omsøkte lokaliteter vil det sikres resultater som vil bidra til å belyse og nyansere utviklingen av det rike kulturmiljøet gjennom forhistorien. En undersøkelse vil utgjøre et vesentlig bidrag til kunnskap om fortidig bosetning vest for Raet. De omsøkte lokalitetenes kildeverdi og deres vitenskapelige potensial synes å variere. Særlig fem av lokalitetene utmerker seg ved at det vitenskapelige potensialet vurderes som stort. Dette gjelder id 285075, 285076, 285077, 274843 og 274844. For disse fem lokalitetene vil museet anbefale fylkeskommunen å stille vilkår om arkeologisk undersøkelse til en eventuell dispensasjon. <i>Vilkår om inngjerding</i> Deler av Skoleveien og et område inntil den nevnte trafostasjonen	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 30 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	i enden av veien ligger innenfor planområdet. Dette arealet utgjør den sørvestre utstrekningen av gravfeltet Gunnarsbingskogen, id 48968, se kart under. Museet utførte som nevnt en utgravning av to gravhauger her i 2018. Deler av gravfeltets sikringsone går inn under Skoleveien, og fylkeskommunen anser dette arealet som tapt med hensyn til fornminner. Flyfoto av trafostasjon og gravfelt id 48968 Utsnitt av plankart i området med trafostasjon Ingen av de synlige gravhaugene vil bli berørt ved realisering av planen. Kulturhistorisk museum sier seg enig i fylkeskommunens vurdering av at det er lavt potensial for bevarte fornminner under veilegemet, og KHM ser det ikke som aktuelt å anbefale vilkår om utgravning. Videre støtter KHM deres forslag om at det bør stilles vilkår om fysisk avskjerming inn mot de bevarte gravhaugene under anleggsfasen. Fylkeskommunen reiser også en planfaglig problemstilling rundt videre bevaring av gravfeltet. I planforslaget er det lagt inn en snever hensynssone (jf. H730) som delvis berører søndre avgrensning av gravfeltet (ikke sikringssonen). Deler av dette arealet utgjøres i dag av vei og snuplass. Fylkeskommunen foreslår at H730 i planen bør erstattes av H570 'Bevering av kulturmiljø', og at gravfeltets avgrensning justeres i dette området. Museet støtter fylkeskommunens vurdering, og anbefaler at videre planlegging og sikring av gravfeltet med	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 31 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	anleggsgjerde bør foregå i tett dialog mellom tiltakshaver og kulturminnevernet i fylkeskommunen. <i>Dispensasjon uten vilkår</i> Nedenfor presenteres og vurderes de øvrige lokalitetene hvor KHM mener at det ikke er nødvendig å stille vilkår om utgravning. Dette gjelder id 230298, 274845, 274846, 285074 og 285079. De fem lokalitetene preges av et likartet registreringsbilde: Det er få og spredte enkeltminner, og flere av dem er gjennomgående dårlig bevart som følge av moderne forstyrrelser. Videre er det kun mindre deler av lokalitetenes areal som ligger innenfor planområdet og som vil bli berørt av utbyggingen. <i>Id 230298</i> Dyrkingssporene på id 230298 ble dispensasjonsbehandlet i 2017 i forbindelse med utvidelse av den nevnte trafostasjonen. Både fylkeskommunen og museet var samstemte i sin anbefaling til Riksantikvaren, og lokaliteten ble frigitt uten vilkår om utgravning (KHM ref. 17/11454). Både dateringer og andre naturvitenskapelige analyser vil potensielt kunne gi ytterligere kunnskap om åkerbruket på stedet, men resultatene vil trolig ikke stå i forhold til kostnadene og arbeids-innsatsen som kreves. KHM står fast ved sin tidligere anbefaling fra 2017 om at lokaliteten kan dispenseres uten vilkår. <i>Id 274845</i> Lokaliteten ligger langs sørvestre side av jernbanen, og skal trolig sees i sammenheng med id 274844 like ved og øst for jernbanen. Terrenget skråner slakt mot vest. Lokaliteten utgjør 1,3 daa (med sikringssone), hvorav ca. 600 m2 av lokaliteten ligger innenfor planområdet. Halvparten av dette arealet igjen er berørt av et veifar. Det ble registrert et dyrkningslag (A21) under et lag med påført sand, silt og leire under matjordlaget. Det påførte jordlaget er moderne og stammer trolig fra utbygging av dobbeltsporet, der dyrkningslaget er bevart i en forsenkning i terrenget. Under deler av dyrkningslaget	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 32 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	ble det avdekket tre groper med uviss funksjon. Forkullet hassel fra grop A18 er datert til 1680–1509 f.Kr. I en av gropene og i dyrkningslaget ble det funnet noen skår med keramikk. Gropene er angitt til å ha en bevart dybde på inntil 20 cm. Arealet som er aktuelt for ev. undersøkelse er begrenset, og gropene framstår som dårlig bevart under påførte masser. Heller ikke her vurderer KHM at utgravningsresultatene vil stå i stil til de ressurser som videre undersøkelser vil kreve. <i>Id 274846</i> Lokalteten ligger vest for jernbanen, i tilnærmet flatt mot svakt sørvestlig skrånet terreng. Kun et 7 meter bredt avlangt belte med en lengde på 73 meter, ca. 500 m² av 1272 m² (uten sikringssone) berøres av tiltaket. Den berørte delen omfatter i stor grad lokalitetens sikringssone i øst. Dette området ligger nærmest jernbanen. Registreringsrapporten opplyser at undergrunnen var stedvis svært forstyrret av moderne grøfter etc. der lokaliteten grenser til jernbanen. Det ble registrert et tynt dyrkningslag og observert ardspar under. I tillegg ble det registrert to overlappende kokegroper. Forkullet lind fra én av kokegropene er datert til førromersk jernalder (361 – 205 f.Kr.). <i>Id 285074</i> Lokalteten omfatter restene av en enkeltliggende kokegrop som er datert til 906–806 f.Kr. Strukturen framstår som dårlig bevart. I planforslaget ligger den i område for videre landbruksdrift og den er båndlagt til bevaring. KHM ser det som lite sannsynlig at kokegropen vil inneha et reelt og varig vern. Kokegropen er datert, og KHM mener den like gjerne kan dispenseres uten vilkår. <i>Id 285079</i> Lokalteten måler 1,3 daa (uten sikringssone) og ligger øst for jernbanen, ca. 40-50 meter øst for lokalitet id 285077. Det ble registrert tre kokegroper og en grop. Funnene er fordelt på tre registreringssjakter og de er hardt nedpløyd som følge av moderne jordbruksdrift. Planområdet berører kun en mindre del av lokalitetens sikringssone i vest og i nord, samlet anslått til ca. 350 m².	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 33 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Anbefaling Saken er diskutert i kollegiet og behandlet ved Arkeologisk seksjon. Kulturhistorisk museum (KHM) anbefaler Viken fylkeskommune (VFK) å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8, fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner (id 230298, 274845, 274846, 285074 og 285079) uten vilkår. Kulturhistorisk museum anbefaler VFK å gi dispensasjon for den berørte delen av gravfeltet id 48968 (Gunnarsbingskogen) med vilkår om fysisk avskjerming under anleggsfasen. Videre planlegging og sikring av gravfeltet med anleggsgjerde må foregå i tett dialog mellom tiltakshaver og kulturminnevernet i fylkeskommunen. Kulturhistorisk museum anbefaler VFK å gi dispensasjon fra lov om kulturminner av 9. juni 1978, § 8, fjerde ledd, for automatisk fredete kulturminner id 285075, 285076, 285077, 274843 og 274844 med vilkår om en arkeologisk undersøkelse bekostet av tiltakshaver. Bemerkning Kulturhistorisk museum er godt i gang med utarbeiding av forslag til prosjektpplan og budsjett for arkeologisk undersøkelse. Videre vil KHM bemerke at tiltakshaver må ta hånd om og bekoste nedenstående punkter, og KHM ber VFK om å opplyse dette i sin uttalelse: - Risikovurdering av undersøkelsesområdene og evt. trafikkisikring, dersom nødvendig - Skaffe tiltrede til de berørte eiendommene, herunder arealer for parkering og brakkerigg - Varsle grunneiere og ev. forpaktere om tidspunkt for undersøkelsen - Utstikking av plangrensen ved undersøkelsesområdene - Framføring av vann til id 285075 og 285076	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 34 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	- Tilbakeføring av avdekte jordmasser, dersom dette er ønskelig Videre anbefaler KHM at det i uttalelsen til planen gjøres oppmerksom på at tiltakshaver må gi melding i god tid før planen skal realiseres, fortrinnsvis innen utløpet av januar samme år som undersøkelsen ønskes utført. Utgravninger må gjennomføres når marken er fri for snø og tele. Det forutsettes at KHM får saken til ny behandling for fastsettelse av omfang og kostnader knyttet til arkeologisk undersøkelse jf. kulturminneloven § 10 når reguleringsplanen er endelig vedtatt og dersom utgravning ønskes utført. Budsjettplan og prosjektplan for arkeologisk undersøkelse vil bli ettersendt.	
Oppdatert uttalelse fra Viken fylkeskommune (VFK) Innspill ift. kulturminner basert på kulturhistorisk museums behandling, 15.09.23, refnr. 202205561-34	Vedtak om dispensasjon med vilkår – inngrep i fredete kulturminner jfr. Kulturminnelovens §8 fjerde ledd. Supplerende innspill etter at saken har vært forelagt kulturhistorisk museum. Saken har vært oversendt Kulturhistorisk museum for en faglig tilrådning knyttet til dispensasjonene for inngrep. Kulturhistorisk museum finner det akseptabelt å innvilge dispensasjon fra fredningsbestemmelsene for alle de omsøkte lokalitetene. For noen av lokalitetene er det knyttet vilkår om videre arkeologiske undersøkelser. Fylkeskommunen v/kulturarv er enig i museets vurderinger. Lovhjemmel og myndighet I henhold til kulturminneloven § 8, fjerde ledd, skal det i forbindelse med behandling av reguleringsplan, tas stilling til om det kan gis tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner	Merknadene vil bli fulgt opp av Bane NOR som foreslått av kulturhistorisk museum og Viken fylkeskommune.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 35 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	som blir berørt av planen. Fylkeskommunen er rette myndighet til å fatte avgjørelse i slike saker, jf. Forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven § 3 andre ledd. Vedtak om dispensasjoner for inngrep i automatisk fredet kulturminner jfr. kulturminnelovens § 8 fjerde ledd med vilkår om videre arkeologiske undersøkelser Kulturminneforvaltningen skal verne om kulturminner som ikke-fornybare ressurser, og arbeide for at kulturminneverdiene blir tatt hånd om på best mulig måte og nyttiggjort i et samfunn i endring. Tillatelse til inngrep i automatisk fredete kulturminner kan bli gitt etter en vurdering av de kulturminnefaglige verdiene veid opp mot private eller samfunnsmessige hensyn. Fylkeskommunen finner å kunne gi dispensasjon for inngrep i automatisk fredete kulturminner med vilkår om videre arkeologiske undersøkelser, bekostet av tiltakshaver, for følgende omsøkte lokaliteter: - ID 285075 - ID 285076 - ID 285077 - ID 274843 - ID 274844 Disse fem lokalitetene utmerker seg ved at det vitenskapelige potensialet vurderes som stort av Kulturhistorisk museum og Viken fylkeskommune. Vi ber om at følgende tekst legges inn som bestemmelser i planen:	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 36 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Bestemmelser: Før iverksetting av tiltak i medhold av planen skal det foretas arkeologisk utgravning av følgende berørte automatisk fredete kulturminner: ID 285075, ID 285076, ID 285077, ID 274843 og ID 274844 Kulturminnene med tilhørende sikringssone er markert i plankartet som hensynssone H730 1-5. – Båndlagt område etter kulturminneloven. Det skal tas kontakt med kulturminnemyndigheten i fylkeskommunen i god tid før tiltaket skal gjennomføres slik at omfanget og kostnadene av den arkeologiske granskingen kan endelig fastsettes av Riksantikvaren jfr. § 10 i kulturminneloven. Inntil lokalitetene er undersøkt og frigitt må ingen- uten at det er lovlig etter kulturminnelovens § 8 - sette i gang tiltak som er egnet til å skade, ødelegge, grave ut, flytte, forandre, tildekke, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme et automatisk fredet kulturminne eller fremkalle fare for at dette kan skje, jf. kulturminnelovens § 3. Bemerkninger: Kulturhistorisk museum er godt i gang med utarbeiding av forslag til prosjektplan og budsjett for arkeologisk undersøkelse.	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 37 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Dokumentene vil bli ettersendt så snart som mulig, fortrinnsvis i uke 37 - 38. 2023. Vi har fått antydnet et kostnadsoverslag på 17 760 000 i budsjettforslaget. Endelig budsjett vil først kunne fastsettes av Riksantikvaren etter at planen er godkjent og tiltaket ønskes igangsatt, jfr. Kulturminnelovens § 10. Videre bemerker kulturhistorisk museum at tiltakshaver må ta hånd om og bekoste nedenstående punkter (jfr. vedlegg): - o Risikovurdering av undersøkelsesområdene og evt. trafikk sikring, dersom nødvendig. - o Skaffe tiltrede til de berørte eiendommene, herunder arealer for parkering og brakkerigg. - o Varsle grunneiere og ev. forpaktere om tidspunkt for undersøkelsen. - o Utstikking av plangrensen ved undersøkelsesområdene. - o Framføring av vann til ID 285075 og ID 285076. - o Tilbakeføring av avdekte jordmasser, dersom dette er ønskelig. Fylkeskommunen gjør oppmerksom på at tiltakshaver må gi melding i god tid før planen skal realiseres, fortrinnsvis innen utløpet av januar samme år som undersøkelsen ønskes utført. Utgravninger må gjennomføres når marken er fri for snø og tele. Det forutsettes at Kulturhistorisk museum får saken til ny behandling for fastsettelse av omfang og kostnader knyttet til arkeologisk undersøkelse jf. kulturminneloven § 10 når reguleringsplanen er endelig vedtatt og ønskes realisert. Vedtak om dispensasjon med vilkår om inngjerding av de deler av gravfeltet ID 48968 som grenser inn mot planen og planens anleggsveier.	
--	--	--

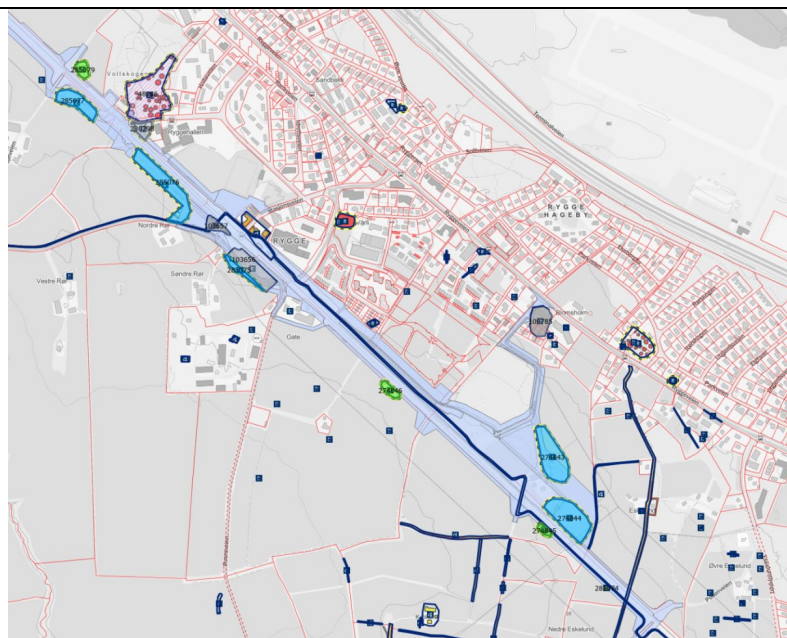
BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 38 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Ingen av de synlige gravhaugene i ID 48968 vil bli berørt ved realisering av planen. Kulturhistorisk museum sier i sin faglige tilrådning seg enig i fylkeskommunens vurdering at det er lavt potensial for bevarte fornminner under veilegemet. Det er derfor ikke aktuelt å sette vilkår om utgravning der. Det stilles vilkår om fysisk avskjerming inn mot de bevarte gravhaugene på ID 48968 under anleggsfasen. Følgende passus må legges inn i bestemmelsene: Det stilles krav om fysisk avskjerming av gravfeltet ID 48968. Gravfeltet skjermes av fysisk med gjerder der gravfeltet grenser inn mot planen og langs Skoleveien i prosjektets anleggsfase. Gjerdene må ikke gjøre inngrep i grunnen i fornminnets sikringssone eller inne i gravfeltet. Gjerdene plasseres i ytterkant av sikringssonen på gravfeltet. Videre planlegging og sikring av gravfeltet med anleggsgjerde må foregå i tett dialog mellom tiltakshaver og kulturminnevernet i fylkeskommunen. Vedtak om inngrep i automatisk fredete kulturminner uten vilkår for ID 23098, ID 274845, ID 274846, ID 285074, og ID 285079 For disse lokalitetene mener Fylkeskommunen etter samråd med Kulturhistorisk museum at det ikke er nødvendig å stille vilkår om utgravning gjennom en videre arkeologisk undersøkelse. De fem lokalitetene preges av et likeartet registreringsbilde: Det er få og spredte enkeltminner, og flere av dem er gjennomgående dårlig	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 39 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	bevart som følge av moderne forstyrrelser. Videre er det kun mindre deler av lokalitetenes areal som ligger innenfor planområdet og som vil bli berørt av utbyggingen. I bestemmelsene legges følgende inn: Viken fylkeskommune har fattet vedtak om at det kan gjøres inngrep i følgende automatisk fredete kulturminner uten vilkår om videre undersøkelser: ID 230298, ID 274845, ID 274846, ID 285074 og ID 285079. Forminnene er markert i plankartet som bestemmelsesområde X 1-5 Forhold knyttet til Borgleden ID 175025 som er en del av Pilegrimsleden gjennom Østfold Borgleden i Østfold strekker seg ut i kulturlandskapet fra Enningdalen i Halden kommune og opp til Akershus grensa ved Kambo. Leden har status som et kulturminne og pilegrimsvei og er mye i bruk i sommerhalvåret. Pilegrimsleden (Borgleden) ID 175025, går gjennom planområdet langs jernbanen og krysser jernbanen ved Goenveien i sør og ved Bygdetunveien i nord. Det er viktig at leden alltid holdes fremkommelig og at den er godt merket også i anleggsfasen til prosjektet. En eventuell midlertidig eller varig omlegging av leden må avklares på forhånd med Kulturminnemyndigheten i fylkeskommunen. Kostnader knyttet til omlegging og skilting bekostes av tiltakshaver.	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 40 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

Figur 1: For Grønne områder er det gitt dispensasjon for inngrep i automatisk fredet kulturminne uten vilkår. For blå områder er det gitt dispensasjon for inngrep med vilkår om videre arkeologiske undersøkelser i regi av Kulturhistorisk museum ved universitetet i Oslo. Grå områder er tidligere undersøkt. For Gravfeltet ID 48986 nordvest av Ryggehallen på figuren er det satt vilkår om fysisk inngjerding mot anleggsveier og inn mot planen

Forhold knyttet til bruken av Hensynssoner H730 og H570 i planen. Gravfeltet Gunnarsbingskogen ID 48968.

Deler av Skoleveien og et område inntil trafostasjonen i enden av

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 41 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

veien ligger innenfor planområdet. Dette arealet utgjør den sørvestre utstrekningen av gravfeltet Gunnarsbingskogen, ID 48968. Kulturhistorisk museum utførte utgravning av to gravhauger her i 2018. Deler av gravfeltets sikringssone går inn under Skoleveien, og fylkeskommunen anser dette arealet som tapt med hensyn til fornminner. Museet støtter denne vurderingen i sin faglige tilrådning i saken og anbefaler ikke vilkår om utgravning, da ingen av de synlige gravhaugene vil bli berørt ved realisering av planen. Det settes imidlertid krav om inngjerding av de deler av ID 48968 som grenser inn mot planen og anleggsveiene inn og ut av planområdet.

I planforslaget er det lagt inn en snever hensynssone H730 som delvis berører søndre avgrensning av gravfeltet (ikke sikringssonen). Deler av dette arealet utgjøres i dag av vei og snuplass. Fylkeskommunen foreslår at H730 i planen bør erstattes av H570 'Bevaring av kulturmiljø', og at gravfeltets avgrensning justeres i dette området. Fylkeskommunen anbefaler videre at planlegging og sikring av gravfeltet med anleggsgjerde bør foregå i tett dialog mellom tiltakshaver og kulturminnevernet i fylkeskommunen.

Flyfoto av trafostasjon og gravfelt id 48968

Utsnitt av plankart i området med trafostasjon

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 42 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

Forsvarsbygg 16.06.23, refnr. 202205561-28	Forsvarsbygg uttaler seg til planer som behandles etter plan og bygningsloven med den hensikt å ivareta Forsvarets arealbruksinteresser. Forsvarsbygg understreker behovet for at eksisterende infrastruktur opprettholdes og videreføres og forutsetter at planforslaget ikke får konsekvenser for den. Forsvarsbygg oppfordrer til fortsatt god dialog rundt løsninger og tar gjerne et snarlig møte i sakens anledning.	Bane NOR vil ta initiativ til nødvendige møter for dialog rundt løsninger.
Norges vassdrags og energidirektorat (NVE) 02.06.23, refnr. 202205561-19	Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser til sine ansvarsområder som nasjonal sektormyndighet med innsigelseskompetanse innenfor saksområdene flom-, erosjons- og skredfare, allmenne interesser knyttet til vassdrag og grunnvann, og anlegg for energiproduksjon og framføring av elektrisk kraft. I saker der samferdselsanlegg medfører tiltak i og ved vassdrag må virkninger av tiltak utredes og hensynet til vassdraget ivaretas. blant annet at vannveier krysses med god nok kapasitet, slik at faren for flom, erosjon og skred ikke øker. I plan- og bygningsloven er det et gjennomgående krav til samfunnssikkerhet og vurdering av naturfare, fra overordnet arealplanlegging til den enkelte byggesak. Kravene til sikkerhet følger av pbl. § 28-1 og TEK 17, særlig kapittel 7 Sikkerhet mot naturpåkjenninger. På reguleringsplannivå skal tilstrekkelig sikkerhet mot naturfare ivaretas gjennom selve planløsningen. Det vises til KMDs (nå KDD) rundskriv H-5/18 «Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling» der det fremgår at «Ved siste plannivå er det ikke mulig å skyve nærmere avklaring av reell fare til byggesaken ved å sette vilkår for å innvilge byggesøknad. Kravet til ROS-analyse i lovens § 4-3 vil da ikke være oppfylt».	Bane NOR har notert seg informasjonen i merknaden.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 43 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Grunnforhold Deler av planområdet ligger i aktsomhetsområde for kvikkleire. Det er utført flere runder med grunnundersøkelser som en del av utredningsarbeidet og det er påtruffet kvikkleire og jordarter med sprøbruddsegenskaper i deler av planområdet. I Bane NOR sin rapport <i>Geoteknikk og Ingeniørgeologi</i> (datert 03.04.2020) er det gjort en vurdering av grunnforhold og områdestabilitet, det konkluderes i punkt 7.6 i rapporten at det ikke er risiko for områdeskred grunnet lokal topografi. NVE utfører ikke kvalitetssikring av utførte grunnundersøkelser eller geotekniske rapporter, NVE tar konklusjonen i rapport <i>Geoteknikk og Ingeniørgeologi</i>, datert 03.04.2020, til etterretning. Flom og overvann Deler av planområdet ligger i aktsomhetsområde for flom. Klimaendringene er forventet å gi flere og mer intense nedbørshendelser og i utbygde strøk kan dette gi skade på byggverk, infrastruktur og helse og miljø. Det er derfor viktig at det i planarbeidet er høy bevissthet rundt hvilke arealer som er best til infiltrering og fordrøyning av vann, hvilke arealer som kan sikre trygg bortledning av vann og hvilke arealer som er best egnet til å bygge på. Bane NOR har i sin rapport <i>Fagrappport Hydrologi og VA</i> gjort en utredning av temaene flom og overvann, det er lagt til grunn 200-års flom med 50% klimapåslag. Rapporten konkluderer med at det ikke er elv- eller bekkedrag som utgjør flomrisiko og at overvannsflom håndteres av en rekke tiltak innenfor planområdet som vil bedre flomsikkerheten lokalt og oppfylle sikkerhetskravene i TEK17 § 7-2. NVE utfører ikke kvalitetssikring av flomutredninger, NVE tar vurderingene og konklusjon i Bane NORs rapport <i>Fagrappport Hydrologi og VA</i>, datert 18.12.2020 til etterretning.	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 44 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Ytterligere informasjon Dere finner mye informasjon på NVEs nettsider om arealplanlegging, https://www.nve.no/arealplanlegging/. NVEs uttalelse i saken er nødvendigvis ikke uttømmende. For å få en fullstendig oversikt viser NVE til Kartbasert veileder for reguleringsplan som leder dere gjennom alle NVEs fagområder, og gir dere verktøy og innspill til hvordan NVEs tema skal ivaretas i reguleringsplanen. Dersom dere har spørsmål, eller det er noe i uttalelsen her som er uklart, kan dere ta kontakt pr. telefon eller e-post. I plan- og bygningsloven er det et gjennomgående krav til samfunnssikkerhet og vurdering av naturfare, fra overordnet arealplanlegging til den enkelte byggesak. Kravene til sikkerhet følger av pbl. § 28-1 og TEK 17, særlig kapittel 7 Sikkerhet mot naturpåkjenninger. På reguleringsplannivå skal tilstrekkelig sikkerhet mot naturfare varetas gjennom selve planløsningen. SVV viser til KMDs (nå KDD) rundskriv H-5/18 «Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling» der det fremgår at «Ved siste plannivå er det ikke mulig å skyve nærmere avklaring av reell fare til byggesaken ved å sette vilkår for å innvilge byggesøknad. Kravet til ROS-analyse i lovens § 4-3 vil da ikke være oppfylt».	
MOVAR/Mossere gionen interkommunale brann og redning (MIB) 16.05.23, refnr.	For at MIB skal kunne utføre en effektiv rednings- og slokkeinnsats, uten unødvendig risiko for skader på personell og utstyr, forutsettes det at krav til tilrettelegging for rednings- og slokkemannskap blir ivaretatt. Fremtidig/planlagt/regulert bebyggelse må samsvare med lokalt brannvesens organisering, bemanning og utrustning, dette må hensyntas i planarbeidet og i videre prosjektering.	Veger og oppstillingsplasser som planlegges som en del av prosjektet er dimensjonert for brannvesenets biler. I dokument ICH-A-25109 og dette dokumentets vedlegg 2, dokumenteres at det er prosjektert ihht. til kravene og at det er tilstrekkelig kapasitet for brannvann. Det legges opp til en kapasitet på 50 liter per sek, fordelt på to hydranter. Under normale forhold

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 45 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

202205561-13	Som del av prosjekteringen må ansvarlig prosjekterende innhente informasjon fra brannvesenet om kriterier for atkomstvei og oppstillingsplass for brannvesenets biler. Kriteriene kan omfatte veiens minste kjørebredde, maksimal stigning, minste frie kjørehøyde, svingradius, akseltrykk mv. jf. veiledning til forskrift om tekniske krav til byggverk (VTEK) 17 § 11-17. I tillegg må det sørges for at vannforsyningen er tilfredsstillende, jf. forskrift om brannforebygging § 21. Det bør i planbestemmelser vurderes innført betingelser som hensyntar dette, jf. veiledningen til forskriften. Vannforsyningen er en meget viktig og avgjørende faktor for å ivareta beredskapen som samfunnet forventer. Det anbefales at det legges inn bestemmelser om at tilstrekkelig slokkevann, adkomstmuligheter og MIB sitt plassbehov hensyntas ved behandling av rammetillatelse.	kan det med høy sannsynlighet leveres minst 50 liter per sekund til kum 23683. Det er ikke ønskelig med en bestemmelse der lover og retningslinjer fra før legger rammene. Dette gjelder bestemmelser som stiller krav som allerede er ivaretatt av gjeldende lover og retningslinjer, jfr bl.a. teknisk forskrift og forskrift om brannforebygging.
Moss kommune (MK) 11.04.23, 20220561-32	Innledende kommentar fra Bane NOR til Moss kommunes høringsinnspill. Bane NOR vil informere om at det har vært krevende å behandle høringsinnspillet fra Moss kommune. Dette fordi innspillet i begrenset grad fremstår som internt samordnet. Blant annet fremkommer flere motstridende uttalelser fra kommunens interne fagmyndigheter. Et eksempel er at flere fagmyndigheter fremhever behovet for erstatning av arealer som omdisponeres i Gonskogen, blant annet med henvisning til Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging og med hensyn til naturmangfold. Landbruksavdelingen argumenterer for behovet for prioritering av dyrka mark, mens avdeling for Klima og bymiljø argumenterer for at anlegget skulle vært flyttet helt ut av Gonskogen. Bane NOR har i planarbeidet måttet prioritere mellom flere viktige fagområder, og har i utarbeidelsen av planforslaget lagt til grunn prioritering av dyrket mark; Her viser til utdrag fra Statsforvalterens merknad ved oppstartsvarsel;	

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 46 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	«Det nasjonale jordvernmålet er nå skjerpet inn, og legger opp til at årlig omdisponering av dyrka jord ikke skal overstige 3 000 dekar. Dette er en innskjerping sammenlignet med tidligere, hvor målsettingen var at omdisponeringen ikke skulle overstige 4 000 dekar. Vi ber om at det innskjerpede jordvernmålet tas inn som en overordnet føring ved reguleringsarbeidet, og at dette påvirker valg av løsninger». Her vises også til Kommuneplanens arealdel for Moss kommune; «Det er igangsatt en planprosess for å etablere hensettingsanlegg for tog i nærheten av Moss stasjon. Økt hensettingskapasitet er nødvendig for å kunne utnytte den økte kapasiteten når dobbeltsporet står ferdig. Matjord er en knapp ressurs i Norge og Moss kommune vil arbeide for at hensettingsanlegget må ha dette som høyeste prioritet.» Til sist vises til Statsforvalterens vurdering av konsekvensutredningen, hva gjelder håndtering av jordressurser og landbruksnæringen: «Statsforvalteren mener konsekvensene for jordressursene og landbruksnæringen er gjort godt rede for i konsekvensanalysen og i planbeskrivelsen». Oppsummert har behandlingen av høringsinnspillet fra Moss kommune vært utfordrende, fordi det legger til grunn en forventning om at forslagsstiller ikke kan/skal legge til grunn føringer fra Kommunal- og distriktsdepartementet, Statsforvalteren i Oslo og Viken eller Kommuneplanens arealdel for Moss kommune.		
	<table> <tr> <td data-bbox="427 986 1229 1407"> PLANAVDELINGEN Det er positivt at innspill knyttet til universell utforming, trase for adkomstvei til hensettingsanlegget og begrensning av lysforurensing til omgivelsene er innarbeidet i planforslaget. Men det er flere av innspillene hadde til varsel om oppstart av planarbeidet og i løpet av dialogen som ikke er hensyntatt. </td><td data-bbox="1229 986 2049 1407"> Bane NOR imøtekommer flere av innspillene, men det er flere forhold som ikke er ivarettatt pga. overordnede føringer og nødvendighet av faglige prioriteringer mellom fagområder. Det er blant annet i Bane NORs merknader til oppstartsvarsel, også argumentert for hvorfor flere av innspillene til Moss kommune ikke er imøtekommet i planforslaget. Visert for øvrig til Bane NORs merknader i fellespunktene i kapittel 1 ovenfor, samt punkter som følger under. Bane NOR vil ta initiativ til dialog med Moss kommune vedrørende enkeltpunkter for (så langt det er mulig) å finne omforente løsninger. </td></tr> </table>	PLANAVDELINGEN Det er positivt at innspill knyttet til universell utforming, trase for adkomstvei til hensettingsanlegget og begrensning av lysforurensing til omgivelsene er innarbeidet i planforslaget. Men det er flere av innspillene hadde til varsel om oppstart av planarbeidet og i løpet av dialogen som ikke er hensyntatt.	Bane NOR imøtekommer flere av innspillene, men det er flere forhold som ikke er ivarettatt pga. overordnede føringer og nødvendighet av faglige prioriteringer mellom fagområder. Det er blant annet i Bane NORs merknader til oppstartsvarsel, også argumentert for hvorfor flere av innspillene til Moss kommune ikke er imøtekommet i planforslaget. Visert for øvrig til Bane NORs merknader i fellespunktene i kapittel 1 ovenfor, samt punkter som følger under. Bane NOR vil ta initiativ til dialog med Moss kommune vedrørende enkeltpunkter for (så langt det er mulig) å finne omforente løsninger.
PLANAVDELINGEN Det er positivt at innspill knyttet til universell utforming, trase for adkomstvei til hensettingsanlegget og begrensning av lysforurensing til omgivelsene er innarbeidet i planforslaget. Men det er flere av innspillene hadde til varsel om oppstart av planarbeidet og i løpet av dialogen som ikke er hensyntatt.	Bane NOR imøtekommer flere av innspillene, men det er flere forhold som ikke er ivarettatt pga. overordnede føringer og nødvendighet av faglige prioriteringer mellom fagområder. Det er blant annet i Bane NORs merknader til oppstartsvarsel, også argumentert for hvorfor flere av innspillene til Moss kommune ikke er imøtekommet i planforslaget. Visert for øvrig til Bane NORs merknader i fellespunktene i kapittel 1 ovenfor, samt punkter som følger under. Bane NOR vil ta initiativ til dialog med Moss kommune vedrørende enkeltpunkter for (så langt det er mulig) å finne omforente løsninger.		

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 47 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Visuell skjerming av hensettingsanlegget Mer av Gonskogen bør reguleres til grøntbelte. Bør skjerme mer på dyrka mark. I uttalelsen til varsel om oppstart og i dialogen med Bane NOR har MK påpekt viktigheten av skikkelig skjerming av anlegget. Bane NOR opplyser at de ønsker å benytte Gonskogen til skjerming, men mesteparten av skogen er nå hugget, og det er kun et begrenset areal av skogen som foreslås som skjermvegetasjon. Det er foreslått et grøntbelte på 15 meter mot Gonskogen og et grøntbelte på 6 og 7 meter ved den sørøstlige delen. MK mener tilstrekkelig vegetasjonsskjerming må sikres i planen for hensettingsanlegget, og at en større del av Gonskogen bør reguleres til skjermvegetasjon. Bane NOR ba i uttalelsen til planforslaget for Vårli om at det sørvestre skogarealet i Gonskogen reguleres til skjermvegetasjon mot hensettingsanlegget, men ønsket ikke selv å regulere arealet til skjermvegetasjon i planen for hensettingsanlegget. Det aktuelle arealet ble derfor regulert til uteoppholdsareal for bolig, men det er nok av areal i Gonskogen til å sikre skjerming mot boligene, som anbefalt av Bane NOR i uttalelsen. I den sørøstlige delen av hensettingsanlegget vil mer skjerming komme i konflikt med jordvern hensyn, men et belte på 6-7 meter virker knapt for å skjerme anlegget. MK anbefaler at det sikres nok areal for tilstrekkelig skjermvegetasjon også i sørøst. Erstatningsarealer for de delene av Gonskogen som foreslås omdisponert. Kommunen mener arealene krever fullverdig erstatning ift. hensynet til barn og unge. Mener erstatningsarealet Bane NOR foreslår må støyskjermes da det skal kompensere for tap av lek - og bindes i rekkefølgekrav.	Visuell skjerming av hensettingsanlegget Se felles utsvar i kap. 1.5 Visuell skjerming av hensettingsanlegget. Erstatningsarealer Se felles utsvar om erstatningsarealer i kap. 1.8 Grunnerverv.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 48 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Det bør skaffes erstatningsarealer for de delene av Gonskogen som foreslås omdisponert. Som bemerket ved varsel om oppstart, mener MK omdisponeringen av Gonskogen krever fullverdig erstatning, jf. Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging punkt 5 d. Gonskogen er avsatt til friområde/park for å være med å dekke både dagens og fremtidens behov for rekreasjons- og lekearealer i området, og vil kun bli viktigere i fremtiden når knutepunktet skal utvikles med flere boliger. Det er positivt at det foreslås et nytt grøntområde langs sporet, som kan kompensere noe for omdisponering av deler av Gonskogen, men for at arealet skal være egnet som erstatning for tap av lekearealer, bør det være støyskjermet. Støyskjerming bør sikres med en rekkefølgebestemmelse. Kommunen savner en skikkelig redegjørelse for hvor mye areal egnet til lek som blir omdisponert eller uegnet som følge av økt støy, vurdert opp mot Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging. Ønsker en vurdering av hvor mye areal egnet til lek som blir omdisponert eller uegnet som følge av økt støy, ref. RPR for barn og unge. Reguleres adskilt anlegg for gående og syklende gjennom stasjonsområdet. Kommunen ser at innspill om å regulere en egen løsning for gående og syklende gjennom stasjonsområdet på nordsiden ikke er innarbeidet i forslaget. Gang- og sykkelveien fra sørøst ender i innkjøringen til parkeringsplassen, og det er ikke regulert noen løsning for gående og syklende gjennom stasjonsområdet. Det betyr at gående- og syklende fra sørøst må gå på adkomstveien til parkeringsplassen lengst sørøst, gjennom dagens parkeringsplass ved stasjonen, og	Adskilt løsning for gående og syklende gjennom stasjonsområdet Det utarbeides en løsning for gående og syklende gjennom stasjonsområdet som imøtekommer innspillet, reguleringsplanen blir endret i forhold til utarbeidet løsning. Det legges inn en rekkefølgebestemmelse om opparbeiding av gang og sykkelveger, turstier og bussholdeplasser, jfr. merknad til fylkeskommunens uttalelse. Det legges inn en bestemmelse (4.2.6) om at det skal etableres
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 49 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	videre på bilveien eller tett inntil sporet. Kommunen ber om at det reguleres en egen løsning for gående og syklende gjennom stasjonsområdet som forbinder gang- og sykkelveien videre til skolen. Strekningen vil bli benyttet av skoleelever, og det er ikke ønskelig at man som gående forbi stasjonsområdet må ferdes tett innpå sporet, i blandet trafikk, eller gjennom en parkeringsplass med ryggende biler. Støyskjerming MK kan ikke se at det er redegjort for støy på arealer avsatt til friområde/park eller arealer avsatt til naturområde som skal kompensere for omdisponering av Gonskogen. Det bør skaffes fullverdig erstatning for arealer avsatt til friområde/park dersom de blir uegnet til formålet som følge av økt støy fra jernbanetrafikk og hensettingsanlegget, jf. avsnitt omdisponering av arealer egnet lek. Utforming av hensettingsanlegget og stasjonsområdet MK gjentar innspillet om at det bør sikres god estetisk og stedstilpasset utforming av hensettingsanlegget og stasjonsområdet. Det må tas hensyn til hensettingsanleggets plassering sentralt i tettstedet Halmstad, i et verdifullt kulturlandskap, og tett på boligområder under planlegging. Det bør derfor stilles utformingskrav til både byggene og utomhusanlegget i bestemmelsene. Det samme gjelder stasjonsområdet, som er et vernet kulturmiljø, og et offentlig anlegg som skal benyttes av mange mennesker. Stasjonsområdet bør derfor ha god estetisk utforming som er tilpasset det verneverdige kulturmiljøet. I planbeskrivelsen står det at utformingen skal tilpasses kulturmiljøet, men bestemmelsene har ingen utformingskrav. MK ser at det heller ikke er fastsatt rammer for plassering, utnyttelse	fortau gjennom område SB2. Det er også lagt inn en kort beskrivelse med illustrasjon av dette i planbeskrivelsen Bane NOR og Moss kommune har blitt enige om en løsning for myke trafikanter gjennom stasjonsområdet. Løsningen er innarbeidet i planen. Denne løsningen er også drøftet med Østfold fylkeskommune knyttet til passering av stasjonsbygningen. Løsningen er vist i et notat som følger som vedlegg til dette merknadsdokumentet (Vedlegg 1) Støyskjerming Se felles utsvar om støy og støyskjerming i kap. 1.6 Håndtering av støy og støyskjerming. Utforming av hensettingsanlegget og stasjonsområdet Prinsippet for utforming av stasjonsområdet er videreført fra eksisterende reguleringsplan, men det legges nå inn bestemmelser om utforming og estetikk for bebyggelse på stasjonsområdet og for tekniske bygg.. Bebyggelse i form av tekniske bygg, driftsbygninger o.l. forutsettes byggesøkt. Bane NOR har lagt til grunn at selve sporområdene, med underbygning, spor kjøreledninger, signalanlegg, støyskjermer ol. kan bygges uten byggesøknad.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 50 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	eller høyder for nye bygg, det bør innarbeides i planen. Rekkefølgekrav ift. opparbeiding av GS og turveier. Planforslaget bør ha rekkefølgebestemmelser om opparbeidelse av gang- og sykkelveier og turveier mellom stasjonsområdet og Smed Grønvolds vei i sørøst. Grusveien på nordsiden av sporet mellom Gon gård og stasjonen er foreslått justert, og det er foreslått turvei langs hensettingsanlegget fra Gonskogen til Smed Grønvolds vei. Disse forbindelsene bør sikres opparbeidet for å opprettholde turveisystemet i området. Opparbeidelse av nye og justerte fortau på sørsiden av sporet bør også sikres. Etter høringen bør planavgrensningen tilpasses detaljreguleringsplanen for Vårli. Etter høringen bør planavgrensningen tilpasses detaljreguleringsplanen for Vårli Planforslaget overlapper med detaljplanen for Vårli flere steder. MK har oppfordret Bane NOR til dialog med forslagsstiller for tilliggende plan for å sikre tilpasning av planene, og Bane NOR har fremmet innsigelse til boligplanen for å ivareta jernbanens interesser. Ettersom Bane NOR har trukket innsigelsen til boligplanen, regner MK med at jernbanens interesser er ivaretatt, og at arealene som inngår i den vedtatte detaljreguleringsplanen for Vårli ikke blir omregulert. Enhet kommunalteknikk Enhet kommunalteknikk har gått gjennom planforslagets dokumenter. Det er omfattende tiltak det tilrettelegges for gjennom planen og mange detaljer som skal hensyntas. Enhet kommunalteknikk har i dette innspillet fokusert på de overordnede forholdene og prinsippene. Disse kan utdypes nærmere om det er behov for det.	Rekkefølgekrav ift. opparbeiding av GS og turveier Det legges inn en rekkefølgebestemmelse om opparbeiding av gang- og sykkelveier, turstier og bussholdeplasser, jfr. merknad til fylkeskommunens uttalelse. Planavgrensningen tilpasses detaljreguleringsplanen for Vårli Plangrensen er tilpasset detaljregulering for Vårli. Overlappende arealer med Vårliplanen tas ut fra denne detaljreguleringsplanen før den sendes til godkjenning. Det gjelder også adkomstveien fra Ryggeveien og ned til Gonskogen, og bestemmelsene justeres i henhold til dette. Kommunalteknikk VA-anlegg er prosjektert og utformet i henhold til VA-norm for Moss kommune. Det som ikke er på plass igjennom reguleringsplanen ivaretas ved prosjektering og gjennomføring. Eventuelle infrastrukturtiltak knyttet til gjennomføring av anlegget forutsettes avtalt i forbindelse med byggeplanlegging og gjennomføring.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 51 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	I bestemmelsenes § 3.8 står det Alle tiltak knyttet til VA-anlegg og pumpestasjoner som er eid av Moss kommune og/eller Movar skal forhåndsgodkjennes av Moss kommune og/eller Movar og være i henhold til respektive VA-normer før igangsetting av arbeid. Det er ønskelig at ledninger som legges om i så stor grad som mulig blir liggende utenfor virkeområdet til Jernbaneloven i forhold til avstand til spor. Kommunen ser at det ved omlegging av ledninger kan bli behov for å oppgradere anlegg som i dag ikke ligger innenfor planområdet, for eksempel pumpestasjoner lengre unna. Dette må ivaretas ved prosjektering og gjennomføring. Det er behov for å inngå krysningsavtaler etter Jernbanelovens §10 på flere steder innenfor planområdet. Disse bør inngås som forutsetning for en forhåndsgodkjenning ref. § 3.8 i bestemmelsene til planforslaget. Kommunen har notert seg behov for avtale ved følgende punkter: •nordvest for Skoleveien •i forlengelse av Skoleveien •overvannsledning som ser ut til å ende ved Ryggehallen med mulig utløp til bekken på andre siden av jernbanesporet •under stasjonsområdet •i forbindelse med Vårli detaljregulering – nordvest i planområdet for detaljreguleringen for Vårli •sydøst i planområdet for detaljreguleringen Vårli– der hvor hensettingssporet starter. Oppstillingen er ikke nødvendigvis uttømmende. Det kan vise seg at utbyggingen på Vårli utløser et behov for utbedring og utvidelse av overvannsledning under jernbanen nordvest i reguleringsplanen for Vårli. MK ser at det kan være	Omfang må avtales og Bane NOR tar kontakt i forbindelse med opprettelse av avtale med Moss kommune. Bane NOR vil legge vekt på en god dialog med kommunens tekniske fagavdeling i det videre arbeidet.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 52 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	aktuelt med en utbyggingsavtale som ivaretar dette tiltaket. Øvrige behov for infrastruktur ansees utløst av Bane NOR, og her vil det være mest aktuelt med en gjennomføringsavtale. Det er nylig regulert tilstøtende areal til hensettingsanlegget gjennom detaljregulering for Vårli. Det må sees på samlet virking av disse to planene spesielt når det gjelder slokkevannsdekning og overvannshåndtering/kapasitet på kulvert under jernbanen. Det kan også se ut til at det er flomveier som må ivaretas også fra arealer utover dette. Underliggende reguleringsplaner Det synes ikke så klart hvilke konsekvenser det har at underliggende reguleringsplaner skal gjelde. Det bør komme tydelig frem hvordan, hvilke og når tiltak skal gjennomføres etter den enkelte plan. Dette gjelder særlig detaljreguleringsplan for Vårli, ref. bestemmelse §4.2.12 i planforslaget for hensettingsanlegget. Jernbanetiltak bygges uten forutgående byggesaksbehandling Det er åpning for at jernbanetiltak kan bygges uten forutgående ordinær byggesaksbehandling etter Plan- og bygningsloven. Det bør vurderes hvorvidt detaljeringsnivået i planen er godt nok for dette, og om dette omfatter alle tiltak som utløses av planen. Dette bør belyses i den videre saksgangen.	Underliggende reguleringsplaner Arealer som inngår i Vårliplanen skal tas ut av denne planen. Alle underliggende planer gjelder som i dag i tillegg til at det er behov for bygge -og anleggsområder på området. Bygge- og anleggsområdeskravuren forsvinner fra planen når anlegget er gjennomført. Jernbanetiltak bygges uten forutgående byggesaksbehandling Bane NOR foreslår at dette avklares i byggeplanfasen. Bebyggelse i form av tekniske bygg, driftsbygninger o.l. forutsettes byggesøkt. Bane NOR har lagt til grunn at selve sporområdene, med underbygning, spor kjøreledninger, signalanlegg, støyskjermer ol. kan bygges uten byggesøknad.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 53 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Eier adkomstvei Adkomstveien er regulert til offentlig. Det bør belyses om det skal være staten eller kommunen som skal være eier og drifter. Avd. klima og bymiljø MK har to store, globale kriser knytta til naturmangfold og klimaendringer. Hva MK gjør lokalt er svært viktig for hvordan krisene utvikler seg. Hvordan MK bruker naturen påvirker klimaet, samtidig som klimaendringene påvirker naturen. En velfungerende natur i god tilstand kan hjelpe oss å takle klimaendringer. Arealendringer er en av hovedårsakene til tap av naturmangfold. Planforslaget berører Gonskogen på Halmstad i stor grad, hvor det blant annet er vegetasjon i form av gammel edelløvskog med innslag av gamle trær av ask, osp og or, samt tre hule eiker. Det er også oppslag av små eik i området. Selv om skogteigen er liten, er den å regne som svært verdifull både for det biologiske mangfoldet og som friluftsområde for nærmiljøet. Gonskogen er en av få skogområder på Halmstad, og er avsatt til formål «park/turvei» i arealplanen, med hensynssoner H530 - hensyn friluftsliv og H560 - bevaring naturmiljø. Sett i lys av naturmangfold og skogen som et viktig nærrområde/friområde, burde hensettingsanlegget ha blitt flyttet helt ut av Gonskogen slik at naturverdiene i og knyttet til skogen ikke forringes. Men når hensettingsanlegget skal bygges der det nå er skog, må det gjøres på mest mulig skånsom måte for naturmangfoldet. Innspillet oppsummeres i fire punkter for å ivareta naturmangfold i området:	Eier adkomstvei Det er lagt inn en bestemmelse (kap. 4.2.2) som tydeliggjør eierskap til adkomstvei, samt rettighet til landbruksadkomst. Avd. klima og bymiljø Naturmangfold, klimaendringer og jordvern Det vises til felles utsvar i kap. 1.5 Visuell skjerming av hensettingsanlegget og kap. 1.9 Naturmangfold. For utsvar i forhold til tema jordvern, se felles utsvar kap. 1.4 Jordvern og prioritering av dyrka mark.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 54 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	•Erstatte tap av naturmangfold ved felling av skog; trekirkegård av hule eiker som felles og erstatte hule eiker gjennom å plante rekrutteringseik for å øke naturmangfoldet for framtida. •Ha en plan for å hindre spredning av fremmede arter samt bekjempe artene i området; Frø kan komme med nye masser og planter kan komme ved at jordmasser graves i og flyttes på. •Belysning av anlegget må gjøres slik at det ikke lyses opp flere timer enn nødvendig og på steder der det ikke er behov for lys. Natur og mennesker trenger nattemørket. Belysningen bør ha varmt lys, helst 2700 K og ikke over 3000 K. •Overvann fra anlegget må renses før det renner ut i vassdragene, helst med naturbaserte renseløsninger som kan ha positive effekter på naturmangfold og estetiske verdier i området. Må vurdere hele nedslagsfeltet. Overvannshåndtering Konsekvensene av tiltaket må ses i sammenheng med nedbørfeltet som helhet. Endret vannføring kan medføre økt vannmengde og dermed økt erosjon i bekk nedstrøms av tiltaket. Tiltak for erosjonssikring må vurderes. Forurenset overvann kan få negativ betydning for livet i Kureåa (via Gatubekken), dette kan komme fra enten etablering eller drift av anlegget. Naturlige rens tiltak bør etableres før tiltakets start, herunder dreneringsarealer eller sigevann-/sedimentasjonsdam. Bane NOR bør også se på eksisterende bekkelukkinger lenger sør og om det kan igangsettes prosjekter for å vurdere åpning av disse Tette flater må kompenseres med f.eks. vegetasjon, sigevannsdammer, regnbed, og det må settes av areal til dette.	Belysning Belysning er omtalt i planbeskrivelsen og vil bli planlagt i henhold til dette. Overvannshåndtering Det vises til felles utsvar i kap. 1.1 Håndtering av overvann.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 55 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	AVD. LANDBRUK <i>Jordvern</i> Påvirkning på landbruket, direkte og indirekte, vil utvilsomt være en av de mest negative konsekvensene av hensettingsanlegget slik det er planlagt. Vurderingene som ligger til grunn for valg av plassering midt i et av landets beste matfat, med naturgitte rike forutsetninger for matproduksjon, men også for natur- og kulturverdier har ikke i tilstrekkelig grad verdsatt disse ressursene. Tap av matjord er i seg selv en alvorlig konsekvens, temaet burde vært fremhevet med langt grundigere vurderinger. I tillegg til de direkte konsekvensene i form av tapt matproduksjon på arealet, vil det være en rekke andre negative ringvirkninger. MK kan i denne sammenheng kort belyse følgende. Landbruksarealene har vesentlig verdi for opptak av klimagasser og lagring av karbon, begrensning av klimagassutslipp, demping av flom og avrenning, bevaring av biodiversitet og økosystemtjenester samt viktig for bevaring av landskap, naturmangfold og kulturminner. MK etterlyser etterlevelse av nasjonal jordvernstrategi og jordvernets begrunnelser. Overvann Økt utbygging og større arealer med harde overflater gir en mye raskere avrenning med store flomtopper. Kapasiteten på vannsystemene gjennom dyrket mark på eiendommene nedstrøms må derfor økes. Kapasiteten i disse systemene er allerede i dag sprengt etter omfattende nedbygging av landbruksareal over lengre tid. Ved store nedbørmengder går Gatubekken over sine bredder og overvann renner nedover høyproduktiv grønnsaks- og potetjord. Dette fører til betydelig	Avd. landbruk Jordvern For utsvar i forhold til tema jordvern, se felles utsvar kap. 1.4 Jordvern og prioritering av dyrka mark. Overvann Det vises til felles utsvar i kap. 1.1 Håndtering av overvann. Avrenning fra prosjektområdet håndteres, og det vurderes som et urimelig krav at prosjektet skal håndtere tiltak som gjelder hele nedslagsfeltet og ut til Oslofjorden.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 56 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	erosjon og tap av matjord og næringsstoffer som renner rett i Kureåa, og ender opp i Kurefjorden naturreservat, Oslofjorden. Jordarten i området er «silt» og er veldig utsatt for «slamming» og erosjon. Når bekker og gamle bekkelukkinger går fulle får ikke landbruksdreneringen utløp og vannet samler seg på overflaten og eroderer. I løpet av få timer kan erosjon skape meters dype grøfter hvor matjorda renner ut i bekkesystemet. I og med at arealene har høyt potensiale og benyttes til radkulturer (grønnsaker og potet) er jorda mer utsatt for erosjon og avrenning siden det ikke er et tett plantedekke som i bedre grad bremser vannet og holder på jordmassene. I disse områdene er det derfor ekstra viktig å sørge for tilstrekkelig kapasitet i vannsystemene for å ivareta slik viktig matproduksjon uten at dette går utover viktige økologiske funksjoner. Det gjøres store tiltak i de lokale vannsystemene for å minske den negative påvirkningen på vannkvalitet, naturmangfold og hindre tap av matjord. Årlig tildeles det betydelige midler til planlegging og gjennomføring av tiltak gjennom landbruksmidler. MK påpeker at det i alt for liten grad er gjort tilstrekkelig vurderinger av overvannsproblematikk i planarbeidet. Det er særdeles viktig at hastigheten på vannet holdes nede, at det etableres fordrøyningsdammer og at eksisterende bekker og lukka avløp oppgraderes til å takle den ekstra belastningen som tiltaket medfører. Dette er at ansvar tiltaket må bære i hele nedslagsfeltet ut til Oslofjorden. Erfaring fra etablert fordrøyningsdam på Værne Kloster viser at denne ikke er prosjektert riktig. Det har allerede vært flere tilfeller av oversvømmelse av dammen, senest for et par uker siden. Oversvømmelse finner sted ved langt mindre nedbørintensitet enn hva man burde forvente. Resultatet er tapt avling på berørt jordbruksareal, erosjon og avrenning av næringsstoffer som gir negativ påvirkning på vannsystemene og til sist Oslofjorden. Det	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 57 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	har også ført til farlige situasjoner med vesentlig vann over fylkesveien i området. Naturmangfold Etter avd. landbruk i Moss kommune sin vurdering er det svært mangelfulle vurderinger av naturmangfold. Kureåa som økosystem er ikke vurdert etter føringene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Kunnskapsgrunnlaget (§ 8) det vises til med henhold på økologisk tilstand i Kureåa etter vannforskriften, er ikke riktige. Det er gjennomført vesentlige tiltak for å bedre økologisk tilstand og Kureåa er i dag av de beste bekkene i Østfold med tanke på livsvilkår for sjørret, i henhold til elfiske gjennomført av Norges Jeger- og Fiskeforening. Slik MK ser det er det også langt større usikkerhet knyttet til tiltaket i henhold til føre var prinsippet jf. § 9. Resultatet av dette er at den samlede belastningen etter § 10 er oversett. Tiltaket vil langt på vei kunne sette økosystemet tilbake med de påvirkninger tiltaket kan utløse gjennom redusert vannkvalitet, erosjon og tap av livsmiljøer. Det forutsettes at tiltakshaver bærer kostnadene ved de tiltak som er nødvendig i hele anleggets nedslagsfelt for å unngå slik miljøforringelse slik § 10 forutsetter. MK savner også vurderinger av andre livsmiljø knyttet til bekkesystemene og at spredning av fremmede arter inkluderer konsekvenser av spredning via vannveiene, som mulig kan skape store utfordringer, for eksempel for Kurefjorden naturreservat. Fremmede arter vil som kjent kunne utkonkurrerer stedege arter og ha negativ påvirkning både på diversitet, men også på evne til å holde på jordmasser med henhold på erosjon.	Naturmangfold Se utsvar i felleskapittel 1.9 Naturmangfold.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 58 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Jordbruksvanning Godt utbygd kapasitet for jordbruksvanning er en av de viktigste forutsetningene som muliggjør intensiv produksjon av grønnsaker og potet i distriktet. Som det er påpekt fra vanningslagene som henter vann fra Kureåa, vil konsekvensene være særdeles negative dersom det forekommer forurensning. Det kan ikke aksepteres risiko for utslipp og de utredninger som foreligger er ikke gode nok. Trolig vil konsekvensene kunne være enda større enn hva vanningslagene belyser. MK erfarer at det er et enda større areal som det benyttes vanning på enn hva lagene selv oppgir, samt at de langsiktige konsekvensene vil være større, både med henhold på matproduksjon og økologisk tilstand. Konsekvensanalysen av tiltaket er mangelfull på flere områder, det er behov for ytterligere vurderinger knyttet til jordvern, overvann og naturmangfold for å nevne noen. Det kan ikke aksepteres de konsekvenser som er belyst. Det er viktig for integriteten til vår tids store utfordringer knyttet til tap av arealer, klima, naturmangfold og jordvern at også større samferdselstiltak ivaretar nødvendige hensyn og ser til lokale erfaringer.	Jordbruksvanning I merknaden fra kommunen er det lagt stor vekt på forholdene i Kureåa. Se mer om jordbruksvanning i felles utsvar i kap. 1.3 Ivaretagelse av jordvanningsanlegg.
--	---	---

3 ORGANISASJONER, LAG OG FORENINGER

FAU Halmstad skole, ved Ingri Guren 15.06.23, refnr.	FAU etterspør vurdering av konsekvenser for barna på Halmstad skole i tråd med RPR. Barn har en lovfestet rett til å bli hørt i all plan og byggesaksbehandling. <i>Barn og unge Barn og unge skal ivaretas i planlegging etter plan og bygningsloven T-1513 og Rikspolitiske</i>	Den planlagte utvidelsen av Rygge stasjon innebærer i all hovedsak ingen permanente inngrep i arealer på nordøstsiden av stasjonen mot skolen og idrettsanlegget. Arealene som berøres av denne utvidelsen er altså ikke i bruk til lek eller barns opphold i dag. I anleggsperioden vil det bli behov for midlertidige inngrep i arealer
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 59 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

202205561-23	<i>retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen T-2/08. Plan- og bygningsloven gir barn og unge en lovfestet rett til å bli hørt i all plan- og byggesaksbehandling (§ 5), og en lovfestet plikt for alle som fremmer planer å organisere planprosessen slik at barn som berørt part får fremmet sine synspunkter og gis anledning til selv å delta. Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen skal legges til grunn for statlig, regional og kommunal planlegging etter plan- og bygningsloven. Videre skal retningslinjene legges til grunn for enkeltvedtak statlige, regionale eller kommunale organer treffer etter plan- og bygningsloven.</i> I tillegg til at anleggsvirksomheten kommer tett på undervisning og friminutt, omfattes deres daglige nærområde og friareal av planområdet. Tufteparken blir berørt av etablering av riggområde, og adkomst til skolen med kryssing av jernbanen blir omfattende endret, særlig i anleggsfasen, med den risikoen dette medfører. FAU understreker at Skoleveien (adkomstveg til transformatorbygg) har store trafikale utfordringer i dag, og FAU har gjennom flere år hatt et sterkt fokus på å avverge ulykker her. Om erstatningsareal De rikspolitiske retningslinjene (5.d.) sier at det ved omdisponering av arealer som i planer er avsatt til fellesareal eller friområde som er i bruk eller er egnet for lek, skal skaffes fullverdig erstatning. Erstatning skal også skaffes ved utbygging eller omdisponering av uregulert areal som barn bruker som lekeareal. Erstatningsareal skal også skaffes dersom omdisponering av areal egnet for lek gjør at de ikke lenger er egnet eller ikke lenger oppfyller de krav som stilles til arealer i nærmiljøet i retningslinjene (5 b). FAU forventer at statlig reguleringsplan følger egne retningslinjer,	som i dag er i bruk, både til lek og ferdsel for barn og unge. Bane NOR vil sørge for at trygge bevegelseslinjer opprettholdes i anleggsperioden, og at alle anleggsområder blir forskriftsmessig avsperrert. Løsningen er redegjort i kapittel 6.2.3 i planbeskrivelsen. Det vil bli etablert gode planer for dette i forkant av anleggsstart. I den sammenheng vil Bane NOR invitere til et samarbeid med skolen og FAU for å komme fram til best mulig løsninger. Om erstatningsareal Det er ikke egne retningslinjer for statlige planer. Disse håndteres på lik linje med kommunale planer. Det planlegges ikke permanente beslag av områder som benyttes av barn og unge ved skolen eller idrettsanlegget. Bane NOR anser det derfor ikke relevant å etablere erstatningsarealer knyttet til utbygging av stasjonen. Når det gjelder området i Gonskogen vises det til felles utsvar om erstatningsarealer i kap. 1.8 Grunnerverv.
--------------	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 60 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	og at dette kommer inn i bestillingen for hva som forventes av Bane NOR. FAU forutsetter at bestemmelser om fullverdig erstatningsareal innlemmes i det videre planarbeidet. Utforming av perrong De tegningene FAU har sett viser at perrongen er tenkt helt bort til skolegården. FAU forutsetter at adkomst til perrong ikke etableres i tilknytning til skolegården. FAU forutsetter at det gjøres nødvendige støydempende tiltak på Halmstad skole, både i anleggs- og driftsfasen. FAU Halmstad skole sin merknad til varsel om endring av planområdet Tufteparken ligger tett opptil områder som både benyttes av idrettslag, skole og SFO både i skoletid og på fritid. Det er et område som er mye brukt av barn og unge, og som er svært populær som møteplass og utfluktsmål for familier på Halmstad og omegn. Det er også et attraktivt område for egentrening. Adkomstveien til riggområdet vil i tillegg ødelegge innrammingen mot stasjonsområdet. Adkomsten til riggområdet vil medføre økt trafikk og gjøre skolevegen utrygg. Lekeområdet blir forringet: det blir mer støy og støv. Området blir mindre tilgjengelig for barna. En riggplass vil medføre høy trafikkbelastning med tyngre kjøretøy, støy og støv. Det er en sikkerhetsmessig risiko å	Utforming av perrong Bane NOR er enig med FAU i at det ikke bør være direkte adkomst til perrongen fra skoleområdet. Her skal det bygges en relativ høy støyskjerm. Bane NOR vil endre sine planer slik at denne støyskjermen bygges uten åpning ved skolen, eller med en avstengt port som kan åpnes for å kunne komme ut ved vedlikehold og snørydding. Bane NOR bekrefter at retningslinje T1442/21 skal legges til grunn for støytiltakene knyttet til tiltaket. Nødvendige støytiltak vil være en del av prosjektet. Endring av planområdet I anleggsperioden vil det bli behov for midlertidige inngrep i arealer som i dag er i bruk, både til lek og ferdsel for barn og unge. Bane NOR vil sørge for at trygge bevegelseslinjer opprettholdes i anleggsperioden, og at alle anleggsområder blir forskriftsmessig avsperrert. Løsningen er redegjort i kapittel 6.2.3 i planbeskrivelsen. Det vil bli etablert gode planer for dette i forkant av anleggsstart. I den sammenheng vil Bane NOR invitere til et samarbeid med skolen og FAU for å komme fram til best mulig løsninger. Bane NOR ønsker å legge til rette for at Tufteparken skal kunne holdes åpen i anleggsfasen, men ser at det krever gode sikringstiltak og tilrettelegging av sikker adkomst for myke trafikanter. Bane NOR ønsker at dette blir en del av samarbeidet
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 61 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	plassere dette i et område som er så mye brukt av barn og unge og det vil være et stort tap for bomiljøet på Halmstad om trafikk, støy- og støvproblematikk reduserer kvaliteten på Tufteparken som rekreasjonsområde og møteplass for befolkningen på Halmstad. FAU tenker at det er faktisk det stikk motsatte av hva Halmstad trenger og henger ikke sammen med at det skal satses på Halmstad. Trygg gjennomføring forutsetter at det er klare rammer for når på døgnet trafikk skal skje. Hvor lenge skal riggområdet benyttes? Hvordan skal området tilbakeføres etterpå? Det forutsettes at området er sikret i alle timer av døgnet og at utbygger har personell som er ansvarlig for å trygge barnas ferdsel på skolevei, og sikre barnas tilgang til lekeplass i sitt nærområde. Anleggsperioden vil strekke seg over mange år og vil prege skolelivet til flere hundre barn. Når det i tillegg legges opp til å kjøre anleggstrafikk ned gjennom lekeplassen til et riggområde kloss inntil skolegård og idrettsanlegg er det grunn til å spørre seg om hvor stor belastningen nå blir i sum for barna våre. Når er det nok? Viser til Regjeringens veileder om barn og unge i plan og byggesak: <i>Ved omdisponering av areal som er avsatt eller i bruk av barn og unge, skal det skaffes fullverdig erstatningsareal. Planbeskrivelsen må redegjøre nærmere for disse kravene.</i> https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/barn-og-unge-i-plan-og-byggesak/id2685228/?ch=4 Kan nå kommunen sette krav om kompensasjon for den belastningen som kommer til å ramme Halmstad-barnas hverdag?	med skolen og FAU fram mot anleggsstart og i anleggsgjennomføringen. Bane NOR vil i forberedelsene til og ved gjennomføring av anlegget legge stor vekt på å etablere rammer for anleggsdriften og ha en god dialog med skolen og FAU. Sikring anleggsområdet og etablering av trygge skoleveger er viktig. Det vil bli etablert informasjonsrutiner slik at befolkningen i området skal bli godt orientert om anleggsdriften og endringer av ferdselsårer o.l.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 62 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

Gulland vanningslag 15.06.23, refnr. 202205561-24	Overvann Produksjonen er ikke bare avhengig av stabil vanntilførsel. Gode resultater er også betinget av godt drenerte arealer og et overvannssystem med tilstrekkelig kapasitet. Godt drenerte arealer forlenger vekstsesongen i begge ender, forhindrer pakkeskader som følge av maskinell drift og reduserer klimagassutslipp. Et overvannssystem med tilstrekkelig kapasitet reduserer risikoen for at bekker flommer utover jordene og dermed også risikoen for erosjon og utvasking av næringsstoffer. Vann fra produksjonsarealene dreneres til de samme bekkene som samler overvann fra Gon og øvrige arealer på Halmstad. Når bekkene allerede er fulle av oppstrøms overvann, blir konsekvensen at landbruksdreneringen ikke fungerer. Dvs. at arealene, til tross for god drenering, ikke tørker opp slik de skal. Et utilstrekkelig dimensjonert overvannssystem vil derfor føre til - erosjon - forringelse av kantsonene i Kureåa - utslipp av klimagasser - utslipp av næringsstoffer (bl.a. nitrogen) til Kurefjorden naturreservat og Oslofjorden - reduserte avlinger – både i mengde og kvalitet Produksjonsarealene nedstrøms et hensettingsanlegg på Gon gård har kort avstand til store befolkningssentra, har stabil tilgang til vann og er i liten grad utsatt for utvasking og erosjon. I et klima- og matsikkerhetsperspektiv er arealene allerede av nasjonal betydning. Samtidig er klimaet, og dermed betingelsene for matproduksjon i Norge er allerede i endring. Langvarige tørkeperioder og store nedbørsmengder på kort tid er allerede en del av hverdagen for norske bønder. Dette vil føre til at grønnsaksarealer uten vanningsanlegg på sikt vil bli konvertert til korn og grasarealer. Det	Bane NOR har planlagt et overvannssystem på hensettingsanlegget som skal sikre at avrenningen til Gonbekken og Kureåa ikke øker sammenlignet med dagens avrenning. Systemet består av omfattende fordrøyningsmagasin, med tilhørende utløpskontroll og sandfang. Dette er beskrevet i planbeskrivelsen og innarbeidet i teknisk plan. Se også felles utsvar i kap. 1.1, Håndtering av overvann og 1.3 Ivaretagelse av jordvanningsanlegg.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 63 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	samme vil skje med grønnsaksarealer som dreneres til overvannssystemer med utilstrekkelig kapasitet. I et klimaperspektiv kommer også nærheten til store befolkningsentra til å bli viktigere i fremtiden enn det er nå. I et fremtidig matsikkerhets- og klimaperspektiv vil den relative verdien av arealene som vannes fra Kureåa og som vil dele overvannssystem med hensettingsanlegg på Gon gård, derfor bli enda større enn i dag. Dette innebærer at føre-var-prinsippet må legges til grunn for prosjektering og utførelse av alle tiltak som kan påvirke dette kretsløpet negativt. Anlegget er basert på vann fra innsjøen Vansjø, som ligger på oversiden av raet etter siste istid. Vannet blir pumpet over i Kureåa. Gulland er én av fem pumpestasjoner langs Kureåa som trykksetter vann. Gjennom nedgravde ledninger distribueres vannet til strategisk plasserte hydranter. Herfra ledes vannet via overflaterør til mobile vanningsvogner. Mange av kulturene er ømfintlige for vannmangel. Dvs. at selv kortvarige vanningsavbrudd kan føre til at betydelige avlingsverdier går tapt. For å redusere avbruddrisiko vil det i 2023 bli investert betydelige midler i oppgradering av Gulland pumpestasjon. Merknadene nedenfor vil i hovedsak knytte seg til følgende forhold: - Nedetid/avbrudd for vanningsanlegget i anleggsfasen - Reetablering av vanningsanlegget - Overvannshåndtering - Håndtering av evt. forurensning i anleggs- og driftsfasen I forslaget til reguleringsbestemmelser er pkt. 3.11 formulert slik: «Vanningsanlegg som blir påvirket av tiltaket må reetableres.	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 64 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Midlertidige løsninger i anleggsperioden og reetablering av vanningsanlegg som blir påvirket av tiltaket skal avklares med den enkelte grunneier som blir berørt.» Bestemmelsen er lite konkret. For vanningslaget og grunneierne er den derfor lite forutberegnelig. Dette gjelder både for anleggs- og driftsfasen. Erfaring fra lignende prosjekter viser at det er behov for å sette for klare rammer for utbygger mht. planlagt nedetid. Erfaring tilsier også at det historisk har vært for lite fokus på tilrettelegging for fremtidig vedlikehold av privat infrastruktur. Det har f.eks. nylig vært behov for å stenge E6 sør for Moss for å bytte ut Dilling vanningslag sin ledning som ligger under E6 (fire felts motorvei). Vanningslaget foreslår derfor at pkt. 3.11 om vanningsanlegg for jordbruket gis følgende ordlyd: "Anleggsarbeid som kan påvirke forsyningssikkerhet og/eller vannkvalitet skal så vidt mulig utføres fra oktober til mars (dvs. utenfor vekstsesongen). Planlagt nedetid i vekstsesongen skal ikke overstige en tidsramme på to timer. Grunneier/driver skal varsles senest 48 timer i forkant av planlagt nedetid. Vanningsanlegg som blir påvirket av tiltaket (f.eks. i form av midlertidig omlegging av ledninger eller hydranter) skal reetableres i minst like god tilstand som før anleggsperiodens start. Nye og eksisterende vanningsrør innenfor planområdet skal legges i trekkerør. Hydranter og andre installasjoner innenfor planområdet skal plasseres og utformes slik at eierne av infrastrukturen, etter at anlegget er ferdigstilt, har vederlagsfri og uhindret tilkomst i forbindelse med reparasjon og vedlikehold.» I rekkefølgebestemmelse 7.1 pkt. d) fremkommer at «plan for	Bestemmelsen foreslås endret slik at den omfatter anlegg for
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 65 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	ivaretagelse av private vann- og avløpsanlegg og vanningsanlegg» skal være avklart før anleggsarbeidet kan starte. Det bør for ordens skyld presiseres at bestemmelsen også gjelder private anlegg for jordbruksvanning. For å sikre forutberegnelighet bør rekkefølgebestemmelsen også inneholde konkrete minstekrav til hva som må være på plass før arbeidene kan starte, f.eks. ved å knytte rekkefølgebestemmelsen opp mot kravene til tiltaket som vil følge av et omformulert pkt. 3.11. Det foreslås derfor at pkt. 7.1. d) lyder slik: «Plan for ivaretagelse av private vann- og avløpsanlegg for boliger skal foreligge før anleggsarbeidet kan starte. Plan for sikring av stabil drift av anlegg for jordbruksvanning i hele anleggsfasen, som forplikter Bane NOR iht. planbestemmelse 3.11, skal foreligge før anleggsarbeidene kan starte.» Forslag om ny rekkefølgebestemmelse 7.1. e) om plikt til å kartlegge eksisterende vanningsanlegg. I Ros-analysen fremkommer at Bane NOR har kartlagt vanningsanlegget ut fra «gamle tegninger». Det bør ikke være slik at grunneiere og drivere på eget initiativ må kontrollere om Bane NOR har korrekte kart, eller slik at grunneiere selv må bære risikoen for kartene som faktisk finnes er korrekte. Tvert imot vil det være rimelig å kreve at Bane NOR for egen regning foretar ny innmåling av alle deler av vanningsanlegget innenfor planområdet. GPS-innmålinger kan bl.a. legges inn i kartene som brukes av gravemaskinførerne, slik at risikoen for ledningsbrudd reduseres. Det foreslås derfor ny rekkefølgebestemmelse pkt. 7.1 e) med følgende ordlyd: «Før anleggsarbeidet kan starte skal alle rør, hydranter og øvrige	jordbruksvanning. Det er viktig å få en god kartlegging av eksisterende anlegg, slik at det kan legges til grunn for eventuelle omleggingsplaner for anlegg som blir berørt av tiltaket. En slik kartlegging ønsker Bane NOR å gjøre i samarbeid med vanningslagene og i god tid før anlegget skal igangsettes. Ny bestemmelse: 7.1 g) Innmåling av eksisterende anlegg for jordbruksvanning, inklusive kummer, hydranter og ledninger som blir berørt av tiltak i denne planen. Det skal utarbeides plan for ivaretagelse av anlegg for jordbruksvanning, jfr. punkt 3.12
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 66 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	installasjoner knyttet til private anlegg for jordbruksvanning innenfor planområdet innmåles og koordinatfestes.» Reetablering av vanningsanlegget etter utbyggingen er ikke sikret gjennom rekkefølgebestemmelser. Erfaring viser at det er nødvendig å sikre reetablering ved bruk av rekkefølgebestemmelser. Sikre reetablering gjennom rekkefølgebestemmelser. For å sikre at reetablering iht. forutsetningene faktisk blir gjennomført, er det derfor nødvendig med følgende nye rekkefølgebestemmelse (ny 7.3 b): «All privateid infrastruktur til jordbruksvanning skal reetableres iht. pkt. 3.11 (trekkerør mv.) før hensettingsanlegget kan tas i bruk.» I forslaget til planbestemmelser pkt. 3.9 fremkommer: [...]Total overflateavrenning som tilføres bekker og flomveier, skal ikke øke som følge av tiltaket uten at kapasiteten kontrolleres og evt. økes tilsvarende. Aktuelle tiltak kan være kapasitetsøkning av selve vannveien og/eller fordrøyning før påslipp. Påslipp til kommunale ledningsanlegg skal ikke øke og overvannsmengder skal om nødvendig fordrøyes Bestemmelsen vil innebære at det fra planområdet ikke skal slippes på mer overvann til kommunale ledningsnett enn i dag. Dersom det viser seg å være et behov, følger det av bestemmelsen at vannmengdene skal fordrøyes. For overvann som ikke ledes til kommunale ledningsledd – antakelig det alt vesentlige av overvannet – er forslaget derimot langt mer «fleksibelt». Dersom overflateavrenning fra planområdet øker som følge av tiltaket, skal kapasiteten kontrolleres og eventuelt økes. I praksis innebærer dette tilsynelatende at Bane NOR legger opp	Bane NOR foreslår en tilføyelse i pkt. 7.3 c) der krav om reetablering av permanente anlegg for jordbruksvanning ivaretas. Anlegget er prosjektert for at avrenningen til bekker og flomveier ikke skal økes. Punkt 3.10 omarbeides slik at dette også er et krav i bestemmelsene.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 67 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	til at man skal «vente og se». Dersom oppstår problemer skal man eventuelt iverksette tiltak. Så lenge det ikke finnes etterprøvbare målinger av eksisterende kapasitet og aktuelt påslipp fra planområdet, vil det etter alt å dømme være grunneierne nedstrøms hensettingsanlegget som har bevisbyrden for at fulle bekker og oversvømte jorder skyldes økt overflateavrenning som følge av tiltaket. Planbestemmelsene tar heller ikke høyde for at deler av overvannet fra planområdet ledes gjennom lokal landbruksdrenering før det havner i selve overvannssystemet. Her kan selv små økninger i påslipp føre til at kapasiteten på jordbruksdreneringen blir for liten, med forsinket opptørking som resultat. Planbestemmelsen vil, slik Bane NOR foreslå den, utgjøre en reell risiko for langvarige og kompliserte uenigheter om ansvarsforhold, samtidig som erosjonen og utvaskingen av næringsstoffer fortsetter inntil til det avklares hvem som har ansvaret. Planbestemmelsene bør derfor utformes slik at Bane NOR pålegges å etablere et fordrøyningsanlegg som skal håndtere alt overvann – ikke bare overvann til kommunale ledninger. Planbestemmelsen bør utformes som en rekkefølgebestemmelse (nytt pkt. 7.3 c) og kan lyde slik: «Hensettingsanlegget kan ikke tas i bruk før det innenfor planområdet er etablert fordrøynings tiltak med tilstrekkelig kapasitet til å sikre at påslipp av overvann fra planområdet til lokal landbruksdrenering og nedstrøms overvannssystem ikke øker som følge av tiltaket. Forutsatt at fordrøyningsbasseng og/eller andre tiltak er godt dimensjonert og allerede etablert når tiltaket tas i bruk, vil dette	Planbestemmelsene suppleres med krav til at avrenning ikke skal økes, se over.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 68 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	innebære at erosjon og utvasking av næringsstoffer som følge av flom mv. kan avverges før skade oppstår. Å prosjektere og utføre ut fra et føre-var-prinsipp, der man etablerer robuste tiltak for håndtering av overvann allerede fra starten av, vil i et samfunnsperspektiv være bedre enn å innta en «vente-og-se-holdning». Sistnevnte vil i verste fall innebære at man etter at anlegget er ferdig og etter at skader er inntruffet, må etablere fordrøynings tiltak eller øvrige avbøtende tiltak nedstrøms hensettingsanlegget. FORURENSNING Høringsuttalelsen er basert på at anlegget skal brukes til togparkering, herunder innvending renhold, toalettømming og vannpåfylling, se planbeskrivelsen s. 7. Dvs. at anlegget ikke skal brukes til tyngre vedlikehold og reparasjoner eller til utvendig vasking av tog. Forslag om ny rekkefølgebestemmelse pkt. 7.1 f) om etablering av overvåkings- og varslingsrutiner for å unngå alvorlige konsekvenser av utilsiktede utslipp. Ros-analysen har identifisert utilsiktede utslipp av drivstoff og hydraulikkolje o.l. som mulige uønskede hendelser i anleggsfasen. De økonomiske konsekvensene av utslipp er vurdert som middels. Konsekvenser av at forurensning fra anleggsfasen kan bli ført til Kureåa, og deretter spredd på dyrkingsarealer som følge av jordbruksvanning, ser ikke ut til å være vurdert. Vanningslaget antar at sannsynligheten for et slikt scenario er lav. Samtidig kan de økonomiske og folkehelsemessige	FORURENSNING Viser til felles utsvar i kap. 1.2 Håndtering av forurensning av Kureåa i anleggsfase.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 69 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	konsekvensene, dersom scenariet likevel inntreffer, bli betydelige. Et eksempel kan illustrere: Dersom det, etter at deler av et parti sylteagurker allerede er sendt fra Orklas fabrikk til dagligvareforretningene, blir avdekket helsefarlige stoffer over grenseverdiene, kan dette i ytterste konsekvens utløse en landsomfattende tilbakekallingsaksjon. Dette vil i tilfelle få omfattende økonomiske konsekvenser. Konsekvensene kan bli så store at det ut fra et føre-var-prinsippet er nødvendig å etablere et system for overvåking og varsling, slik at vanningsanleggene, ved uforutsette forurensningshendelser i anleggsfasen, kan stenges på kort varsel. For å sikre gjennomføringen, bør dette inntas som en rekkefølgebestemmelse. Nytt pkt. 7.1 f) kan lyde slik: Jf. åpent møte. BN må ha kontroll på at det ikke slippes forurensning ut på jordene gjennom vanningsanleggene - da dette vil få store og langvarige konsekvenser. «Anleggsarbeidene kan ikke startes før det foreligger en plan for overvåking av forurensning som følge av anleggsarbeidene. Planen skal inneholde varslingsrutiner som sikrer at grunneiere/drivere blir varslet før mulig forurensning kan nå vanningsanleggene.» Forslag om endret planbestemmelse 3.1 – krav til miljøoppfølgingsplan som også omfatter driftsfasen. Vanningslaget legger til grunn at alt avløpsvann enten vil slippes på det kommunale avløpsnettet eller fraktes bort fra planområdet for sanering. Dvs. at det i driftsfasen – ikke skal forekomme planlagte utslipp av mulig forurenset vann eller liknende til grunnen som igjen kan infiltrere grunnvann og/eller nedstrøms overvannssystemer. Plandokumentene, herunder	Det vil bli etablert overvåking av avrenningen i anleggsfasen. Dette vil bli innarbeidet i miljøoppfølgingsplanen for anlegget, i tråd med forurensningslovens bestemmelser.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 70 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Konsekvensutredningen og ROS-analysen er utarbeidet på bakgrunn av denne forutsetningen. ROS-analysen peker like fullt på at det også i driftsfasen kan være aktuelt med dieselpåfylling, slik at det forutsetningsvis også skal kunne lagres diesel innenfor planområdet. Dvs. at det ikke bare i anleggs- men også i driftsfasen kan inntreffe utilsiktede forurensningshendelser. Iht. planbestemmelse 3.1. skal det lages en miljøoppfølgingsplan for anleggsfasen. Fordi det det også i driftsfasen er reell forurensningsfare, bør det også for driftsfasen kreves at det foreligger oppdatert miljøoppfølgingsplan. Bestemmelsen kan lyde slik: «Det skal utarbeides én miljøoppfølgingsplan for anleggsfasen og én miljøoppfølgingsplan for driftsfasen i samsvar med tiltakshavers retningslinjer for slike planer. Miljøtiltak skal iverksettes og følges opp i anleggs- og driftsfasen i henhold til den til enhver tid oppdaterte miljøoppfølgingsplan. (jfr. pbl § 12-7, nr. 3).» 5.4.4 Forslag om ny planbestemmelse 3.19 som presiserer at planområdet ikke kan brukes til utvendig vasking av tog og/eller tyngre vedlikehold Selv om Bane NOR pr. i dag dekker sitt behov for utvendig vasking av tog og tyngre vedlikehold, andre steder, kan det ikke utelukkes at det i fremtiden vil oppstå et behov for og/eller et ønske om å bruke planområdet også til slike formål. Slik bruk vil reise helt andre og problemstillinger mht. avrenning til bekker og grunnvann enn det som så langt er konsekvensutredet. For å sikre at slik bruk ikke iverksettes uten ny reguleringsplan med ny konsekvensutredning, bør det fremkomme uttrykkelig i planbestemmelsene at slik bruk krever ny reguleringsplan inkludert ny konsekvensutredning. Dette kan inntas i nytt pkt. 3.19. Bestemmelsen kan lyde slik:	Infrastruktur av en slik karakter vil kreve en ny reguleringsplanprosess. Reguleringsplanen gir med sine bestemmelser føringer for hva som <i>kan</i> tillates i planområdet. Planen slik den nå foreligger gir etter Bane NORs syn ikke hjemmel for å etablere anlegg for utvendig vask eller tyngre vedlikehold av tog. Planområdet har heller ikke avsatt nødvendig plass til slike anlegg. Bane NOR mener på generelt grunnlag at det ikke er riktig å definere hva som <i>ikke kan</i> tillates i området, og vil derfor ikke anbefale en slik endring av bestemmelsene.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 71 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	«Planområdet kan ikke brukes til tyngre vedlikehold, utvendig vasking av tog eller annen type virksomhet som ikke er konsekvensutredet.» 6 Oppsummering og avsluttende merknader Vanningslagets primærstandpunkt er at de landbruksmessige konsekvensene av et hensettingsanlegg på Gon gård vil være så omfattende at anlegget – ut fra føre-var-prinsippet – bør plasseres i et landbruksmessig sett mindre sårbart område. Forutsatt at anlegget likevel blir plassert på Gon, er det vanningslagets syn at planbestemmelsene på flere punkter bør endres, slik at berørte landbruksinteresser i tilstrekkelig grad sikres. De foreslåtte rekkefølgebestemmelsene har til felles at de dekker reelle behov som utløses eller forsterkes av utbyggingen, jf. Høyesteretts avgjørelse HR 2021-953-A. Det er derfor et politisk – og ikke et rettslig – spørsmål om den statlige planen skal inneholde de foreslåtte rekkefølgebestemmelsene. I den forbindelse minner Gulland Vanningslag om at regjeringen, gjennom Hurdalsplattformen, har forpliktet seg til å arbeide for (i) reduserte klimagassutslipp fra landbruket, (ii) økt selvforsyning og (iii) tilpassing av matproduksjonen til et nytt og vanskeligere klima. Bruk av rekkefølgebestemmelser som minimerer risikoen for økte utslipp og bidrar til å opprettholde produksjonen av trygg mat vil derfor bidra til å gjennomføre Hurdalsplattformen i praksis.	
Voldbrua vanningslag 16.06.23, refnr. 202205561-25	14 andelseiere. Avlingsverdi blant de mest verdifulle. Forutsetning: Sikker tilgang til vann gjennom hele vekstsesongen. Potet- og grønnsaksproduksjonen på arealene som vannes fra Voldbrua vanningsanlegg inngår i et bærekraftig kretsløp.	Uttalelsen har i all hovedsak samme innhold som uttalelsen fra Gulland vanningslag. Det vises til kommentarene til merknaden fra Gulland vanningslag. Det vises også til felles utsvar i kap. 1.1, Håndtering av overvann, 1.2 Håndtering av forurensning av Kureåa i anleggsfase og 1.3 Ivaretagelse av jordvanningsanlegg.

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 72 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Anlegget og areal som vannes fra anlegget vil etter alt å dømme ikke bli påvirket av ev overvannsproblematikk. Driftsavbrudd og nedetid i anleggsfasen og reetablering av anlegget etter at anleggsfasen er ferdig - er hovedfokus i uttalelsen. Stabil vanntilførsel fra Vansjø og Kureåa er nødvendig forutsetning for å sikre at arealene rundt Gon gård forblir et at Norges mest produktive landbruksarealer. Vanningslaget foreslår derfor at den statlige reguleringsplanen bør inneholde flere rekkefølgebestemmelser enn Bane NORs forslag legger opp til. Formålet er å unngå at tiltaket kan påvirke matproduksjon, klima og miljø negativt. Om vanning og grønnsaksproduksjon i Rygge Vanningslaget er et samvirkeforetak med 14 andelseiere. I norsk målestokk er arealene mht. Avlingsverdi blant de mest verdifulle. En forutsetning for å opprettholde denne posisjonen er sikker tilgang til vann gjennom hele vekstsesongen. Produsentklyngen er ledende i Norge på for eksempel. hodekål, sylteagurker og ulike typer betar. Både med tanke på produsert mengde og innovative løsninger. Grøntprodusentene i Rygge var blant annet først ute med automatisert luking vha. robotteknologi. Videreforedling og ferskpakking og distribuering gjøres nært i Rygge og Råde og har også betydelige industriarbeidsplasser. Grønt maskin, Norges største leverandør av spesialmaskiner til grøntprodusenter, er også lokalisert i Rygge. Potet- og grønnsaksproduksjonen på arealene som vannes av Voldbrua vanningslag inngår i et bærekraftig kretsloop. Dette	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 73 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	kretsløpet bevarer kulturlandskapet, sikrer sysselsetting og holder klimaavtrykket fra produksjon, videreforedling og distribusjon av matvarer nede. Stabil og pålitelig jordbruksvanning fra Voldbrua og de andre omkringliggende vanningsanleggene er en nødvendig forutsetning for å holde kretsløpet i gang. Vanningsanlegget Anlegget baseres på vann fra innsjøen Vansjø. Denne ligger på oversiden av raet etter siste istid. Vannet blir pumpet over i Kureåa. Dette er et sjørrettførende vassdrag som strekker seg fra nedsiden av raet til utløpet av Kurefjorden naturreservat. Kurefjorden naturreservat gir livsvilkår til sårbare og kritisk truede arter. Reservatet er internasjonalt beskyttet gjennom Ramsar-konvensjonen. Voldbrua er en av fem pumpestasjoner langs Kureåa som trykksetter vann. Gjennom nedgravde ledninger distribueres vannet til strategisk plasserte hydranter. Herfra ledes vannet via overflaterør til mobile vanningsvogner. Planforslaget Voldbruas vanningsanlegg og arealene som vannes fra anlegget vil etter alt å dømme ikke bli påvirket av overvannsproblematikk. Det er derfor i hovedsak driftsavbrudd og nedetid i anleggsfasen og reetablering etter at anleggsfasen er ferdig som er hovedfokuset i Voldbruas høringsuttalelse. Forslag til omformulering av planbestemmelse §3.11 §3.11 er formulert slik: Vanningsanlegg som blir påvirket av tiltaket må reetableres. Midl. Løsninger i anleggsperioden og reetablering	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 74 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	av vanningsanlegg som blir påvirket at tiltaket skal avklares med den enkelte grunneier som blir berørt. Bestemmelsen er lite konkret og derfor lite forutberegnelig både i anlegg og driftsfase. Erfaring fra liknende prosjekter viser at det der behov for å sette klare rammer for utbygger mht. planlagt nedetid. Erfaring tilsier at det historisk har vært for lite fokus på tilrettelegging for fremtidig vedlikehold av privat infrastruktur. Det har for eksempel nylig vært behov for å stenge E6 sør for Moss for å bytte ut Dilling vanningsledning som ligger under e6. Forslag til endring av ordlyd for §3.11: Anleggsarbeid som kan påvirke forsyningssikkerhet og/eller vannkvalitet skal så vidt mulig utføres fra oktober til mars (dvs. utenfor vekstsesongen). Planlagt nedetid i vekstsesongen skal ikke overstige en tidsramme på to timer. Grunneier/driver skal varsles senest 48 timer timer i forkant av planlagt nedetid. Vanningsanlegg som blir påvirket av tiltaket (f.eks. i form av midlertidig omlegging av ledninger eller hydranter) skal reetableres i minst like god tilstand som før anleggsperiodens start. Nye og eksisterende vanningsrør innenfor planområdet skal legges i trekkerør. Hydranter og andre installasjoner innenfor planområdet skal plasseres og utformes slik at eierne av infrastrukturen, etter at anlegget er ferdigstilt, har vederlagsfri og uhindret tilkomst i forbindelse med reparasjon og vedlikehold.» I rekkefølgebestemmelse 7.1 pkt. d) fremkommer at «plan for	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 75 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	ivaretagelse av private vann- og avløpsanlegg og vanningsanlegg» skal være avklart før anleggsarbeidet kan starte. Det bør for ordens skyld presiseres at bestemmelsen også gjelder private anlegg for jordbruksvanning. For å sikre forutberegnelighet bør rekkefølgebestemmelsen også inneholde konkrete minstekrav til hva som må være på plass før arbeidene kan starte, f.eks. ved å knytte rekkefølgebestemmelsen opp mot kravene til tiltaket som vil følge av et omformulert pkt. 3.11. Det foreslås derfor at pkt. 7.1. d) lyder slik: «Plan for ivaretagelse av private vann- og avløpsanlegg for boliger skal foreligge før anleggsarbeidet kan starte. Plan for sikring av stabil drift av anlegg for jordbruksvanning i hele anleggsfasen, som forplikter Bane NOR iht. planbestemmelse 3.11, skal foreligge før anleggsarbeidene kan starte.» Forslag om ny rekkefølgebestemmelse 7.1. e) om plikt til å kartlegge eksisterende vanningsanlegg. I Ros-analysen fremkommer at Bane NOR har kartlagt vanningsanlegget ut fra «gamle tegninger». Det bør ikke være slik at grunneiere og drivere på eget initiativ må kontrollere om Bane NOR har korrekte kart, eller slik at grunneiere selv må bære risikoen for kartene som faktisk finnes er korrekte. Tvert imot vil det være rimelig å kreve at Bane NOR for egen regning foretar ny innmåling av alle deler av vanningsanlegget innenfor planområdet. GPS-innmålinger kan bl.a. legges inn i kartene som brukes av gravemaskinførerne, slik at risikoen for ledningsbrudd reduseres. Det foreslås derfor ny rekkefølgebestemmelse pkt. 7 1 e) med følgende ordlyd: «Før anleggsarbeidet kan starte skal alle rør, hydranter og øvrige installasjoner knyttet til private anlegg for jordbruksvanning innenfor planområdet innmåles og koordinatfestes.»	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 76 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Reetablering av vanningsanlegget etter utbyggingen er ikke sikret gjennom rekkefølgebestemmelser. Erfaring viser at det er nødvendig å sikre reetablering ved bruk av rekkefølgebestemmelser. For å sikre at reetablering iht. forutsetningene faktisk blir gjennomført, er det derfor nødvendig med følgende nye rekkefølgebestemmelse (ny 7.3 b): «All privateid infrastruktur til jordbruksvanning skal reetableres iht. pkt. 3.11 (trekkerør mv.) før hensettingsanlegget kan tas i bruk.» I forslaget til planbestemmelser pkt. 3.9 fremkommer: [...]Total overflateavrenning som tilføres bekker og flomveier, skal ikke øke som følge av tiltaket uten at kapasiteten kontrolleres og evt. økes tilsvarende. Aktuelle tiltak kan være kapasitetsøkning av selve vannveien og/eller fordrøyning før påslipp. Påslipp til kommunale ledningsanlegg skal ikke øke og overvannsmengder skal om nødvendig fordrøyes [vår uth]. Bestemmelsen vil innebære at det fra planområdet ikke skal slippes på mer overvann til kommunale ledningsnett enn i dag. Dersom det viser seg å være et behov, følger det av bestemmelsen at vannmengdene skal fordrøyes. For overvann som ikke ledes til kommunale ledningsledd – antakelig det alt vesentlige av overvannet – er forslaget derimot langt mer «fleksibelt». Dersom overflateavrenning fra planområdet øker som følge av tiltaket, skal kapasiteten kontrolleres og eventuelt økes. I praksis innebærer dette tilsynelatende at Bane NOR legger opp til at man skal «vente og se». Dersom oppstår problemer skal man eventuelt iverksette tiltak. Så lenge det ikke finnes etterprøvbare målinger av eksisterende kapasitet og aktuelt påslipp fra	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 77 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	planområdet, vil det etter alt å dømme være grunneierne nedstrøms hensettingsanlegget som har bevisbyrden for at fulle bekker og oversvømte jorder skyldes økt overflateavrenning som følge av tiltaket. Planbestemmelsene tar heller ikke høyde for at deler av overvannet fra planområdet ledes gjennom lokal landbruksdrenering før det havner i selve overvannssystemet. Her kan selv små økninger i påslipp føre til at kapasiteten på jordbruksdreneringen blir for liten, med forsinket opptørking som resultat. Planbestemmelsen vil, slik Bane NOR foreslå den, utgjøre en reell risiko for langvarige og kompliserte uenigheter om ansvarsforhold, samtidig som erosjonen og utvaskingen av næringsstoffer fortsetter inntil til det avklares hvem som har ansvaret. Planbestemmelsene bør derfor utformes slik at Bane NOR pålegges å etablere et fordrøyningsanlegg som skal håndtere alt overvann – ikke bare overvann til kommunale ledninger. Planbestemmelsen bør utformes som en rekkefølgebestemmelse (nytt pkt. 7.3 c) og kan lyde slik: «Hensettingsanlegget kan ikke tas i bruk før det innenfor planområdet er etablert fordrøynings tiltak med tilstrekkelig kapasitet til å sikre at påslipp av overvann fra planområdet til lokal landbruksdrenering og nedstrøms overvannssystem ikke øker som følge av tiltaket. Forutsatt at fordrøyningsbasseng og/eller andre tiltak er godt dimensjonert og allerede etablert når tiltaket tas i bruk, vil dette innebære at erosjon og utvasking av næringsstoffer som følge av flom mv. kan avverges før skade oppstår. Å prosjektere og utføre ut fra et føre-var-prinsipp, der man etablerer robuste tiltak for håndtering av overvann allerede fra	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 78 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	starten av, vil i et samfunnsperspektiv være bedre enn å innta en «vente-og-se-holdning». Sistnevnte vil i verste fall innebære at man etter at anlegget er ferdig og etter at skader er inntruffet, må etablere fordrøynings tiltak eller øvrige avbøtende tiltak nedstrøms hensettingsanlegget.	
Norges Bondelag (NB) 07.06.23, refnr. 202205561-21	Norges Bondelag viser til Bane NORs brev datert 28. april 2023 angående reguleringsplan for Hensetting Moss, og takker for muligheten til å komme med innspill. Norges Bondelag stiller seg positive til infrastrukturtiltak som bidrar til det grønne skiftet. NB er av den oppfatning at slike tiltak hverken trenger eller bør komme i konflikt med andre grønne næringer, herunder norsk, bærekraftig matproduksjon. Det foreliggende forslaget til reguleringsplan med de konsekvensutredninger og rapporter som foreligger, tar etter Norges Bondelags oppfatning ikke tilstrekkelig inn over seg de konsekvenser tiltaket vil kunne ha for matproduksjonen i området. Norges Bondelag ønsker derfor å uttrykke bekymring knyttet til manglende ivaretagelse av hensynet til landbruket, både knyttet til jordvern, men særlig knyttet til de konsekvenser tiltaket kan få for jordbruksvanningen i det berørte området. Oppsummert er Norges Bondelag av den oppfatning at det må foretas ytterligere utredninger knyttet til forurensning og økt vannpåslipp til Kureåa, og på bakgrunn av dette stilles nødvendige krav og vilkår til anleggelse og drift av hensettingsanlegget – slik at tiltaket ikke påvirker jordbruksvanningen og matproduksjonen i området. Videre mener NB at tap av matjord burde vært gjenstand for grundigere vurderinger i prosessen. En nærmere redegjørelse følger.	Planmaterialet inneholder etter Bane NORs syn en god dokumentasjon av hvordan avrenningen fra anlegget er ivarettatt og hvordan etablering av fordrøyningsanlegg skal hindre økt avrenning. Det anses ikke at ytterligere utredninger vil gi annen beslutningsrelevant kunnskap enn det som allerede er innarbeidet i planmaterialet. Det vises til kommentarene til merknaden fra Gulland vanningslag. Det vises også til felles utsvaer i kap. 1.1, Håndtering av overvann, 1.2 Håndtering av forurensning av Kureåa

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 79 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Overvannshåndtering og vanningsanlegg for jordbruket Reguleringsplan – reguleringsbestemmelser pkt. 3.9 omtaler den lokale overvannshåndteringen, og pkt. 3.11 omtaler påvirkning av vanningsanlegg. Norges Bondelag mener risikoen for avrenning av miljøgifter til Kureåa ikke er tilstrekkelig utredet, at det ikke er stilt tydelige nok funksjonskrav til avrenningssikring og videre at det ikke er tilfredsstillende vurdert hvilke konsekvenser økt vannmengde i Kureåa vil få, med tanke på erosjon og utglidninger. Området som er planlagt benyttet for hensettingsanlegg drenerer til Kureåa, som videre renner ut i Kurefjorden. Vann fra Kureåa benyttes i dag som jordbruksvanning, og forurensing av Kureåa vil derfor ha store konsekvenser for matproduksjonen i området. Bekymringen knytter seg til avrenning av vaskevann og annet vann fra anlegget. Togene trekker med seg forurensinger fra et stort område, og bruker smøremidler og en rekke andre væsker og kjemikalier. Enten de vaskes på stedet eller bare utsettes for vanlig nedbør, vil det i avrenningsvannet kunne komme miljøgifter som kan skade vekster på et stort landbruksareal på kort sikt, og ikke minst forringe matjorda på lang sikt. Videre knytter bekymringen seg til kapasiteten i Kureåa, som allerede er sprengt i nedbørsrike perioder. Det jobbes allerede i dag kontinuerlig med å sikre bekkekantene med erosjon og utglidninger. Hensettingsanlegget vil nødvendigvis gi harde flater som fører til økt avrenning, og det forventes økt og mer voldsom nedbørsmengde i framtida, som følge av klimaendringer. Dette vil medføre endret avrenningsmønster ved at det blir mer overflateavrenning fra Halmstad og økt avrenningshastighet. Endelig gir anleggsperioden – og eventuelle senere ombygginger og reparasjoner av anlegget – en særskilt fare for utslipp mens det	i anleggsfase og 1.3 Ivaretagelse av jordvanningsanlegg. Bane NOR vil understreke at det ikke vil foregå utvendig vask på hensettingsanlegget og at avrenning av vaskevann ikke vil forekomme. Det vises for øvrig til kommentaren til merknaden fra Gulland vanningslag.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 80 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	pågår. Pumpestasjonen til Gulland vanningslag ligger 1,2 km oppstrøms utløpet i Kurefjorden. Arealet som vannes fra stasjonen er på ca. 5 500 dekar, fordelt på 26 andelseiere. Jorda benyttes til produksjon av både korn, poteter og grønnsaker, men også flere krevende kulturer som pastinakk, sellerirot og gulerøtter. Avlingsverdien, altså oppgjort beløp i førstehåndsomsetningen, ligger på ca. 45 millioner kroner. I norsk sammenheng er dette et stort og svært viktig landbruksområde med høy produksjon. For mer utfyllende informasjon vises det til tidligere gitte høringsuttalelser fra Kureåa vanningslag og Gulland vanningslag. NB vil i den anledning også vise til Moss kommunes høringsuttalelse, som fremhever at konsekvensene vil kunne være enda større enn det vanningslagene selv belyser, da kommunen erfarer at det er et enda større areal som det benyttes vanning på, samt at konsekvensene vil være større både med tanke på matproduksjon og økologisk tilstand. Norges Bondelag ser med bekymring på de negative konsekvensene som forurensing av Kureåa kan medføre for matproduksjonen. Det er behov for ytterligere utredninger knyttet til mulig forurensing, samt konsekvenser ved økt vannpåslipp. Planmyndigheten må stille de nødvendige krav og vilkår til anleggelse og drift av hensettingsanlegget – slik at tiltaket ikke påvirker jordbruksvanningen og matproduksjonen i området. Vannforskriften § 12 Det følger av konsekvensutredningen pkt. 6.1.5 at tiltaket er vurdert etter vannforskriften § 12, og vurderingen er foretatt i pkt. 6.9.	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 81 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Vannforskriften § 12 stiller blant annet krav til at ny aktivitet eller nye inngrep i en vannforekomst ikke kan gjennomføres før «alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomstens tilstand», jf. annet ledd bokstav a. Norges Bondelag kan ikke se at hverken risikoen for negativ utvikling i Kureåas tilstand eller tiltak for å begrense dette er tilstrekkelig vurdert i materialet som er tilgjengelig i forbindelse med høringen, og anser vurderingen som er foretatt som mangelfull. For eksempel er det ikke beskrevet krav til rutiner for rensing av potensielt forurenset vann – om dette skal skje lokalt eller om vannet skal føres til renseanlegget på Fuglevik. Slik NB leser vurderingen etter vannforskriften § 12 skal dette i all hovedsak utsettes til utslippstillatelse skal gis på et senere tidspunkt. Norges Bondelag mener imidlertid at dette er en sentral del av planarbeidet, og at dette er en vurdering som hører hjemme på dette stadiet i planprosessen. Punkt 3.9 i planbestemmelsene adresserer ikke mulig forurenset avrenning, og har heller ikke klare funksjonskrav. Kapasitetsøkning på eksisterende vannvei er lite realistisk. Planen bør forutsette at total avrenning til eksisterende vannvei ikke øker, verken i omfang eller intensitet. Punkt 3.8 og 3.9 bør sammen ha klare funksjonskrav til at all potensiell forurenset avrenning ikke skal ledes inn i åpen resipient, men ledes bort og renses. Matjordplan Reguleringsplan – reguleringsbestemmelser pkt. 3.12 omtaler håndtering av jordressursene. Regjeringen la den 26. mai 2023 frem en ny jordvernstrategi, med nytt og skjerpet mål for omdisponering av matjord, og nye konkrete tiltak for å nå dette	Se felles utsvar i kap. 1.2 Håndtering av forurensning av Kureåa i anleggsfase. Matjordplan Bane NOR har utarbeidet en matjordplan for prosjektet som beskriver håndtering av matjord i de videre prosessen og byggingen av anlegget. Her er det blant annet vist hvordan en skal ivareta jord under anlegget og tilbakeføre jord etter at anlegget er avsluttet.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 82 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	målet. Den slår fast at Norge har lite jordbruksareal sammenlignet med mange andre land. Å sikre god utnyttelse av tilgjengelige jordbruksarealer i kombinasjon med sterkt jordvern er derfor helt sentralt for å sikre norsk matproduksjon. Påvirkningen hensettingsanlegget har på landbruket i området er utvilsomt negativt. Tap av matjord er alvorlig, og burde gjennom denne planprosessen vært gjenstand for enda grundigere vurderinger. NB vil anmode om at regjeringens egne jordvernføringer følges opp i den videre prosessen.	
--	---	--

4 GRUNNEIERE, BERØRTE, PRIVATPERSONER

Torgeir og Ole Gjølberg 15.06.23, refnr. 202205561-26	På gårdstunet finnes en stor 2-etasjes låve fra 1917, en skurtresker-/traktorgarasje, stall foruten hovedbygningen fra 1799, samt fem andre boenheter. Alle bygninger utnyttes fullt ut hovedsakelig til egen virksomhet, men også noe utleie av lager. Dette gjelder også låvens 2. etasje. Hele låvens underetasje er isolert lager, mens hele 2. etasje har kjørbart gulv. I tilknytning til tunet er det også 3 luftegårder for hest, samt et treningsanlegg (drenert rundpaddoc fylt med gummimasse). Tunet er konsentrert og funksjonelt, både for gårdsdrift, hestevirksomhet og atkomst/parkering for dem som bor i de seks boligene på gården, lasting/lossing av dyr, korn, poteter, gjødsel m.v. Med de redskaper som benyttes i transport og jordbruk i dag, er imidlertid arealet på eksisterende gårdstun på et minimum. Valg av alternativ for hensettingsanlegg Den løsningen for hensettingsanlegg som er valgt, «flater fullstendig ut» gårdstunet på Gon gård, mens det delvis vil ødelegge og forringe, gårdstunet på Gatu gård. At man for et så	Bane NOR har notert seg informasjonen. Bane NOR er kjent med, som det vises til i grunneiers merknad, hva grunneier mener prosjektet medfører av ulemper for eiendommen og hva grunneier ser for seg av løsning (erstatning). Det kan fremstå som om grunneier legger til grunn at midlertidig
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 83 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	begrenset anlegg ikke finner en bedre løsning enn at gårdstunene på to flotte gårder i Rygges herregårdlandskap raseres, er både underlig og trist. Alternativet Gon som lokalisering av hensettingsanlegget ble gjort i en prosess som etter grunneiers syn var mangelfull og dårlig utredet. Siden Bane NOR valgte en framgangsmåte der de tre berørte kommuner fikk presentert alternative lokaliseringer uten selv å ha blitt invitert til å bidra i oppstartfasen, var det logisk at alle tre pekte på hverandre, og at resultatet ble en statlig regulering. Dette var en dårlig prosess og er svært uheldig både for lokaldemokratiet og for andre berørte. Bruk av statlig plan er å anse som et unntak fra plan- og bygningslovens hovedregel om at det er kommunen som er planmyndighet. Når Kommunal- og moderniseringsdepartementet går inn i kommunestyrets rolle som planmyndighet, medfølger også et særlig ansvar for å kontrollere at kvaliteten på det utredningsarbeidet som fremlegges er god nok til å fatte beslutning på et korrekt grunnlag. Samtidig er det en selvfølge at Bane NOR utfører sine oppgaver i tråd med grunnleggende forvaltningsverdier som rettssikkerhet og faglig integritet. Et helt sentralt punkt er at det ved bruk av statlige virkemidler i den offentlige planprosessen ikke finnes klage- eller innsigelsesrett. Ved at berørte og andre med rettslig klageinteresse ikke kan påklage vedtaket, har en ved statlig regulering en redusert rettsikkerhet for berørte parter. Dette betyr at det er plan- eller konsesjonsmyndigheten som har ansvar for å sikre at berørte parters rettigheter blir ivaretatt. Når planen er endelig vedtatt, er det begrensede muligheter for å gjøre endringer i planforslaget, og dermed er berørte parters rettigheter begrenset til det som er	regulert areal gir permanente ulemper utover anleggsperioden. Forholdene som adresseres for eiendommen, er gjenstand for behandling i forbindelse med grunnnervervet eller løses praktisk i anleggsgjennomføring. Eksempelvis gir planforslaget Bane NOR hjemmel til å rive en garasje. I det tilfellet skal i så fall denne erstattes, jf. kap. 1.8 ovenfor. For adkomst til gården er det regulert inn midlertidige arealer for å sikre adkomst, og man vil i anleggsfasen planlegge for at gårdens drift skal ivaretas samtidig som man bygger jernbane. Grunnerverv for de som er berørt av tiltaket behandles i tråd med ekspropriasjonsrettslige regler og prinsipper etter at det foreligger vedtatt reguleringsplan, finansiering er på plass og det er bestemt at prosjektet gjennomføres. Spørsmål og endelig avklaring rundt erverv, er ikke gjenstand for behandling i reguleringsplanfase. Viser også til kap. 1.8 Grunnerverv, hvor grunnnervervsprosessen beskrives. Når det gjelder overvann peker Bane NOR på at planen innebærer en betydelig fordrøyningskapasitet ved hensettingsanlegget. Dette er gjort for å gi en kontrollert avrenning fra området. Avrenning fra prosjektområdet håndteres, og det slippes ikke på mer vann fra prosjektområdet. Se også felles utsvar i kap. 1.1 Håndtering av overvann. For hensyn til dyrket mark vises det til kap. 1.4 Jordvern og prioritering av dyrka mark.
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 84 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	skrevet i reguleringsplanbestemmelsene. I følgebrevet står det: «Høring og offentlig ettersyn er obligatorisk ved behandlingen av reguleringsplaner, og kommer i tillegg til kravet om medvirkning i en tidlig fase av planarbeidet. Høring og offentlig ettersyn skal sikre at alle berørte får mulighet til å gi merknader til planforslaget.» At høring og offentlig ettersyn kommer i tillegg til kravet om medvirkning i tidlig fase, betyr at det må legges til grunn at Bane NOR ved utarbeidelse av planforslaget allerede har tatt hensyn til grunneiers innspill i «Høringsuttalelse vedrørende hensettingsanlegg – alternativ Gon. Konsekvenser og løsninger for Gatu Gård, 26. juni 2020», «Referat fra møte mellom Bane NOR og grunneiere av Gatu gård, onsdag 26. februar 2020», «Memo etter møte med Bane NOR, 28.10.2020» samt det som er fremkommet gjennom muntlig kommunikasjon i prosessen. Beregning av beslag av dyrka mark Vedrørende naturressurser står det i plandokumentet [ICH-11-A-25122]: «For naturressurser er det beslag av ca. 23 dekar dyrka mark, samt redusert tilgjengelighet til jordbruksarealene til Gon gård når gårdsbygningene rives og kryssing av jernbanen i Goenveien stenges. Areal til kulvert på sørsiden av jernbanen i Goenveien og deler av dagens adkomstveg til Gon gård tilbakeføres til dyrka mark. Dette utgjør 3,9 dekar dyrka mark. De viktigste konsekvensene i anleggsfasen er midlertidig arealbeslag, komprimering av jordsmonnet og utilgjengeliggjøring av eiendommer» Det har både skriftlig og muntlig ved flere anledninger påpekt at de tallene som presenteres for beslag av dyrka mark ikke er korrekt.	Bane NOR viser til kap, 1,8 Grunnerverv, som beskriver hvordan grunnervervsprosessen er lagt opp i Norge
--	---	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 85 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Dette kan også ha hatt en betydning for at alternativet Gon ble valgt foran Kambo. I valget mellom alternativ ble det da presentert at beslag av dyrka mark var omtrent likt i disse alternativene. Det er feil, og det var ingen tvil om at den negative effekten på naturresurser for alternativ Kambo var vesentlig mindre. I alternativ Gon har man oppnådd dette ved å legge en betydelig del av anlegget på gårdstun og infrastruktur. Dette er resultat av en misforstått fortolkning av jordvernet, men det er mulig dette har blitt den praktiske konsekvensen av det. Det har ved flere anledninger påpekt at det ikke finnes alternative arealer enn dyrka mark for å erstatte/gjenoppbygge de bygninger, parkeringsplasser og hestegårder som mistes. På Gon fjernes hele gårdstunet. Der har BN imidlertid klart å beregne at fjerning, og tilbakeføring av en kulvert kan gi ny dyrka mark på 3,9 dekar, men det sies altså ikke et ord om erstatning av alt som ellers bygges ned. Det omtales ofte at det er bøndene selv som er den nest største nedbyggeren av dyrka mark i Norge (etter samferdsel). Dersom det faktisk er slik at det er bøndene selv som tilskrives ansvaret for å erstatte nedbygd infrastruktur i samferdselsprosjekter, fortoner dette seg som svært underlig. I henhold til tabell 1 [9.-ich-11-a-25143-matjordplan] fremkommer det at prosjektet skal midlertidig beslaglegge 4 000 m2 dyrket mark, og at ingen fulldyrket mark skal berøres av prosjektet på permanent basis på Gatu gård. Like fullt fremkommer det av planområdet at Bane NOR har til hensikt å beslaglegge sentrale deler av gårdstunet på Gatu gård til formålet, permanent. Det er tidligere redegjort for hvilke konsekvenser dette vil ha for driften av både landbruksvirksomheten, dyreholdet og for utleieboligene på gården. Til tross for at det er påpekt at tiltaket vil utløse behov for	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 86 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	erstatningsareal til oppføring av ny skurtresker garasje, ny driftsbygning, maskinoppstillingsplasser, parkeringsplasser og to luftegårder for hester, er dette ikke medtatt i planen. I Bane NORs kommentar til grunneiers merknad til Planprogram står det: «Hvorvidt gårdstun og infrastruktur skal reetableres et annet sted, avklares gjennom den videre planprosessen i dialog med hver enkelt grunneier som berøres av et tiltak.» Bane NOR legger til grunn for sine beregninger av matjordbeslag, at gårdstun som bygges ned ikke skal reetableres, til tross for at grunneierne har poengtert at alle funksjoner som berøres av tiltaket skal erstattes i sin helhet. Det understrekes at slik planforslaget fremstår i dag, vil det måtte påregnes vesentlig permanent beslagleggelse av matjord også på Gatu gård. Det er en utfordring at Bane NOR skyver tiltak som følger av grunnervvervsprosessen foran seg, da dette medfører at tiltak som vil kreve areal utover det som nå reguleres, ikke innlemmes i planen. Det være seg erstatningsareal for funksjoner og bygninger som berøres av tiltaket. Dette kan gi et uriktig bilde av hvor mye matjord som i realiteten vil bygges ned eller omdisponeres som følge av prosjektet. Dette er av stor betydning for planmyndigheten og er et tema av stor politisk interesse. Dette kan forstås som en måte å manipulere tallgrunnlag for tiltakets totale beslagleggelse av dyrket mark. På spørsmål knyttet til nettopp dette tema i offentlig ettersyn av planprogram svarte Bane NOR at «Alle direkte virkninger av jernbanen som medfører nedbygging av dyrka mark vil bli tatt med i beregningen. Dette gjelder også funksjoner som må flyttes til dyrka mark fordi jernbanen trenger arealet de bruker...».	Utredningene viser at Bane NOR har behov for å gjennomføre et stripeerverv parallelt med jernbanesporet i den østlige delen av gårdstunet på Gate gård. Dette fordi bygging av et tredje spor gjennom Rygge stasjon, medfører behov for å flytte støttemur / støyskjerm på det bredeste ca 1,5 – 2 m inn på gårdstunet
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 87 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Plandokumentasjonen er med dette selvmotsigende. På den ene siden skal det ikke forekomme en eneste negativ konsekvens for Gatu gård, samtidig som det ikke er noe ved planforslaget som tyder på at nevnte funksjoner som blir vesentlig berørt av tiltaket planlegges erstattet. Mangelfull konsekvensutredning for Gatu Gård Innholdet i Konsekvensutredningen skal beskrive hva som kan gjøres for at konsekvensene av tiltaket skal begrenses ved å foreslå konkrete tiltak. Når planen endelig vedtas, skal vilkårene for å avbøte de uønskete virkningene tydelig fremgå. Konsekvensanalysen [ICH-11-A-25121] omtaler ikke én eneste virkning for Gatu gård. Det er åpenbart at dagens landbruks- og utleievirksomhet, dyrehold og bomiljø vil bli sterkt forringet av tiltaket, dersom det ikke iverksettes tiltak. Som kommentar på merknader til Planprogram, ICH-11-A-25060, uttalte Bane NOR «I hvor stor grad hensettingsanlegget vil berøre Gatu gård vil bli avklart gjennom den videre prosjekteringen. Hvis gården blir berørt vil konsekvensene av dette bli utredet gjennom konsekvensutredningen.». I konsekvensutredningen er et stort antall mulige konsekvenser vurdert for svært mange forhold, men konsekvenser for virksomhetene (jordbruk, hestehold og utleie) på Gatu gård er ikke omtalt i det hele tatt. Dette er på tross av at det ved en rekke anledninger både skriftlig og muntlig er påpekt at slik anlegget er tegnet og beskrevet, vil dette kunne ha store negative konsekvenser både får næringsdriften på gården, bomiljøet, hesteholdet og erosjon og avrenning til Oslofjorden. Dette gjelder både den varige løsningen, og ikke minst i anleggsfasen. Siden plandokumentet og konsekvensanalysen ikke peker på	Viser til uttalelse innledningsvis, samt til kap 1,8 Grunnerverv
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 88 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	noen problemer for disse forholdene, legges det til grunn at Bane NOR mener at utbyggingen skal kunne gjennomføres uten negative konsekvenser for oss. Likefullt viser plankart, visualiseringer og simuleringer av tiltaket viser at Gatu gård blir vesentlig berørt. Helt sentrale deler av tunet skal beslaglegges av Bane NOR, og grunneier har tydelig redegjort for hvilke konsekvenser dette vil ha for driften av gården. Hvis Bane NOR mener dette skal kunne gjennomføres uten konsekvenser for Gatu Gård må det synliggjøres hvordan. Som påpekt tidligere: - Plantegningen viser at et redskapshus på ca. 110 kvm, og som er det eneste som kan romme en skurtresker må rives. Dette brukes også til garasje og såkorn- og gjødsellager. Dette må erstattes (på dyrka mark). - To luftegårder for hester blir så innskrenket at de mister sin funksjonelle verdi, og må erstattes (på dyrka mark). - Brua opp til låven er på tegningen kuttet på midten. Låvens 2. etg. blir altså heller ikke tilgjengelig, og må erstattes (på dyrka mark) - Parkeringsplassene til gårdens utleieleiligheter og gjesteparkering blir bygd ned, og må erstattes (indirekte til dyrket mark) - Maskinoppstillingsplasser blir bygd ned og må erstattes (indirekte til dyrket mark). - Her er det både spørsmål om en rekke flyttinger til dyrka mark og adkomst til øvrige driftsbygninger på dyrket mark. Planen og konsekvensutredningen omtaler ikke noe av dette. - I anleggsperioden vil utbygger trenge enda mer plass enn ved ferdig anlegg. Siden det i plankartet synes å være	Kommentar til beskrivelse av konsekvenser Som nevnt innledningsvis og i kap. «1,8 Grunnerverv» er det iht. norsk lovverk lagt opp til at det er gjennom grunnervervsprosessen at grunneier og utbygger (ifm. detaljprosjektering før bygging) avdekker alle detaljer og konsekvenser av et tiltak og finner løsninger for berørt eiendom.
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 89 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	tegnet inn en anleggsvei på sørsiden av gården, er det grunn til å tro at tanken er at den skal kunne benyttes for adkomst til gården i anleggsperioden. Det er ikke mulig å se hvordan dette skal kunne la seg gjøre, siden man da uansett må rundt den avkappede låvebrua der det ikke er plass. Siden ikke noe av dette er konsekvensutredet, er det heller ikke mulig å vurdere dette. • Det er ved flere anledninger påpekt at en adkomstvei på sørsiden av gården vil være en total umulighet for beboerne på gården, og at hesteholdet ikke vil være mulig å videreføre. Denne adkomsten på dagens anleggsvei benyttes av mange bønder med arealer den veien i tillegg til et stort antall turgåere og syklist. I planforslaget er det lagt opp til at kulverten med der Bygdetunveien krysser sporene skal forlenges for å kunne få plass nok til gang- og sykkelvei langs Roersveien i tråd med gjeldende arealplan. Med en slik utvidelse vil s-formasjon gjennom gårdstunet flyttes. Det er noe uklart om dette vil ta areal fra nordre hageareal i Roersveien 5 og luftegården for hester som grenser til hagen. Dette vil i så fall ytterligere klemme bebyggelsen inne mellom infrastruktur og svekke bomiljøet. Det vil også påvirke trafiksikkerheten som også tidligere er tatt opp med Statens Vegvesen (saksnr. 19/103976-1. Gjølberg ser ingen konsekvensvurderinger av dette heller. Kommunen har en ny regulering av arealet på "Lille Rygge" i en prosess som kan ende med et betydelig antall nye boliger i dette området. Dette vil øke trafikkbelastningen på veien vesentlig, og ytterligere øke behovet for et sikrere og mer funksjonelt kryss mellom Bygdetunveien og Roersveien. Men en lengre kulvert enn i	Etablering av gang- og sykkeltrase fra stasjonsområdet og forbi Gate gård er regulert i tidligere vedtatt reguleringsplan for «Lille Rygge» (Plan-ID 3103_M203), og er i den sammenheng videreført i denne planen etter ønske fra veimyndighet. Bane NOR sitt tiltak endrer ikke Roersveiens kurvatur forbi Gate gård, utover etablering av fortau iht. tidligere plan
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 90 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	dag, vil trafikken i kulverten komme enda mer brått på utkjøringen fra Roersveien enn i dag. Det gjør et trafikkfarlig kryss enda farligere selv om det er tenkt at utkjøringen fra parkeringsplassen flyttes vestover. Det er uklart om forslaget til veiløsning og parkeringsplass i tilstrekkelig grad tar hensyn til dette. Oppsummering og konklusjon Siden planutkastet og konsekvensutredningen verken omtaler omdisponering av dyrket mark på Gatu gård, eller at utbyggingen får vesentlige negative konsekvenser for jordbruksvirksomheten, bomiljøet, hesteholdet eller utleievirksomheten på Gatu gård, må det legges til grunn at anlegget kan bygges uten at dette er tilfelle. Ut fra det som er kjent nå, er ikke dette mulig. Brødrene Gjølberg har imidlertid skissert en mulig løsning som kan innebære at disse forutsetningene i stor grad kan oppfylles. Det innebærer at Bane NOR i grunnervervsprosessen inngår en avtale der eksisterende garasje og låve rives og det finansieres et nytt bygg med tilstrekkelig plass til garasje, verksted, korntørke og stall. Med et tidsriktig bygg, kan virksomheten klare seg med færre kvadratmeter enn dagens bygninger. Dersom det settes opp et nytt rett bygg uten dagens vinkel, vil det sannsynligvis være mulig å komme forbi gårdstunet uten vesentlig omdisponering av dyrket mark. Da vil virksomheten kunne ha tilstrekkelig plass til parkering og logistikk, selv om en luftegård for hest nok vil måtte flyttes sør for bygningene. Det foreslås derfor at planen for hensettingsanlegg kun vedtas under forutsetning av at Bane NOR inngår en slik avtale med Brødrene Gjølberg. Det er også viktig at alle avtaler etableres i god tid før anlegget gjennom Gatu påbegynnes slik at grunneiere	Oppsummering – Forslagsstillers merknader Grunneierne på Gatu gård argumenterer i sitt høringsinnspill for flere kritiske forhold som de mener har kjennetegnet planprosessen for prosjekt Hensetting Moss, herunder; prosessene for «valg av lokalisering av togparkeringen», «beregning av beslag av dyrka mark» og «mangelfull konsekvensutredning for Gatu gård». Bane NOR deler ikke grunneier sin forståelse, og begrunnelsen for vår posisjon er som følger; • Prosjektet kan dokumentere at det har vært omfattende involvering av kommunene i tidlig planfase, og det ble lagt ned betydelig tid og møtevirksomhet med kommunenes politiske- og administrative ledelse for å komme frem til omforente løsninger mht. valg av lokalisering for togparkeringen. Grunnlaget for valg av utbyggingsalternativ er godt beskrevet i blant annet Silingsrapport med konsekvensutredning (ICH-11-A-25056)». • Beregning av beslag av dyrka mark er gjennomført i samsvar med anerkjent metode i Norge. Dette innebærer for denne konkrete plansaken at Bane NOR ikke forskutterer grunnervervsprosessen ved å «gjette/tippe» mengde beslaglagt dyrka mark knyttet til Gatu gård, som vi fortsatt ikke vet vil gå tapt som følge av tiltaket. • En konsekvensutredning fokuserer på og vurderer
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 91 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	får tid til tømning, riving og nyetablering. Det må innarbeides i rekkefølgebestemmelsene at ny driftsbygning og redskapsgarasje må oppføres på Gatu gård før anleggsperioden starter slik at gårdsdriften kan videreføres uhindret av Bane NORs prosjekt. Vedlegg Konsekvensutredningens omtale av Gatubekken/Gatebekken I Reguleringsplan - konsekvensutredning ICH-11-A-25121 04B 30.03.2022 står det blant annet: Mellom Voll og Nordre Rør, rett vest for Ryggehallen og jernbanesporet, starter det en bekkegrøft (Gatubekken) som	permanente konsekvenser av et tiltak, mens de forhold som fremheves i innspillet fra grunneier, i hovedsak omtaler konsekvenser som kan oppstå i en kortere anleggsperiode. Slike ulemper skal ivaretas under grunnervvervsprosessen, hvor blant annet rettmessig kompensasjon inngår som en viktig del av forhandlingene. Det har ikke vært aktuelt for forslagsstiller å utrede konsekvenser som det er potensiale for å unngå at vil inntreffe i permanent situasjon. Prosjektet har forholdt seg til rammene for hvordan planprosesser skal gjennomføres fra tidlig fase og frem til reguleringsplanen oversendes til 2. gangsbehandling og vedtak. Grovsiling gjennomføres basert på et begrenset informasjonsnivå, hvor det ikke er mulig å avdekke absolutt «alle» detaljer og konsekvenser (fra x-antall alternativer). Systemet er lagt opp slik fordi myndighetene samlet sett har vurdert at dette gir størst samfunnsnytte, og en «rimelig balanse» mht. utredningskostnader og tidsbruk i valget mellom mange utbyggingsalternativer. Videre er det lagt opp slik at vedtatt reguleringsplan gir utbygger hjemmelsgrunnlag til å starte grunnervvervsprosessen – hvor detaljer og konsekvenser for den berørte blir endelig avklart. Fra grunneier sitt perspektiv kan en forstå at de retter kritikk til at «systemet» er lagt opp slik, fordi det gir uforutsigbarhet for grunneier helt frem til grunnervvervsprosessen er gjennomført. Kommentar til vedlegg Bane NOR ser at navnet Gatebekken nok er benyttet på feil bekk, men anser ikke det som vesentlig i forhold til de vurderingene som er gjort. De faglige vurderingene kan fortsatt legges til grunn for de analysene som er gjennomført for overvannshåndtering i dette
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 92 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	drenerer til Kureåa. Det er ikke registrert fisk eller gyting i Gatubekken, noe som sannsynligvis skyldes utformingen av rørene der bekken går under Bygdetunveien rett etter den skiller lag med Kureåa. Merknad: Dette er ikke Gatubekken, og omtalen gjelder en annen bekk Videre står det blant annet k kap. 6.9 Vurdering etter vannforskriften § 12. Sør for planområdet ved Gon gård finnes det en liten bekk (Gatubekken) som renner ut i en større bekk som er gytebekk for ørret (Kureåa) (figur 41) [21]. Gatubekken er ikke en registrert vannforekomst i Vann-nett, og det er ikke registrert gyting eller spesiell aktivitet i bekken. Deler av bekken (ca. 40 meter) ligger i dag i rør under veier og eksisterende jernbanetrasé. Vannføringen og vannstanden i bekken er varierende, og på befaring i området var det tilnærmet stillestående vann i bekken, og flere steder var vannstanden så lav at det lignet mer en grøft enn en bekk. Kureåa tilhører vannforekomst 003-18-R i vannområdet Morsa i Glomma vannregion. Kureåa forsynes med vann som pumpes fra Vansjø og benyttes som vannkilde for jordbruksvanning.	prosjektet. Når det gjelder avrenning fra hensettingsprosjektet ligger det som en forutsetning i Bane NORs plan at avrenning fra hensettingsarealet ikke skal slippes raskere ut i vannsystemene enn før. For å sørge for dette er det prosjektert betydelige fordrøyningsmagasin som en del av hensettingsanlegget. Utløp fra disse fordrøyningsmagasinene er kontrollert gjennom en mengderegulator. Hensettingsanlegget vil altså ikke sende mer vann ut i Gatebekken fra tiltaksområdet enn tilfellet er i dag. Bane NOR kan ikke regulere avrenningen fra andre tiltak/utbygginger, men Bane NOR må ivareta sikkerheten for sin infrastruktur med tanke på nødvendig kapasitet for kulverter og rør under jernbanesporet
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 95 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	dobbeltspor i 1998, ble kapasiteten under sporene økt samtidig som det ble drenert langs sørsiden av Gonskogen. Her var det opprinnelig myr som forsinket vannet betydelig. Dette førte til en drenering av Gonskogen som blant annet gjorde at en dam med fast tilhold av Hegrefamilier ble tørket ut (og fuglene forsvant). For Gatu gård førte dette til at den del av bekken som gikk i rør ikke hadde kapasitet til de vannmengder som etter dette kom i våte perioder. Jordet ble regelmessig oversvømmet med vann fra dette knekkpunktet på bekken. Grunneier så seg derfor nødt til å grave en avlastningsbekk for egen regning som er markert med stiplet blå linje. Samtidig ble gammel bekk tegnet med lyseblå linje gravd opp og åpnet slik at de nye vannmengdene kunne få avløp uten stor oversvømmelse og erosjon. Omtalen om at bekken kan ha liten vannføring er korrekt kun på tørre sommerdager. I fuktige perioder av året har bekken meget stor vannføring. Fortsatt er det betydelige problemer knyttet til overvann/oversvømmelsesproblemer der bekken krysser fylkesveien /Roersveien sammen med et overvannsløp som er kommunalt. Også på jordene sør for kryssingen av fylkesveien før bekken renner ut i Kureåa er det betydelige kapasitetsproblemer med overvann. Her er kapasiteten for lav og et betydelig jordareal oversvømmes regelmessig med påfølgende erosjon og avrenning til Oslofjorden. Dette bildet er fra 10. februar 2019:	
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 96 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024	
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar	

	 Det er nå iverksatt nye forskrifter for region Oslofjorden der avrenning fra landbruket skal reduseres. Det er derfor ikke rom for økt vannføring i dette vassdraget. Når Bane NOR sier at anlegget medfører at rørkapasiteten må økes der Gatubekken krysser jernbanesporet, er det stor grunn til bekymring. Torgeir og Ole Gjølberg mener at anlegget ikke kan sende mer vann ut i Gatebekken uten at ansvar for erosjon og forurensing som følge av dette er avklart i samarbeid med kommunen og miljømyndighetene.	
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 97 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 98 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

Petter Andersen Roersveien 5, udatert, refnr. 202205561-20	Støy I veileder til støyretningslinje T-1442 står det: «Jernbaner, veger og energianlegg som er detaljert avklart i gjeldende reguleringsplan etter plan- og bygningsloven, er unntatt fra krav om byggesaksbehandling. Dette går frem av byggesaksforskriften § 4-3. Det er derfor særlig viktig at støy fra jernbaner, veganlegg og energianlegg er tilstrekkelig utredet i planprosessen, og at grenseverdier og avbøtende tiltak er sikret i kart og bestemmelser (reguleringsplan). Det er plan- eller konsesjonsmyndigheten som har ansvar for å sikre at berørte parter rettigheter blir ivaretatt. Når planen er endelig vedtatt er det begrensede muligheter for å gjøre endringer i planforslaget, og dermed er berørte parter rettigheter begrenset til det som er skrevet i reguleringsplanbestemmelsene.»	Bane NOR har notert seg informasjonen. Støy Bane NOR viser til fellessvar ang. støy i kap. 1.6 Håndtering av støy og støyskjerming. Retningslinje T1442/21 vil bli lagt til grunn, se også kommentar til merknad fra Statsforvalteren, også når det gjelder justering av bestemmelse om utendørs støy. Utsvaret til statsforvalteren gjentas her: «Bestemmelsene pkt. 3.4 er supplert slik at det for eiendommer med støyømfintlig bebyggelse, som får et støynivå som overskrider de anbefalte grenseverdiene i retningslinje T-1442/21, skal det gis tilbud om skjerming av privat hoveduteoppholdsplass i nær tilknytning til boligen og/eller fasadetiltak. Det er også supplert med at dersom skjerming er uforholdsmessig kostbart kan kravene disse fravikes og endret arealbruk eventuelt vurderes. Alle avvik skal avklares med ansvarlig myndighet. Det forslås også bestemmelser som krever at støytiltak skal være

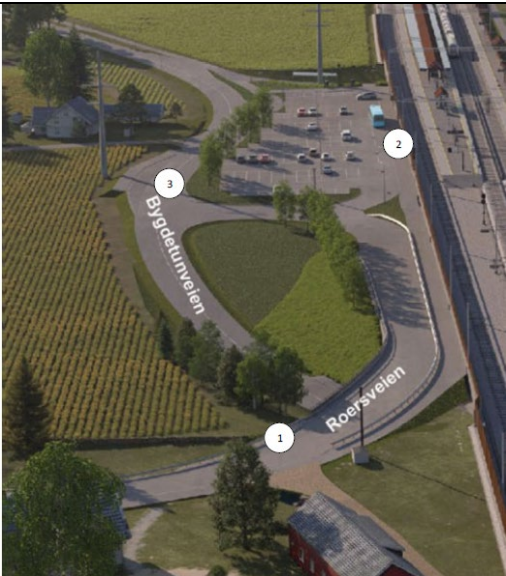
BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 99 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	Kommentar til figur 11: Beregninger for Roersveien 5 kommer ikke med i figuren, da forklaringsteksten ligger «over». Kommentar til figur 12: Fasadenivåer på sumstøy for Roersveien 5 er ikke medtatt. Støy fra biltrafikk i inn/utkjøring til kulverten som leder Bygdetunveien under jernbanen ser ikke ut til å være medregnet. Det står i planbeskrivelsen at Bane NOR skal bygge om denne kulverten som en del av utvidelsen av sporområdet på stasjonen, men det ser ikke ut til at trafikkstøy fra kulvert er medregnet i sumstøy -beregningen. Ved etablering av støyende anlegg eller virksomheter skal krav til lydnivå for eksisterende bebyggelse sikres gjennom planbestemmelsene. I denne situasjonen er sumstøybelastningen som følge av tiltaket kompleks og i fagrapport for støy og vibrasjoner [ICH-11-A-25106] står det at «Nåværende flyaktivitet er ukjent, som medfører at det ikke vil være mulig å gjøre vurderinger av flystøy da det ikke foreligger støysonekart. Prosjektet kan på bakgrunn av dette ikke hensynta flystøy fra Rygge flyplass.». At det ikke foreligger støysonekart, er ikke grunn god nok til å eliminere støy fra aktivitet på Rygge flystasjon i analysen. Forsvaret er også forpliktet til å redegjøre for støyen de påfører samfunnet med sin aktivitet ihht. forurensningsforskriften. I «Veileder om behandling av støy i arealplanlegging - Miljødirektoratet (miljodirektoratet.no)» står det bla. at alle støyberegninger er forbundet med en viss usikkerhet og at det bør	utført når jernbanetiltaket tas i bruk.» Kommentar til figur 11: Dessverre har forklaringsteksten lagt seg over tabellene med fasadenivåer. Men alle fasader ligger utenfor gul sone (grenseverdi Lden 58 dB) for støy fra jernbane. De fasadene som ikke vises har støynivåer på Lden 56 dB eller lavere. Kommentar til figur 12: Det forelå ikke støysonekart for gjeldende driftsituasjon ved Rygge flyplass på tidspunktet rapporten ble utarbeidet. Det er kun SINTEF i Norge som har mulighet til å beregne støyutbredelse fra flyplasser, så det kunne da ikke bli utført. Forsvaret er nok forpliktet til å beregne og redegjøre for støyen, men dette vil være uavhengig av Bane NORs prosjekt. I forhold til å beskrive usikkerheten er det i prosjektet gjort beregninger iht. Nordisk beregningsmetode for støy fra veitrafikk og jernbane, som er de offisielle beregningsmodellene for støyutredninger. Alle beregninger har jo en viss beregnings-usikkerhet, men da dette er offisielle godkjente metoder er eventuelle usikkerheter i selve beregningsmetodene innenfor et akseptabelt nivå. Det eneste som kunne ha bidratt til usikkerheter
--	---	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 100 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	gjøres en vurdering av usikkerhet knyttet til beregningsresultater i forbindelse med alle støytredninger. Dette skal inkluderes i støyrapporten. I rapporten omtales ikke denne usikkerheten spesifikt. Vi vil kreve at det for Roersveien 5 gjennomføres støymåling før og etter gjennomføring, for å dokumentere støybelastningen boligen utsettes for og verifisere at beregnede verdier gir rett indikasjon på boligens totale støybelastning. Ved overskridelser må det iverksettes tiltak som sikrer tilfredsstillende støynivå både innendørs, uteoppholdsareal og terrasse. Roersveien 5: Uteoppholdsareal Trafikk og ny utforming av vei Dagens vei gjennom gårdstunet (FV1066) er Andersens eneste adkomstvei til sin eiendom. I tillegg til å være en vei som både barn og voksne må krysse for å bevege oss utendørs, er også denne veistrekningen en del av flere populære ruter for transport, rekreasjon og trening for gående/løpende og syklister: • Skolebarn går/sykler til/fra skolen. Mange av beboerne i Roersveien og tilknyttede veier har for kort reisevei for å få dekket buss skyss. • Moss Cykleklubb har flere ruter som omfatter denne strekningen. • Ryggejoggen i regi Rygge idrettslag har vinterløype som omfatter aktuell veistrekning. • Skoler og barnehager bruker veien for organiserte gå/sykkelturer til sjøen (Kurefjorden).	ville vært forhold knyttet til beregningsforutsetninger og inngangsdata for beregningene, men det er ingen spesielle forhold her som tilsier at det skulle vært tilfelle. Altså er det gjort utredning med så lite usikkerhet som det er mulig å ha i slike utredninger. I tillegg ligger de beregnede støynivåene for Roersveien 5 så langt under grenseverdien at nevnte eventuelle beregningsusikkerheter ikke vil ha noen betydning. Når det gjelder støymålinger vil beregninger være mer representative og mindre usikre. Målinger vil lett påvirkes av andre støykilder, meteorologiske forhold etc. Roersveien 5 Uteoppholdsareal Trafikk og ny utforming av veg Vegløsninger i forbindelse med hensettingsanlegget er prosjektert etter gjeldende krav.
--	--	--

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 101 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	 Figur 1: Bilde hentet fra ICH-11-A-25122 Rev 7b Utforming av Roersveien over kulvert Det er en vei som er utformet etter gamle bestemmelser og ikke i henhold til dagens krav til fylkesveg når det gjelder krav til sikt og kurvatur. Erfaringsmessig innbyr strekningen gjennom gårdstunet til høy fart kjørende nordfra mot en lengre slette, samtidig som s-formasjon er uoversiktlig i forhold til møtende trafikk sørfra. Kjørende sørfra har samme dårlig sikt gjennom gårdstunet. Samlet har disse faktorene dessverre medført mange nestenulykker gjennom årene. Derfor rapporterte Andersen sin bekymring om trafiksikkerhet	Utforming av Roersveien over kulvert Vegløsninger i forbindelse med hensettingsanlegget er prosjektert etter gjeldende krav.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 102 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	med ferdsel gjennom gårdstun og med ønske om utbedring/fartsreduserende tiltak til Vegvesenet med saksnummer 19/103976 i mai 2019. Siden veistrekningen fra dagens gårdstun mot jernbanestasjonen (se Figur 1 merket «1») nå skal endres/fornyes i forbindelse med arbeid med hensetting Moss så krever Andersen at veien også nå utformes slik at den er riktig utformet etter dagens standard. Utforming av gangvei Andersen ser fra Figur 1 merket «2» at det ikke er prosjektert inn et klart skille mellom avsatt plass til gangvei og parkeringsplasser tiltenkt biler og andre kjøretøy. Dette vil bidra til høy risiko for myke trafikanter når eneste måte å komme seg fra Roersveien til skole/barnehage/fritidsaktiviteter er via gangvei tiltenkt krysse parkeringsplass. I dag blir barn lært opp til å benytte plenen som befinner seg mellom parkeringsarealet og støyvegg inntil sporområdet. Dette gir en viss avgrensning mellom areal som biler og andre kjøretøy benytter og myke trafikanter. Dette grunnet høye kantsteiner som blir et hinder for biler og dermed minsker risiko for uhell mellom gående i dette området. Hvis denne barrieren fjernes innføres en stor risiko siden det ikke lenger er hindring mellom arealet for biler og de gående. Andersen krever at det blir mulig å ferdes trygt som myk trafikanter fra Roersveien til tilknyttede områder som medfører ferdsel til/gjennom undergang. Utforming av veikryss Roersveien/Bygdetunveien Andersen ser fra Figur 1 merket «3» at det skal bli utvidet parkering mot Bygdetunveien. Denne endringen vil så langt Andersen ser medføre at veien endres fra rett strekning til sving. I dag er dette krysset svært utsatt. Mest fordi Bygdetunveien ikke er	Utforming av gangvei Gangvei krysser ikke parkeringsplasser, men er adskilt. Bussparkering knytter seg mot gangvei derfor blir det ikke noe fysisk skille mellom arealene utenom at arealet blir oppbygd som et fortau med opphøyd kantstein, se skisse over. Utforming av veikryss Roersveien/Bygdetunveien Vegløsninger i forbindelse med hensettingsanlegget er prosjektert etter gjeldende krav.
--	--	---

BANE NOR Hensetting Moss	Oppsummering av merknader til høring og offentlig ettersyn av reguleringsplan med forslagsstillers kommentar	Side: 103 av 103 Dok.nr. ICH-A-25168 Rev.: 00B Dato 08.05.2024
Avsender, dato, Referansenr. Bane NOR	Oppsummering av merknad	Bane NORs kommentar

	kategorisert som forkjørsvei og at bilister antar at innkjøring til Roersveien kun er til parkeringsareal for jernbanestasjonen. Dette skaper mange nestenulykker og ulykker grunnet brudd på vikeplikt fra høyre (for de som komme kjørende fra undergang mot jernbanestasjonen). For de som kjører fra Roersveien og skal mot Halmstad har disse i dag vikeplikt fra høyre. Med innføring av sving grunnet økt kapasitet for parkering vil siktforholdene endres betraktelig for de som skal kjøre ut i krysset Bygdetunveien/Roersveien. Det må særlig leggesvekt på type beplantning langs med parkering og at ny utforming bidrar til gode siktforhold.	
Jan Bremseth 09.04.23, refnr. 202205561-08	Mottatt og lest.	Bane NOR har notert seg informasjonen.

Notat

Oppdragsnavn **ICH ØB. Hensetting Moss**
Prosjekt nr. **1350026830**
Kunde **BaneNor**
Notat nr.
Versjon
Til **Robert Moan**
Fra **Iver Reistad**
Kopi

Utført av **IRELIL**
Kontrollert av **IRELIL**
Godkjent av **IRELIL**

Justeringer av reguleringsplan i området ved Stasjonsbygningen etter offentlig ettersyn. Revidert etter møte med kulturminnemyndigheten

Dato 08.03.2024
Revidert 22.04.2024

Dette notatet beskriver forslag til mindre justeringer av reguleringsplanen knyttet til hensynssone H570_2 som omhandler bygningsmiljøet rundt stasjonsbygningen. Notatet er revidert for å oppsummere justeringer etter møte med kulturminnemyndigheten i Østfold fylkeskommune, samt skriftlig tilbakemelding etter møtet.

I vedlegg 1 er det vist utdrag av planbestemmelsens på de punkter en har innarbeidet justeringer knyttet til kulturminner. Det er lagt inn gul markering på tekst som er foreslått justert.

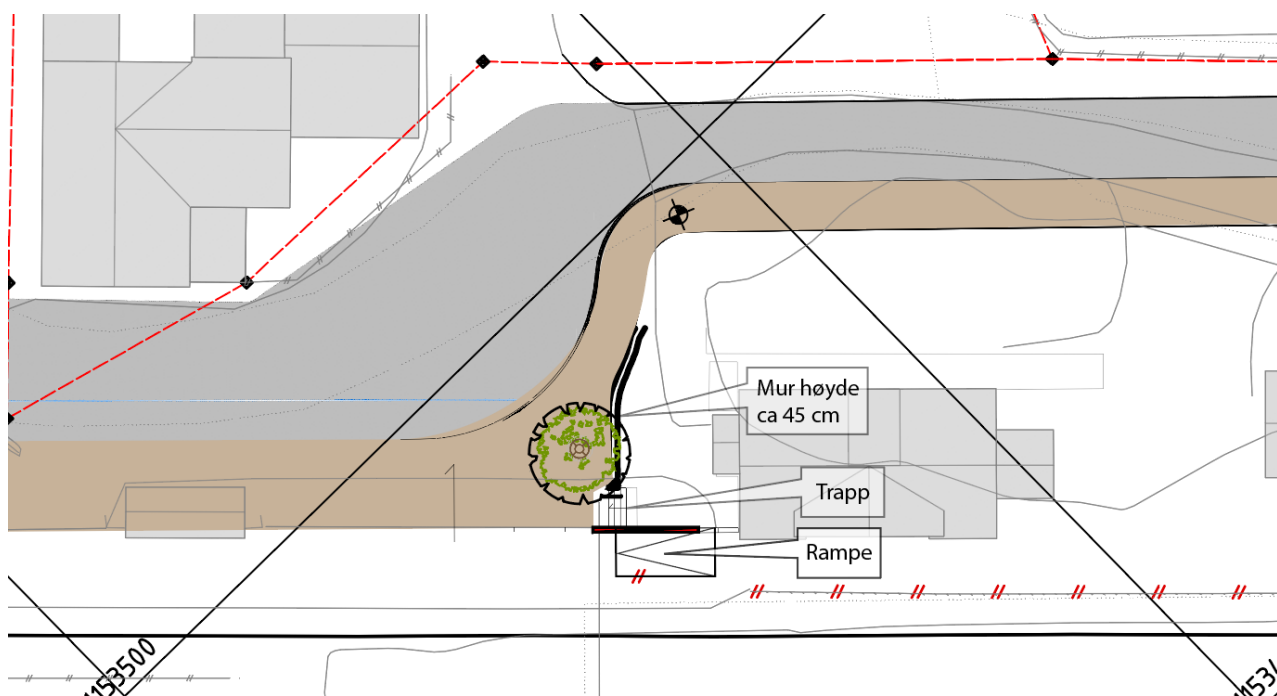
Rambøll
Løkkegata 9
N-2615 Lillehammer

T+47 61 27 05 00
<https://no.ramboll.com>

1 Presisering av bestemmelser om jernbanetekniske tiltak

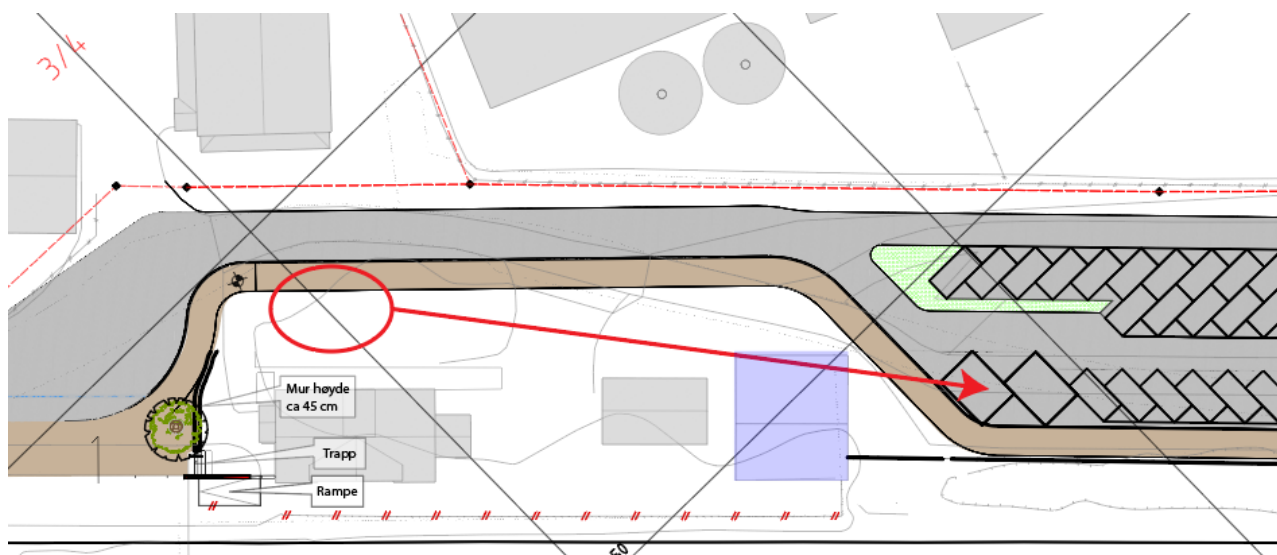
I punkt b) er det Bane Nors forståelse at en kan legge inn:

- En presisering av at jernbanetekniske installasjoner som må reetableres som følge av ombygging av stasjonen og plattformer kan skje uten byggesaksbehandling.
- En presisering av at planlagt heving av plattformen nordvest for stasjonsbygningen kan gjennomføres uten byggemelding. Det innebærer at det etableres en kant mot stasjonsbygningen for å ta opp denne hevingen, og for å sikre at terrenget rund stasjonsbygningen holdes så lavt at en unngår skader fra snø og vann på kledningen av fasaden. Utforming av høydeforskjellen er skissert i figur 1:

Figur 1 Arrondering rundt stasjonsbygningen

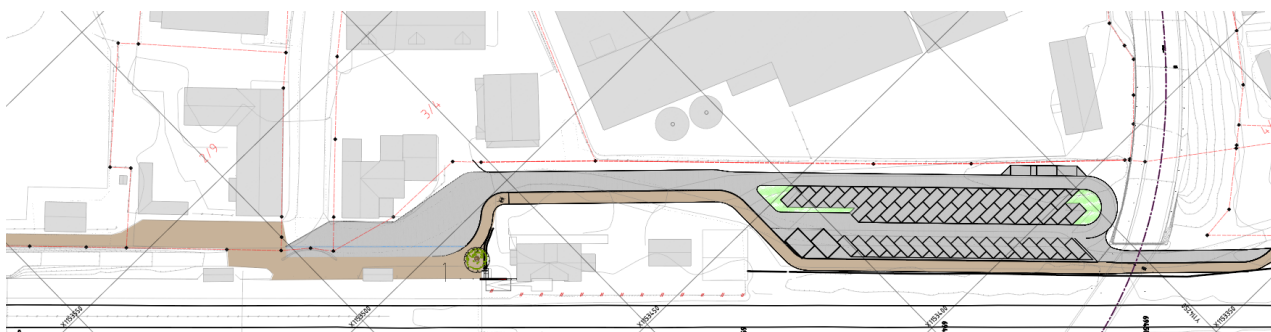
- Etter ønske fra kulturminnemyndigheten forslås det at fortausløsningen føres langs kjøreveg forbi stasjonsbygningen, og handicap-parkering flyttes fra området ved stasjonsbygningen til hovedparkeringen, som illustrert med rødt i figur 2. En slik løsning gir mulighet for en eventuell istandsetting av hage/oppholdsareal foran stasjonen for evt. å gjenskape noe av tidligere hage rundt stasjonen.
- Kulturminnemyndigheten mener det kan vurderes å legge HC-parkering i området der det nedbrente godshuset stod, så lenge det ikke er planer om å benytte området til ny bebyggelse.

Figur 2 Føring av fortau forbi stasjonsbygningen og foreslått flytting av HC-parkering. Alternativ lokalisering av HC-parkering er vist med blå farge

2 Innarbeiding av bestemmelse om fortau forbi parkeringsplass og stasjonsbygning

Etter drøftinger med Moss kommune ønsker en å etablere en fortausløsning for gående og syklende forbi parkeringsplassen sørøst for stasjonen og forbi stasjonsbygningen, slik at det blir en sammenhengende s løsning for gående og syklende separert fra biltrafikken mellom turvegen sør for stasjonen og turvegen videre mot skolen i nord. Skisse av løsningen er vist i figur 3:

Figur 3 Skisse av fortausløsning gjennom stasjonsområdet

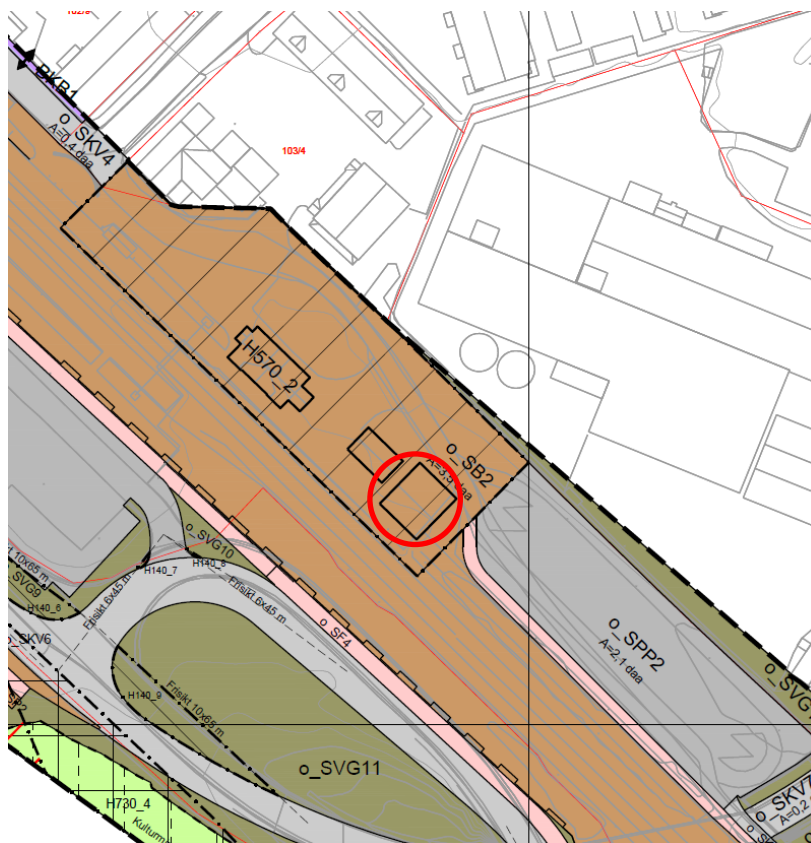
Løsningen er også vist i vedlegg 2. Illustrasjonen med en kort beskrivelse er også innarbeidet i planbeskrivelsen.

I plandokumentene er dette løst ved at det er innarbeidet som et krav i planbestemmelsene under Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur pkt. 4.2.6 og en ny bestemmelse pkt. 5.3 g som tillater en slik etablering i hensynssone H570_2, se vedlegg 1 .

3 Avklaring av reguleringsformål for nedbrent bygning

I planforslaget som ble sendt på høring var det nedbrente godshuset på stasjonen markert med heltrukken linje, altså som bebyggelse som inngår i planen. Dette ble blant annet gjort etter innspill fra kulturminnemyndigheten. Planforvaltningen hos Bane Nor spør om en hensynssone med en bestemmelse om at *området tidligere har vært benyttet til godshus, og at eventuell ny bebyggelse skal oppføres under forutsetning av at opprinnelig målestokk, takform, fasader, vindusdeling, dør og vindusutforming og materialform opprettholdes eller mest mulig tilbakeføres til opprinnelig utseende.*

I møte den 21. mars mente kulturminnemyndigheten at en i påvente av en eventuell ny bebyggelse på tomte for pakkehuset kan vurdere å bruke arealet til handicap-parkering som omtalt i punkt 1.

4 Rekkefølgebestemmelse knyttet til gang- og sykkelveger og fortau på vestsiden av sporet

Østfold fylkeskommune har også bedt om at det blir gitt rekkefølgebestemmelser om gjennomføring av gang- og sykkelveger/fortau på motsatt side av sporet. Dette innarbeides i punkt 7.2 i planbestemmelsene.

Vedlegg1 – utdrag av planbestemmelsene

4.2.6 Bane (nærmere angitt baneformål) (SB1-7)

I område regulert til jernbane (SB1-6) kan det bygges jernbaneinfrastruktur med tilhørende installasjoner, herunder også tekniske hus og driftsbygninger.

I område SB7 kan det bygges hensettingsanlegg med tilhørende installasjoner, herunder også tekniske hus og driftsbygninger. Illustrasjoner vist i planbeskrivelsen skal være veiledende for plassering og utformingen av de tekniske byggene. Endelig utforming og plassering skal framgå av situasjonsplan som skal følge byggesøknad. Byggene skal normalt oppføres i en etasje, med maksimal gesimshøyde 5 meter og maksimal mønehøyde 7,5 meter. Når det gjelder fargesetting skal byggene ha farger som gir et avdempet uttrykk for omgivelser og landskap. Eksempler på dette kan være jordfarger.

I forlengelsen av SKV4 skal det innenfor SB1 etableres kjøresterk hindring eller rekkverk.

Det anlegges fortau gjennom SB2 som skal gi gangforbindelse mellom SKS 5 og SGS4.

Det er tillatt å anlegge kjøreveg med inntil 6 meters bredde gjennom SB2 for tilgang til parkeringsplass SPP2 og SPP3.

Innenfor SB5 og SB6 tillates etablert støyskjerm som kan bygges for å skjerme fremtidig boligutbygging iht. rekkefølgebestemmelser i plan M238, Gatu-Vårli-Solhøi, vedtatt 03.04.2014. Inntil områdereguleringsplan M238 utløser behov for støyskjerm skal det oppføres flettverksgjerde på 1,1 meter innenfor SB5, og flettverksgjerde på 2,5 meter innenfor SB6. (jfr. pbl § 12-7, nr. 1)

5.3 Bevaring av kulturmiljø (H570_1-5)

- a) Den eksisterende bebyggelsen i område H570_2 er bevaringsverdig. Bygningene kan benyttes til jernbaneformål. Bygningene kan istandsettes under forutsetning av at husets målestokk, takform, fasader, vindusdeling, dør og vindusutforming og materialform opprettholdes eller mest mulig tilbakeføres til opprinnelig utseende. (jfr. pbl § 12-7, nr. 6)
- b) Bygningsmyndigheten kan i samråd med antikvarisk myndighet tillate nybygg og tilbygg innenfor H570_1-2 under forutsetning av at dette tilpasses eksisterende bygg med hensyn til materialvalg, form og farge. Alle utvendige bygningsmessige arbeider skal byggemeldes og godkjennes av bygningsmyndighet og antikvarisk myndighet. (jfr. pbl § 12-7, nr. 6).
Nødvendige jernbanetekniske installasjoner som KL-master, monitører for toganviser o.l. og gjerder med høyde inntil 1,8 m som sikring mot spor kan anlegges uten byggemelding. I H570_2 tillates justering av høyde på plattform nordvest for stasjonsbygningen
- c) Eksisterende bygninger innenfor H570_1-2 tillates ikke revet. Eksisterende bygninger som må rives på grunn av brann eller annen skade, skal fortrinnsvis gjenoppbygges på samme sted og med eksteriør som tilsvarer det som var tidligere. (jfr. pbl § 12-7, nr. 6)
- d) Innenfor H570_3-5 tillates ikke bebyggelse. Innenfor H570_3-5 skal steingjerder bevares og det tillates å flytte deler av steingjerde som blir berørt av hensettingsareal SB7 til H570_3 for reetablering der. (jfr. pbl § 12-7, nr. 6)
- e) H570_1 regulerer sikringssone for kulturminne H730_2 knyttet til KulturminneID 48968 Gunnarsbingskogen. I tilknytning til H570_1 skal gravfelt i Gunnarsbingskogen (KulturminneID 48968) sikres med anleggsgjerde. Annen plassering enn innenfor H570_1 kan avtales. Planlegging og sikring av gravfeltet med anleggsgjerde foregå i tett dialog mellom tiltakshaver og kulturminnevernet i fylkeskommunen.
- f) Ved eventuell anleggsarbeider nær verneverdig bebyggelse må nødvendige tiltak iverksettes for å sikre at bygninger ikke tar skade. Det forutsettes at virksomhet som planlegges inntil den verneverdige bebyggelsen ikke medfører skade på bygningene. Det bør eksempelvis være god avstand mellom riggområde, adkomst eller parkering og de verneverdige byggene.

- g) Det tillates etablering av fortau gjennom H570_2 som skal gi gangforbindelse mellom SKS 5 og SGS4, jfr pkt 4.2.6.